

فهرست مقالات:

- سرمقاله: شناخت موانع موجود در قانون مداری معدن کاران ۶
- قانون معدن و صیانت از حقوق معدن داران ۸
- نگاهی اجمالی به مقررات تطبیقی مربوط به فعالیت های معدنی و منابع طبیعی (جنگل ها و مراتع) ۱۰
- نگرشی بر صنعت گهرسنگ های کشور ۱۳
- آنالیز مواد معدنی و صحت و دقت آن چگونه تأیید می شود و در صورت تخلف در ارائه داده ها، مرجع رسیدگی کننده کجاست؟ ۱۷
- میزگرد حقوقی، تخصصی با موضوع چالش های مبتلا به تولید با نگاه به صادرات در صنعت گهرسنگ ها ۱۸
- مقدمه ای برای گهرسنگ ها ۲۵
- استراتژی صنعت گهرسنگ ایران ۲۶
- معاذیر قانونی تولید، واردات و صادرات سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی ۲۸
- گهرسنگ ها، چالش های حقوقی و مزیت های نهفته در این صنعت ۳۰
- سنگ کوهت پرز گهر است ای ایران، سنگ های لعل و در شن های مرجان ای ایران ۳۳
- عارضه یابی موانع و چالش های توسعه گهرسنگ های ایران ۳۶
- گهرسنگ ها و چالش های حقوقی و مزیت های نهفته در این صنعت خاص ۳۸
- سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی ۴۰
- گهرسنگ ها، چالش های حقوقی و مزیت های نهفته در این صنعت خاص ۴۲
- منابع قانونی و مبانی حقوقی معدن و صنعت گهرسنگ در ایران ۴۴

فروردین و اردیبهشت ماه
۱۴۰۲

آدرس:

ایران، تهران، خیابان سمیه، بین فرصت و ایرانشهر، جنب بانک سپه، پلاک ۱۹۵، طبقه سوم
کدپستی: ۱۵۸۱۷۳۸۹۱۵
تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۱۲۵۰۴
فکس: ۰۲۱-۸۸۸۳۱۶۰۵
ایمیل: info@samtaadvocacy.ir

شورای سیاستگذاری:

علاء میرمحمدصادقی، سحر رکنی، منصور نجمی نیا، عباسعلی دریانی، کیهان گوهرین

گرافیک و صفحه آرا:

سید محمدرضا ستوده

گردآوری و ویراستاری:

مبینا نعمتی و ماریا پارسا

صاحب امتیاز:

موسسه داوری و مشاوره معدن و صنایع معدنی صمنا

مدیر مسئول:

محمدرضا بهراهن

سرمدبیر:

عباسعلی دریانی

شرکت معدنی و صنعتی

سوراوجین عقیق

SURAVAJIN AGHIGH

Mining & Industrial Co.

www.iranclay.ir
info@iranclay.ir

Suravajin Aghigh Mining & Industrial Company

Producer of Fire Clay and High Alumina Refractory Castables, Chamotte & Alumina Mortars, Calcined Bauxite, Chamotte and Fire Clays for Refractory industries.

Ball Clays, Industrial Clays, Feldspar, Beneficiated Kaolin, and Bentonite for Ceramic and Tile, Sanitary ware, Engobe, Facade bricks and Bleaching-Decolorizing Fuller Earths' Industries.

دارنده گواهینامه های:

سیستم مدیریت کیفیت ISO 9001:2015 ،

سیستم مدیریت محیط زیست ISO 14001: 2015 ،

سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی ISO 45001: 2018 ،

سیستم مدیریت کیفیت آزمایشگاه

ISO/IEC 17025 : 2017 از مرکز تأیید صلاحیت ملی ایران NACI

شرکت معدنی و صنعتی سوراوجین عقیق

تولیدکننده انواع جرم های نسوز ریختنی و ملات های نسوز شاموتی و آلومینائی ، بوکسیت کلیسنه، شاموت و خاک نسوز چسبنده برای صنایع نسوز.

انواع بال کلی، خاک صنعتی، فلدسپار، کائولن فرآوری شده و بنتونیت برای صنایع کاشی و سرامیک، چینی بهداشتی، آجر نمای نسوز و خاک رنگبر.

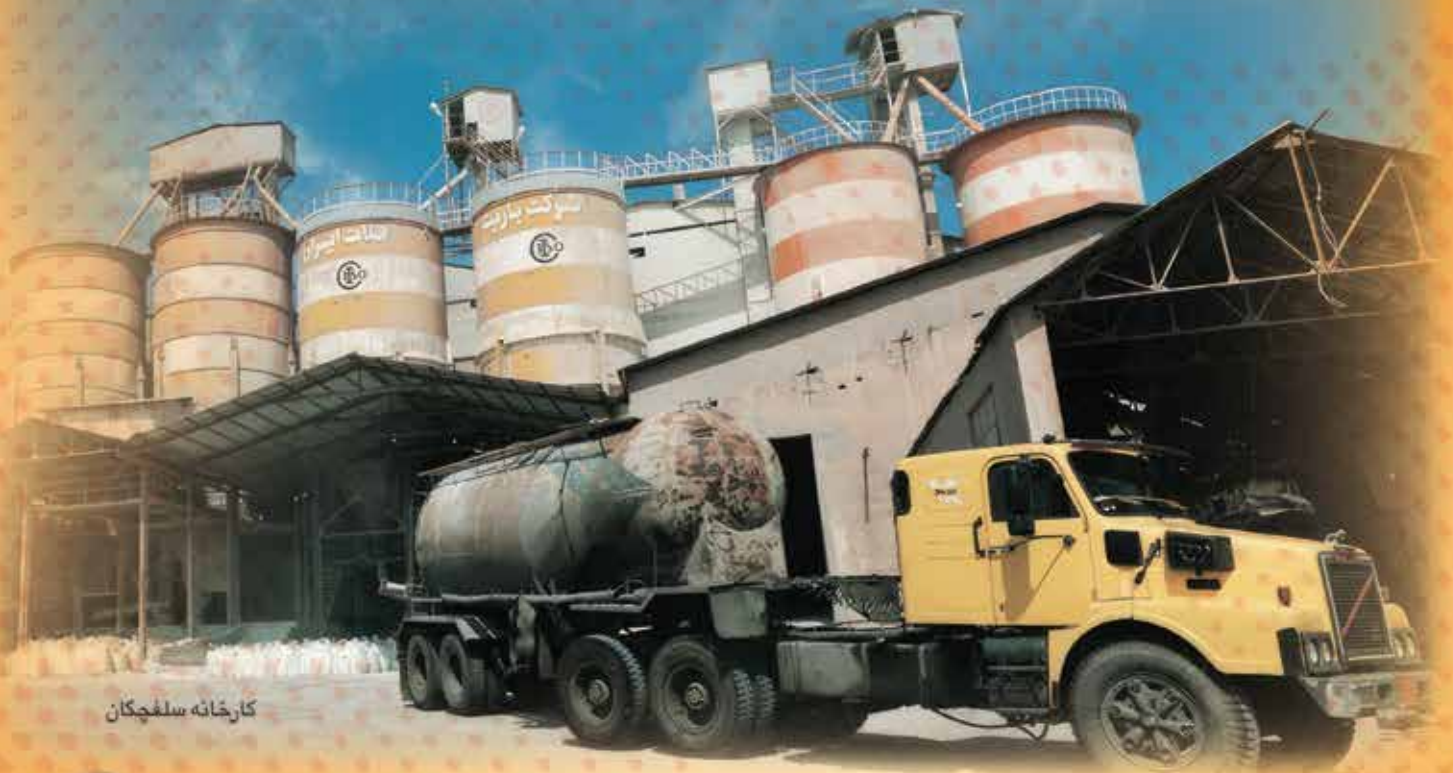

گروه باریت ایران

IRAN BARITE GROUP

تولید کننده پیش‌ساز انواع پودرهای معدنی و صنعتی

کارخانه سلجگان

نشانی: تهران، خیابان سهروردی شمالی، خیابان شهید میرزایی زینالی (کیهان شرقی)، شماره ۵۲

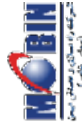
فکس: ۸۸۴۱۱۱۱۴

تلفن: ۸۸۴۳۸۰۶۴ - ۸۸۴۱۵۱۶۴ - ۸۸۴۱۶۲۶۲

www.iranbaritegroup.com

Email : info@iranbaritegroup.com

Tel: 88438064 - 88415164 - 88416262 Fax: 88411114 P.O.Box.: 15875/9193

شرکت زمین کاوان زمان (سهامی خاص)

شرکت زمین کاوان زمان به صورت کسرسیومی متشکل از شرکت‌های بزرگ معدنی آسفالت طوس، راهسازی و معدنی مبین، آجین معدن، توسعه و فناوری مس مسکنی و معدنچو در سال ۱۳۸۹ به ثبت رسیده است و فعالیت در بخش معدن و صنایع معدنی کشور را از شروع مطالعات پی‌جویی و اکتشاف تا بهره‌برداری و فرآوری مواد معدنی در دستور کار دارد. فعالیت‌های این شرکت به صورت مشارکت در زمینه شناسایی و تعیین محدوده‌ها و مناطق اکتشافی و معدنی در داخل و خارج از کشور، انجام عملیات اکتشافی و بهره‌برداری از این معادن، احداث کارخانه‌های کانه آرایی و فرآوری مواد معدنی به منظور ایجاد ارزش افزوده بر روی این منابع و انجام مبادلات و معاملات بازرگانی می‌باشد. از جمله ارزش‌های بنیادی این شرکت در فعالیت‌های معدنی، حفاظت از منابع معدنی با عنوان سرمایه‌های ملی کشور و ایجاد ارزش افزوده بر روی این منابع، تربیت نیروی انسانی و نقلی این بخش به عنوان یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های اصلی، حفظ منافع سهامداران و مشتریان، اولویت حفاظت از محیط زیست به عنوان یکی از مهم‌ترین امانت‌ها برای نسل‌های آینده، نقش آفرینی در توسعه پایدار بخش معدن و جلب مشارکت سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی می‌باشند.

این شرکت پس از انجام اکتشافات اولیه در بیش از ۴۵۰ محدوده معدنی در سطح کشور (۲۲ استان) که منجر به شناسایی ۳۰ محدوده معدنی در ۱۰ استان کشور از جمله سمنان، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، کرمان، فارس، مرکزی، هرمزگان، اردبیل و قزوین گردیده است، تجربه‌های گرانبها در زمینه اکتشاف ذخایر فلزی و غیرفلزی از جمله مس، طلا، آهن، کرومیت، منگنز، باریت و ... کسب نموده که این فعالیت‌های گسترده منجر به دریافت نشان مکتشف نمونه کشور در سال ۱۳۹۵ از وزارت صنعت، معدن و تجارت، دریافت نشان مکتشف نمونه سال ۱۳۹۸ در استان خراسان جنوبی و همچنین دریافت عنوان چهره ماندگار صنعت و تجارت از مرکز پژوهش و آموزش مدیریت ایران در سال ۱۳۹۶ گردید.

از جمله فعالیت‌های این شرکت احداث و بهره‌برداری از اولین کارخانه تولید شمش طلا در استان خراسان جنوبی و اجرای طرح کارخانه تولید کاند مس در استان مذکور که در تیرماه ۱۴۰۲ به بهره‌برداری خواهد رسید، می‌باشد. همچنین این شرکت در استان‌های کرمان، سمنان، خراسان رضوی، قزوین، مرکزی، هرمزگان و سایر استان‌های کشور فعالیت‌های اکتشافی داشته و مبحث فرآوری آهن و باریت و صنایع پالایش دستی برخی فلزات را نیز در دست اجرا دارد. از دیگر فعالیت‌های این شرکت مشارکت در طراحی و اجرای دوره MBA معدن و صنایع معدنی می‌باشد که در طی ۴ سال گذشته با مشارکت سازمان مدیریت صنعتی به انجام رسانده است. چشم‌انداز شرکت زمین کاوان زمان ارتقای این شرکت به شرکت تراز اول در زمینه فعالیت‌های معدنی و صنایع معدنی با هدف ایجاد ارزش افزوده بر روی این منابع و تبدیل شدن به یک شرکت شاخص در زمینه کاهش وابستگی به صادرات نفت تا ۲۰ سال آینده می‌باشد.

دفتر مرکزی: تهران - خیابان شهردی شمالی - خیابان شهید میرزایی زینالی شرقی - پلاک ۵۲ - طبقه سوم - واحد ۵ و ۶

کد پستی: ۱۵۶۱۶۴۵۷۱۳ | تلفن: ۸۸۴۱۶۸۱۵ - ۸۸۴۱۶۶۸۴ - ۸۸۴۱۶۹۴۶ (۰۲۱)۸۸۴۱۷۰۵۸ | فکس: (۰۲۱)۸۸۴۱۷۰۵۸

معدنکاری مسئولانه

توانمندسازی جوامع محلی

بزرگترین ذخیره معدنی سنگ آهن در استان زنجان

بهره بردار معدن سنگ آهن مروارید ، بهره بردار نمونه استان زنجان ، بهره بردار نمونه معدنی کشور

گروه معدنی
MATMAA
متمما
MINING GROUP

WWW.MATMAA.CO

محمد رضا بهرامن

مدیر مسؤل ماهنامه معدن و حقوق معادن

سرمقاله

شناخت موانع موجود در قانون مداری معدن کاران

در سرمقاله شمارهگان قبلی به تفصیل در خصوص ضرورت‌های توجه به حقوق معادن پرداخته شد؛ لکن یکی از مسائلی که در جهت رسیدن به اهداف مهم مدنظر در زمینه ارتقای سطح دانش و تجربه جامعه معدنی از اهمیت بالایی برخوردار است، شناخت موانع موجود بر سر راه قانون‌مداری و حرکت بر مدار اصول حقوقی حرفه‌ای است؛ از این رو می‌بایست فعالین این حوزه ضمن شناخت، مراتب تلاش لازم را جهت رفع این موانع به کار بندند.

در یک تقسیم‌بندی کلی می‌توان موانع موجود بر سر راه حرکت اصولی حقوقی معدن‌کاری در کشور را در سه دسته معضلات، قانون‌گذاری، موانع موجود در مسیر اجرای مقررات و حواشی ناظر بر فعالیت‌های قانونی معدنی تقسیم‌بندی نمود.

۱- مخاطبان گرامی در باب قانون‌گذاری تصدیق می‌کنند که در حوزه فعالیت‌های معدنی ایرادهایی همچون کمبود مقررات حمایتی، تعارض برخی قوانین عام با مقررات خاص معدنی و عدم وجود دانش کافی در میان دست‌اندرکاران در تفسیر صحیح این ضوابط و نیز اجمال و نقص در نصوص قانونی موجود، همواره مسائلی است که دست و پاگیرتر و دشوارتر از مباحث فنی و مهندسی در فعالیت‌های معدنی بوده و در اغلب موارد وقت، انرژی و هزینه‌های گزافی را به این جامعه کوشا

تحمیل می‌نماید.

با توجه به اهمیت این مسئله در سرمقاله‌های آتی به تفصیل به این موضوع و مصادیق آن پرداخته خواهد شد.

۲- دیگر مانع موجود بر سر راه فعالیت‌های معدنی که از اهمیت بسزایی برخوردار است؛ عبارت است از مقام اجرای مقررات معدنی؛ در مصادیق پرشمار همواره فعالین محترم معدنی به‌رغم وجود مقررات منجز با موانع اجرایی مواجه هستند که اساساً وجود قوانین مناسب را نیز در این موقعیت با اشکال مواجه می‌نمایند؛

به‌عنوان مثال به‌رغم تصریح بخشی از ماده ۴۳ برنامه ششم توسعه مبنی بر ضرورت دریافت تا یک درصد سود معدن‌کارانی که دارای آلاینده‌های زیست‌محیطی هستند با رعایت تشریفات قانونی مشخص؛ اما در سنوات اخیر به‌رغم مفید بودن این مقرره در زمینه سوق‌دادن معدن‌کاران به فعالیت با آلاینده‌گی کمتر و تلاش جهت بهبود شاخص‌های زیست‌محیطی در موارد فراوانی ملاحظه می‌شود که برخی از تصمیم‌گیران و مجریان مبادرت به اعمال و دریافت سقف این مبلغ، بدون رعایت شرایط قانونی و در نظر گرفتن فلسفه این مقرره نموده‌اند که این اقدام می‌تواند ناخودآگاه موجب بروز رفتارهایی جهت فرار از اجرای صحیح قانون توسط برخی مشمولین گردد.

در نمونه‌های دیگر می‌توان به عدم توجیه و تمکین برخی ضابطین محترم قضایی در مواجهه با احکام مصرح در ماده ۱۹ قانون معادن اشاره نمود که این امر در اکثر مواقع موجب تضییع حقوق عامه و معدن‌کاران قانونی است، در خصوص مصادیق این بند نیز موارد بی‌شماری وجود دارد که مخاطبان عزیز به‌صورت روزانه با آن‌ها مواجه هستند.

۳- اما در باب حواشی ناظر بر فعالیت‌های قانونی معدنی هرچند مصادیق لاتعداد و لاتحصی برای جامعه معدنی قابل‌شمارش است؛ اما اقدامات نشئت گرفته از نگاه ناصحیح مخاطبان خاص‌و عام معدن کاران کشور و اینکه فعالیت‌های معدنی را به‌عنوان ماشین پول‌سازی بدون رنج و زحمت می‌دانند، همواره موجب بروز رفتارهای ناصواب با این جامعه زحمتکش را فراهم آورده است. جای بس تأسف و نگرانی اینکه بعضاً این نوع دیدگاه‌ها در تدوین مقررات و اجرای آن‌ها تجلی پیدا می‌کند که در رأس آن‌ها می‌توان به ضوابط اجرایی ماده ۱۴ قانون معادن در خصوص محاسبه حقوق دولتی معادن و یا وضع عوارض متعدد در مسیر استخراج، فراوری و صادرات مواد معدنی را بیان نمود؛ علی‌هذا غرض از بیان مطالب فوق اهتمام ورزیدن جهت عطف توجه مخاطبان گرامی به موانع موجود بر سر راه معدن‌کاری قانون‌مدارانسه و ایجاد مسیری هموارتر برای رفع این معضلات است که در این خصوص به‌صورت مستمر دست همکاران عزیزمان را به‌گرمی می‌فشاریم.

Recognizing the existing obstacles

in the legal administration of miners

In the editorial of the previous issues, the necessity of paying attention to mining law was discussed in detail.

However, one of the questions that is of great importance in order to achieve the important goals in the field of improving the level of knowledge and experience of the mining community is to recognize the existing obstacles on the path of rule of law and moving on the path of professional legal principles.

Therefore, the activists of this field should, while recognizing the relevant principles, make the necessary efforts to remove these obstacles.

In a general classification, the existing obstacles on the way of the legal movement of mining in the country can be divided into three categories: problems, legislation, obstacles for implementing the regulations, and marginal issues related to legal mining activities.

1- Dear audience; regarding legislation, you may acknowledge that, in the field of mining activities, there are problems such as the lack of protective regulations, the conflict of some general laws with specific mining regulations, and the lack of sufficient knowledge among those involved in the proper interpretation of these regulations, as well as summaries and deficiencies in the existing legal texts are always issues that are more cumbersome

and difficult than technical and engineering issues in mining activities and in most cases burden this diligent society with time, energy and excessive costs.

Due to the importance of this issue, in future articles, this issue and its examples will be discussed in detail.

2- Another obstacle in the way of mining activities, which is of great importance, is the authority to implement mining regulations; In many cases, respected mining activists are always faced with implementation obstacles despite the existence of separate regulations, which basically make the existence of appropriate laws difficult in this situation, for example, despite the stipulation of part of Article 43 of the Sixth Development Plan based on the necessity receiving up to one percent of the profits of miners who have environmental pollution, subject to certain legal procedures, but in recent years, despite the usefulness of this provision, in the field of pushing miners to work with less pollution and trying to improve environmental indicators, in some cases it is widely observed that some decision makers and executives have tried to apply and receive the ceiling of this amount, without complying with the legal conditions and considering the philosophy of this provision, that this action can unconsciously cause behavior to violate the correct implementation of the law by some are included.

In another example, one may point out to the lack of justification and compliance of some respected judicial officers in the face of the rulings stipulated in Article 19 of the Mining Law, which in most cases violates the rights of the public and lawful miners. There are countless examples of this clause, which our dear audience faces on a daily basis.

3- In regard to legal mining activities, although there are countless examples of illegal activities for the mining community, but the actions originated from the incorrect view of the specific and general audiences of the country's miners and that they consider mining activities as a money-making machine, without suffering and effort, has always caused improper behavior with this hardworking community, it is a matter of regret and concern that sometimes this type of views is manifested in the formulation of regulations and their implementation, which can be seen in the executive regulations of Article 14 of the Mining Law regarding the calculation. It declared the state rights of mines or the imposition of numerous duties on the way of extracting, processing and exporting minerals, on the other hand, the purpose of stating the above content is to make efforts to draw the attention of the dear audience to the obstacles on the way of lawful mining and to create a smoother path to solve these problems. In this regard, we are constantly shaking the hands of our dear colleagues.

عباسعلی دریانی

سر دبیر ماهنامه معدن و حقوق معادن

قانون معادن و صیانت از حقوق معدن داران

تکلیف مقنن بر قوای انتظامی با تأکید بر اقدامات پیشگیرانه اعم از توقف عملیات مجرمانه و هدایت متهم یا متهمان برای صدور حکم به مرجع قضایی و پذیرش درخواست ضرر و زیان ناشی از جرم خود به صراحت حکایت از هدف مقنن در صیانت از حقوق آنان دارد.

همان طور که تمامی معدن داران و متصدیان امور معدنی اشراف دارند که عرصه و پهنای معدنی جز انفال و مشترکات عمومی است و معدن کار صرفاً در اختیار گرفتن این پهنه اقدامات استخراج و بهره‌برداری را معمول خواهد داشت؛ در هر صورت اقدامات مقنن می‌تواند حفاظت از اموال عمومی را به دنبال داشته باشد. ضمناً با توجه به اینکه تبصره ۱ الحاقی مورخ ۱۳۹۰/۰۸/۲۲ به قانون معادن با تلقی اقدامات مجرمانه به مصادیق جرم مشروط حکایت از حمایت قاطع مقنن داشته و همچنین به تبصره ۲۰ الحاقی مذکور مشخصاً دایره مشمول اقدامات مجرمانه افراد را به محدوده‌های دارای مجوز عملیات معدنی وسیع‌تر نموده و تلقی این اقدامات به‌عنوان تصرف عدوانی نشان از حمایت قانون‌گذار در این بخش است و همچنین در این تبصره مجدداً در خصوص این‌گونه محدوده‌ها با قید کلمه مجوز

در اتخاذ پیشگیری از وقوع جرم و اقدامات در توقیف اعمال مجرمانه و یا تعقیب مجرمان و مجازات آنان را اعلام داشته، ضمناً به صراحت متن مشخص است که مقنن با تلقی مجرمانه بودن اعمال این افراد آنان را در قالب متصرف در اموال عمومی و دولتی و تعیین مجازات هم‌اندازه با این عنوان و اعمال مجازات سنگین دارای اهدافی در صیانت از حقوق صاحبان پروانه‌ها بوده است و معمولاً مقنن در قوانین کیفری از تلقی عنوان متصرف در اموال عمومی و دولتی اجتناب دارد؛ اگرچه عده‌ای زیادی از حقوق دانان و قضات اقدام مقنن در این مبحث در تدوین می‌دانند؛

ولی بنده اعتقاد دارم به لحاظ اهمیت معادن و ضرورت حفظ اموال عمومی و صیانت دارندگان پرونده‌های معدنی اتخاذ این‌گونه تدابیر پیشگیرانه و سخت‌گیرانه در این مباحث ضرورت دارد.

کما اینکه صاحبان پروانه‌های معدن در میدان کار، ارزش پروانه خود را پس از گذشت سال‌های طولانی از روند اکتشافات و شناسایی ذخایر و با صرف میلیاردها تومان از اموال خود در این راستا، متوجه خواهند شد و طبیعتاً از تدابیر سخت‌گیرانه مقنن بهره خواهند برد و از طرفی

عناوین مجرمانه‌ای که قانون‌گذار صرفاً به لحاظ ضرورت از حفظ حقوق معدن داران در قانون معادن مصوب ۱۳۷۷/۰۲/۲۷ و آیین‌نامه اجرایی آن به صراحت با قید مجازات بر این اعمال مجرمانه با اتخاذ تدابیر پیشگیرانه تدوین داشته که با مذاقه در ماده ۱۱ و تبصره‌های آن می‌توان عناوین مجرمانه در این قانون را احصاء داشته،

ضمناً در ماده ۱۹ مقنن حفاری اکتشافی و استخراج بدون اخذ پروانه اکتشافی یا بهره‌برداری یا اجازه برداشت را جرم اعلام داشته است که با توجه به متن ماده مشخص است که قانون‌گذار به پاس احترام به پروانه‌های اکتشافی و یا بهره‌برداری و حتی اجازه برداشت با تدوین و تعیین با اعمال مجازات کیفری سعی دارد که اولاً افراد را جهت قانونمند شدن به ارائه طرح و اقدامات کارشناسی و طی مراحل قانونی به کسب مجوز قانونی اکتشاف و استخراج و حتی اجازه برداشت هدایت کند تا از اقدامات سودجویانه افراد جلوگیری و با صیانت از حقوق صاحبان این پروانه‌ها اقدامی قانونی و قاطع را معمول دارد و از طرفی صرف‌نظر از اقدامات شایسته در حفظ حقوق این افراد، اقدام

چون جرم مشهود و صدور دستور موقت در جلوگیری از اقدامات مجرمانه که همگی نشان از صیانت از حقوق معدن کاران و آشنایی آنان به قوانین و سیطره نفوذ این قوانین و آگاه‌سازی آنان به حقوق خود دارد را بیان نمایم.

بدیهی است در مقالات دیگر به‌طور قطع مباحثی جدید در شیوه‌های رسیدگی قضایی این‌گونه پرونده‌ها در مراجع قضایی و نحوه توانمندسازی متصدیان امور معدنی در حفظ حقوق خود ارائه خواهد داشت و شیوه‌های رسیدگی کارشناسی امور در احراز حقایق در محضر قضات ارائه می‌گردد.

و ... را در این قانون خاص تأکید می‌نماید که عملاً با وجود قانون مجازات اسلامی تأکید مقنن و تصویب قانون خاص و تعیین مجازات بر این اعمال، نشان از عقلایی بودن اقدام مقنن در تصویب قانون است.

ثانیاً، اتخاذ تصمیمات پیشگیرانه در پیشگیری از وقوع جرم توأمان با اتخاذ تدابیری شایسته و تعیین تکلیف ضابطین در جلوگیری از وقوع جرم و برخورد متهمان نیز که موارد جدیدی بوده که با گذشت نزدیک به ۱/۵ دهه از زمان تصویب قانون اصلی معادن ضرورت داشته است و آثار گران‌بهای آن به‌وضوح مشخص است.

ثالثاً، حمایت قاطع مقنن از دارندگان پروانه‌ها و یا دارندگان مجوز عملیات معدنی و تعقیب مجازات متهمان و مشهود تلقی نمودن این جرایم در برخورد قاطع ضابطین و توقف اقدامات مجرمانه همگی نشان از اراده مقنن در صیانت دارد.

التهایه در تحریر این مقاله سعی نمودم اهمیت این ماده و ضرورت رعایت آن و ورود عناوینی

عملیات معدنی با وصف تأکید بر رفع تصرف و مزاحمت و هدایت متهم یا متهمان عملیات به مرجع قضایی نیز صیانت از حقوق آنان است.

با جمع مراتب و مذاقه در کل ماده ۱۹ و تبصره‌های آن و تطبیق زمان تصویب ماده ۱۹ در تاریخ ۱۳۷۷/۲/۲۲ و تصویب تبصره‌های آن ۱۳۹۰/۸/۲۲ مشخص است ظرف نزدیک ۱/۵ دهه حوادث غیرقابل جبران از اقدامات مجرمانه افراد خاص شده بود که ناچار مقنن با تصویب تبصره‌ها و الحاق به قانون قصد پیشگیری از وقوع جرم و اعمال مقررات سخت‌گیرانه‌تر در صورت وقوع جرم داشته و ایضاً تبصره ۳ با قید عنوان مجرمانه دیگر دائر بر مزاحمت اشخاص حقیقی یا حقوقی که منجر به ممانعت از عملیات معدنی شود، توأمان با مجازات کیفری حبس و جریمه نقدی نیز نشان از اراده مقنن در حمایت از دارندگان پروانه‌های مذکور است.

التهایه با دقت در ماده ۱۹ قانون معادن و تبصره‌های آن مشخص است: اولاً، مقنن عناوینی از تصرف عدوانی و ممانعت از حق و ایجاد مزاحمت

مسعود منصور

مشاور حقوقی محیط‌زیست و منابع طبیعی مرکز داورى

و مشاوره صمتا

نگاهی اجمالی به مقررات تطبیقی مربوط به فعالیت‌های معدنی

و منابع طبیعی (جنگل‌ها و مراتع)

در اموال دولتی مورد حکم قرار داده است. از آنجا هم‌زمان مرتکب جرم تصرف و تخریب اراضی ملی نیز شده به‌عبارتی با مقررات قانون ملی شدن جنگل‌ها و مراتع نیز علاوه بر قانون معدن می‌توان از مرجع قضایی تقاضای مجازات نمود.

بند ۲۴ ماده ۲۴ قانون، ناظر بر ضرورت پاسخ استعلام برای صدور پروانه اکتشاف در داخل جنگل‌ها و مراتع است. در مفاد ماده ۲۴ و تبصره یک آن، موارد ذیل تصریح شده است:

-دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند ظرف مدت دو ماه به استعلامات وزارت صمت پاسخ دهند در غیر این صورت به‌منزله موافقت تلقی می‌گردد.

-استعلام از دستگاه‌های ذی‌ربط توسط وزارت صمت، فقط یک‌بار برای صدور پروانه اکتشاف انجام می‌شود.

-دستگاه‌های اجرایی موظف شده‌اند که حداکثر سه ماه پس از ابلاغ قانون، وضعیت حریم‌های قانونی خود را به وزارت صمت اعلام نمایند.

در تحلیل و بررسی موارد فوق ذکر چند نکته، حائز

اهمیت و بروری است:

نخست آنکه؛ چنانچه منظور از حریم مواردی باشد

به‌موجب بند ۵ ماده ۱۲ قانون، رئیس سازمان جنگل‌ها و مراتع و آبخیزداری کشور (منابع‌طبیعی و آبخیزداری کشور) عضو اصلی و ثابت شورای عالی معادن است. اهمیت حفظ جنگل‌ها و مراتع از یک طرف و از طرف دیگر وقوع اکثر قریب به اتفاق معادن کشور در عرصه منابع طبیعی (جنگل‌ها و مراتع)، موید ضرورت و منطقی بودن این عضویت است. مجموعه شورای عالی معادن می‌بایست در کنار سایر وظایف خود، اهمیت توسعه پایدار از مسیر بهره‌برداری اصولی از سرمایه خدادادی معادن با حفظ سرمایه بین‌نسلی منابع طبیعی را در سیاست‌گذاری‌ها و تصمیمات خود متجلی نماید.

اگرچه تبصره ۵ ماده ۱۴ قانون، برخورداری از ۲۰ درصد معافیت از حقوق دولتی را برای معدن‌کارانی که در حفظ محیط‌زیست اقدام نموده‌اند مورد حکم قرار داده؛ لیکن شورای عالی معادن در مصوبه خود این مهم را به منابع طبیعی (جنگل و مرتع) نیز تعمیم داده که قطعاً می‌تواند در توسعه معدن‌کاری سبز و حفظ و توسعه پوشش گیاهی مؤثر واقع شود. ماده ۱۹ قانون هرگونه اکتشاف یا بهره‌برداری مواد معدنی بدون اخذ پروانه را به‌عنوان تصرف غیرمجاز

در شماره قبلی مواردی در خصوص مقررات تطبیقی مربوط به فعالیت‌های معدنی و محیط‌زیست البته با تأکید بر مناطق چهارگانه محیط‌زیست تقدیم شد، اگرچه مصادیق مناطق چهارگانه محیط‌زیست نیز عمدتاً از مصادیق جنگل و مرتع هستند؛ لیکن در این نوشتار به مقرراتی که ناظر بر فعالیت‌های معدنی در این منابع (جنگل و مرتع) بوده و در قانون معدن و نیز قانون ملی شدن جنگل‌ها و مراتع و قوانین لاحق ذی‌ربط مانند قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و قانون حفظ حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگل مندرج است می‌پردازیم:

قبل از شروع بحث اصلی، یادآور می‌شوم؛ با توجه به اهمیت موضوع حقوق دولتی و جبران خسارت و نیز احیاء و بازسازی منابع طبیعی ناشی از فعالیت‌های معدنی، در شماره‌های بعد و به‌صورت مشروح به آن خواهیم پرداخت؛ لذا در این مقاله به سایر مباحث فعالیت‌های معدنی در جنگل‌ها و مراتع (به‌جز موضوع حقوق دولتی و احیاء و بازسازی و جبران خسارت) می‌پردازیم:

الف) مسائل مرتبط با جنگل و مرتع در قانون معدن

و آیین‌نامه اجرایی آن

که در خود ماده ۲۴ تصریح شده، در این صورت دستگاه‌های ذی‌ربط حسب مورد موظف بوده‌اند که حریم راه و راه‌آهن - حریم شهرها - حریم سدها و شبکه‌های توزیع آب - حریم اماکن مقدسه و ابنیه تاریخی و حریم پادگان‌ها و محل استقرار نیروهای مسلح را به وزارت صمت اعلام نمایند، با این توضیح که بالاخره بعد از فرصت سه‌ماهه قانون ابلاغ شده نیز علی‌القاعده می‌بایست در هر مرحله حرایم جدید اعلام و یا حرایم اعلام شده قبلی بروز رسانی و به وزارت صمت اعلام شود؛ البته این مورد در قانون تصریح نشده؛ لیکن منطقی و ضروری به نظر می‌رسد.

نکته دوم اینکه فرصت دوماهه پاسخ استعلام و نیز اثر عدم پاسخ در موعد مقرر را می‌بایست به‌همراه مفاد تبصره ۴ ماده ۲۴ مورد تأکید قرار دارد. چنانچه مفاد تبصره اخیرالذکر یعنی پنجره واحد وزارت صمت با دستگاه‌های اجرایی ایجاد و استعلامات از آن طریق انجام شود، عملاً مهلت دوماهه پاسخ و نیز نتیجه عدم پاسخ، منطقی خواهد بود.

سومین و مهم‌ترین نکته در این خصوص مربوط به استعلام در داخل جنگل‌ها و مراتع است. باید اذعان نمود جنگل‌ها و مراتع (مفاد بند ۲ ماده ۲۴) متفاوت از سایر مواردی است که در این ماده ذکر شده؛ زیرا آن موارد عمدتاً حرایم یا مواردی است که در صورت وقوع محل استعلام در آن‌ها، عملاً پاسخ منفی است و امکان صدور پروانه اکتشاف نخواهد داشت؛ اما این فرض در خصوص جنگل‌ها و مراتع مصداق ندارد؛ زیرا چنانچه محل استعلام در درون جنگل یا مرتع واقع شده باشد، دستگاه اجرایی ذی‌ربط با بررسی ضوابط و مقررات و اصول فنی می‌تواند پاسخ مثبت یا منفی کلی اعلام یا اینکه نسبت به بخشی مثبت و بخش دیگر را پاسخ منفی دهد.

در واقع می‌توان بیان داشت معدن‌کاری و اکتشافات آن در درون منابع طبیعی نه مطلقاً ممنوع است که در این صورت بسیاری از ذخائر معدنی کشور عملاً غیرقابل اکتشاف و بهره‌برداری خواهد بود و نه

مطلقاً مجاز است که در این صورت بسیاری از منابع ارزشمند طبیعی را فارغ از شرایط آن و نیز بدون توجه به نوع ماده معدنی و ارزش آن از دست خواهیم داد. به عقیده بنده معدن‌کاری در اراضی (منابع طبیعی) موضوعی است که حتماً در موافقت و عدم موافقت با آن، می‌بایست حداقل موارد ذیل مورد توجه جدی قرار گیرد:

- ۱- نوع پوشش گیاهی و وضعیت آن
- ۲- توپوگرافی و فرسایش و منابع آب تحت‌الارض
- ۳- نوع ماده معدنی
- ۴- روش اکتشاف و بهره‌برداری
- ۵- میزان خسارت

موضوع بسیار مهم دیگر در خصوص ماده ۲۴ مربوط می‌شود به قید فقط یک‌بار استعلام آن‌هم در مرحله اکتشاف، برای نقد و بررسی این فراز از ماده ۲۴ ناچار باید مفاد ماده ۲۴ قانون معدن را نیز هم‌زمان مورد توجه قرار داد.

در ماده ۲۶ آمده است «محدوده‌های مربوط به اکتشاف، استخراج و انباشت و بهره‌برداری مواد معدنی و دفع باطله واقع در منابع ملی بنا به تقاضای وزارت صمت توسط سازمان جنگل‌ها و مراتع و آبخیزداری کشور ثبت می‌گردد، مساحت این محدوده‌ها که در مجوز صادره قید می‌شود به عرصه عملیاتی معدن مربوط است و تا پایان عمر معدن به صورت اموال عمومی در اختیار وزارت

صمت قرار دارد.» مفاد این ماده را در کنار آن بخش از ماده ۲۴ که یک‌بار استعلام آن‌هم در مرحله اکتشاف را الزامی دانسته قرار می‌دهیم، از طرفی می‌دانیم محدوده استعلامی برای صدور پروانه اکتشاف پهنه‌های وسیعی هستند که لازم است در آن عملیات پی‌جویی، نمونه‌برداری و در مجموع اکتشاف صورت گیرد تا به نقاط امیدبخش، گواهی اکتشاف و در نهایت بهره‌برداری منجر شود با تلفیق این موارد می‌توان نتیجه گرفت که:

چنانچه به تمام عرصه مورد استعلام پاسخ مثبت داده و با صدور پروانه اکتشاف آن موافقت شود (درحالی‌که می‌دانیم تمام آن منجر به گواهی کشف و بهره‌برداری نمی‌شود) در این صورت ظرف مدت

کوتاهی بسیاری از جنگل‌ها و مراتع به‌عنوان عرصه عملیاتی معدن از مدیریت سازمان متولی (منابع طبیعی و آبخیزداری کشور) خارج و در اختیار وزارت صمت قرار می‌گیرد و از طرف دیگر چنانچه در پاسخ به استعلام با عرصه‌های محدود و کوچک موافقت نمود، عملاً بسیاری از محدوده‌هایی که می‌توانست مورد پی‌جویی و بررسی‌های اکتشافی قرار گیرد به دلیل عدم موافقت و عدم صدور پروانه اکتشاف در حوزه فعالیت‌های معدنی قرار نمی‌گیرد. به نظر می‌رسد این پارادوکس را می‌بایست با اصلاح قانون و حذف یک‌مرحله‌ای بودن استعلامات حل نمود؛ به عبارت دیگر باید مفاد ماده ۲۴ و ماده ۲۶ به نحوی مورد اصلاح بازنگری قرار گیرد تا بر آن اساس، ابتدا برای اکتشاف در محدوده منابع طبیعی (اراضی ملی) (عمدتاً بدون تخریب و با روش‌های نوین) با محدوده‌های کلی موافقت نمود مشروط به آنکه پس از پایان اکتشاف و با استعلام مجدد از سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری صرفاً آن بخش از محدوده اکتشافی که منجر به گواهی کشف شده و در نهایت بر آن اساس پروانه بهره‌برداری صادر می‌گردد به‌عنوان عرصه عملیات معدنی ثبت و در اختیار وزارت صمت قرار گرفته و مابقی همچنان در اختیار دستگاه متولی منابع طبیعی باقی بماند.

تبصره ۵ ماده ۲۴، این تبصره به سازمان‌های صمت استان‌ها اجازه داده در صورتی که به پاسخ ادارات کل منابع طبیعی و آبخیزداری اعتراض داشته باشند، اعتراض خود را به هیئتی که در ماده ۲۴ مکرر قانون معرفی شده است ارجاع تا تصمیم‌گیری نماید. فارغ از نقدی که به این تبصره و نیز ترکیب هیئت مذکور می‌توان داشت باید یادآور شد که به موجب توافق‌نامه‌ای که در سال ۱۳۹۴ فی‌مابین معاونت امور معادن و صنایع معدنی وزارت صمت و سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور منعقد و تاکنون نیز ابطال یا لغو نشده، مقرر شد تا موارد اختلافی دو مجموعه مذکور حتی‌الامکان در کارگروه‌های استانی و کارگروه تعامل مرکزی دو دستگاه بررسی و حل‌وفصل شده تا ضرورتی به

استفاده از تبصره فوق و ماده ۲۴ مکرر قانون نباشد. در انتهای این بخش از نوشتار یادآوری می‌شود که در خصوص ماده ۲۵ قانون، حقوق دولتی و نحوه جبران خسارت ناشی از فعالیت‌های معدنی به منابع طبیعی (جنگل‌ها و مراتع) انشا الله به‌صورت مشروح در شماره آینده خواهیم پرداخت.

ب) مسائل مرتبط با معدن در قانون ملی شدن

جنگل‌ها و مراتع و قوانین لاحق ذی‌ربط:

لازم است قبل از بررسی مواد قانونی ذی‌ربط در این بخش یادآوری نمایم که: قوانین ملی شدن جنگل‌ها و مراتع - حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی به ترتیب مصوب سال‌های ۱۳۴۱ - ۱۳۴۶ - ۱۳۷۱ در مجموع قبل از تصویب قانون معدن مصوب ۱۳۷۷ و اصلاحی در سال ۱۳۹۰ هستند.

بند ۴ ماده ۴ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع، سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری را مجاز دانسته است که در موارد ضروری و برای بهره‌برداری از معدن، اجازه قطع درخت را بدون طرح مصوب صادر نماید. مفهوم این بند آن است که چون قطع درخت در راستای طرح‌های مدیریت منابع طبیعی در هر صورت مستلزم طرح مصوب فنی است؛ لیکن در مواردی

مستلزم طرح مصوب فنی است؛ لیکن در مواردی که با فعالیت و بهره‌برداری از معدن در عرصه‌های دارای پوشش درختی موافقت شده باشد؛ در این صورت سازمان مذکور برای صدور مجوز قطع، الزام به تهیه و تصویب نمی‌نماید.

ماده ۳۱ همان قانون از جمله مصادیقی که سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری می‌تواند به اشخاص حقوقی اجازه دهد، اکتشاف و بهره‌برداری از معادن واقع در مراتع غیر مشجر و اراضی جنگلی جلگه‌ای حوزه آستارا تا گیلداغی (که حجم درختان سرپای آن کمتر از ۱۰۰ مترمکعب باشد) به شرکت‌های معدنی و صنعتی با پیشنهاد وزارت صنایع و معادن است. بدیهی است مفاد این ماده بر اساس قوانین و مقررات بعدی، به‌ویژه لایحه قانونی واگذاری و احیاء اراضی مصوب ۱۳۵۹ و نیز قانون معدن مصوب ۱۳۷۷ و اصلاحات بعدی آن، نسخ ضمنی یا صریح شده و عملاً قابل استناد و اقدام نمی‌باشد.

در سال ۱۳۷۱ و با تصویب قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی مشخصاً در ماده یک آن تعدادی از گونه‌های درختی به‌عنوان ذخایر جنگلی محسوب و قطع آن‌ها ممنوع شده است؛ البته به‌موجب ماده یک آیین‌نامه اجرایی همان قانون، سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری

می‌بایست محل استقرار این گونه‌ها را دقیقاً مشخص و آگهی نماید؛ بنابراین مناطقی که در آنجا گونه‌های مندرج در ماده یک قانون مذکور وجود داشته و به‌وسیله سازمان مربوط مشخص و سپس آگهی شود، مشمول ممنوعیت قطع درختان فوق‌الذکر و ذخیره‌گاه نامیده می‌شوند. امیدوارم بتوانم به‌صورت مشروح در شماره‌های آینده به موضوع ذخیره‌گاه‌های جنگلی بپردازم.

در جمع‌بندی این مقاله به‌اختصار می‌توان بر این نکته تصریح نمود که هم معدن و هم جنگل‌ها محتمل است که یک عرصه واحد، هم جنگل یا مرتع باشد و هم دارای ماده یا مواد معدنی؛ بنابراین محل تلاقی دو مصداق از انفال و دو قانون ذی‌ربط است، در این حالت است که باید با رویکرد توسعه پایدار، حفظ منابع طبیعی، توسعه و بهره‌برداری از منابع خدادادی معدن کشور و نیز توجه به احیاء و بازسازی محدوده‌های معدنی، صحیح‌ترین و بهترین و منطقی‌ترین تصمیم را اتخاذ و اجرا نمود. امیدوارم مراجع علمی و اجرایی توأمان این مهم را مورد بحث و بررسی قرار دهند تا بهترین روش‌ها از آن استخراج سپس در مقررات مندرج و در نهایت اجرایی گردد.

محمد جواد پیش‌بین

ریاست کانون هماهنگی دانش، صنعت و بازار

جواهرات و سنگهای قیمتی ایران

نگرشی بر صنعت گوهرسنگ‌های کشور

گوهرسنگ‌ها صرفاً در آزمایشگاه‌های مجهز توسط افراد متخصص مورد بررسی و آزمون قرار می‌گیرند. در کشور ما نیز از سال‌های حدود ۱۳۸۰ بدواً به همت مؤسسه آموزشی و پژوهشی وزارت معادن و فلزات قدیم و سپس بخش خصوصی این‌گونه آموزش‌ها راه‌اندازی گردید و با تدوین استانداردهای آموزشی در سازمان فنی و حرفه‌ای کشور، مؤسسات گوهرشناسی نیز مشمول فعالیت گردیده‌اند؛ اگرچه تا سال‌ها این مؤسسات صرفاً در تهران و مشهد مشغول فعالیت بوده‌اند؛ لیکن در حال حاضر در بعضی استان‌های دیگر نیز این‌گونه آموزش‌ها در جریان است.

انواع گوهرسنگ‌ها:

انواع گوهرسنگ‌هایی که امروزه در بازار تجاری و تولید جواهرات، مرسوم و فراوان است عبارتند از:

۱) **گوهرسنگ‌های طبیعی (NATURAL GEMSTONS):**

گوهرسنگ‌هایی که از معدن استخراج و پس از تراش به‌صورت نگین مورد استفاده قرار می‌گیرند.

۲) **گوهرسنگ‌های مصنوعی (SYNTHETIC GEMSTONS):**

وهرسنگ‌هایی که در آزمایشگاه‌ها و

استفاده می‌شود.

GEMOLOGY یا **گوهرشناسی:** علمی است که به شناسایی گوهرسنگ‌ها، تعیین هویت و نیز درجه‌بندی آن‌ها با استفاده از دستگاه‌های آزمایشگاهی می‌پردازد.

پیشرفت علوم در ساخت گوهرسنگ‌های مصنوعی (SYNTHETIC) و نیز بهسازی گوهرسنگ‌ها به قدری رشد نموده است که شناخت آن‌ها جز با وسایل آزمایشگاهی توسط افراد متخصص امکان‌پذیر نیست و درصد خطای بسیار زیادی دارد.

GEMOLOGIST یا **گوهرشناس:** شخصی است که دوره‌های تخصصی مربوطه را طی نموده و تجربه لازم در تعیین هویت گوهرسنگ‌ها را دارا است، می‌توان گفت گوهرشناس کسی است که حداقل دارای ۴ توانمندی ذیل باشد.

الف) توان تشخیص نام گوهرسنگ (IDENTIFY)
ب) توان تفکیک گوهرسنگ‌های طبیعی از مصنوعی (SYNTHETIC&NATURAL)

ج) توان تشخیص گوهرسنگ‌های بهسازی شده (TREATEDGEMS)

د) توان درجه‌بندی گوهرسنگ‌ها بر اساس استانداردهای بین‌المللی (GRADING)

همان‌گونه که ذکر گردید، امروزه در دنیا

در یادداشت اول نگاهی کلی به سناریو و روندهای جهانی و نیز روندهای ملی در حوزه جواهرات و گوهرسنگ‌ها و علل موفقیت کشورهای مطرح، همچنین مزیت‌های نسبی صنعت گوهرسنگ‌ها به نسبت سایر صنایع از جمله اشتغال‌زایی، ارزش افزوده بهبود شاخص‌های اقتصادی منطقه‌ای و ملی داشتیم.

از این یادداشت به بعد سعی خواهد شد به حرفه‌های مختلف مرتبط با گوهرسنگ‌ها و نیز مسائل، مشکلات و زمینه‌های توسعه پرداخته شود.

هم‌جواری ایران با بعضی از کشورهای پرتانسیل از نظر گوهرسنگ‌ها نظیر افغانستان و پاکستان از یک سو و وجود پتانسیل‌ها و اندیس‌های شناخته شده در کشور از سوی دیگر در کنار حضور افراد هنرمند و سابقه تاریخی گوهرسنگ‌ها در ایران ایجاب می‌نماید که مسئولین و دست‌اندرکاران در بخش‌های دولتی و خصوصی نگاه ویژه‌ای به این حوزه معطوف داشته باشند.

اصطلاحات کلی:

GEM STONE یا **گوهرسنگ:** به هر سنگی که تراشیده شده و به‌صورت زینتی استفاده شود، کلمه گوهرسنگ اطلاق می‌گردد. امروزه کمتر اصطلاحات «سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی»

واحدهای تولیدی توسط بشر ساخته می شوند و مشابه طبیعی دارند؛ نظیر زمرد، یاقوت و الماس های مصنوعی.

۳) گوهرسنگ های جایگزین (IMITATION)

GEMSTONS): گوهرهای طبیعی یا مصنوعی ارزان قیمت که بعضاً به جای گوهرسنگ گران قیمت استفاده می گردد؛ نظیر تورمالین قرمز به جای یاقوت.

۴) گوهرسنگ های ساخته دست بشر (MAN MADE)

GEMSTONS): گوهرهایی که توسط بشر و با موادی ساخته شده اند که مشابه آن ها در طبیعت وجود ندارند؛ مانند اغلب شیشه های رنگی که به صورت نگین تراشیده شده اند.

۵) گوهرسنگ های چند قسمتی (ASSEMBLED)

GEMSTONS): گوهرسنگ هایی که از دو یا سه قسمتی که به هم چسبیده شده است، ساخته می شود و الزاماً دو یا سه قسمت آن از یک جنس نمی باشد؛ مانند یک زمرد دو قسمتی که می تواند بالای نگین زمرد طبیعی و قسمت پایینی آن شیشه سبز باشد.

۶) گوهرسنگ های بهسازی شده (TREATED)

GEMSTONS): گوهرسنگ هایی که مورد بهسازی کیفیتی قرار می گیرند؛ مانند یاقوت کم رنگ که با روش های خاص، رنگ آن بهبود پیدا می یابد یا یاقوت هایی که ترک های آن ها با شیشه پر می شوند و یا الماس و توپازهایی که تحت تأثیر پرتوافشانی رنگ آن ها بهبود و یا تغییر می نماید. تمامی این موارد ما را به این مهم رهنمود می سازد که قطعاً می بایست بازار تجارت گوهرسنگ ها و جواهرات به سوی بازار مبتنی بر اصول علمی سوق داده شود؛ بنابراین گوهرشناسی (GEMOLOGY) یک علم است که باید فراگرفته شود.

تفاوت بین کانی شناسی (MINERALOGY) و

گوهرشناسی (GEMOLOGY)

اگرچه پایه شناخت گوهرسنگ ها علوم مربوط به کانی شناسی است؛ اما تفاوت های معنی داری بین کانی شناسی و گوهرشناسی وجود دارد.

به طور کلی در کانی شناسی مواد مربوطه از طریق تخریب، شامل گرفتن مقطع نازک میکروسکوپی، آنالیزهای مختلف شیمیایی و موارد مشابه مورد شناسایی قرار می گیرند و حتی در روش های غیر تخریبی با دستگاه های پیشرفته و بسیار گران قیمت نیز امکان تفکیک طبیعی از مصنوعی و شناخت گوهرسنگ های بهسازی شده وجود ندارد.

این در حالی است که در گوهرشناسی به طور کلی سنگ ها از طریق غیر تخریبی مورد بررسی های مختلف علمی با نگاه تجاری قرار می گیرند که در بازار بتوان به آن استناد کرد، بر اساس نظر اغلب مؤسسات گوهرشناسی جهان از جمله GIA آمریکا، گوهرسنگ ها با هر روشی که مورد آزمون قرار گیرند، در نهایت می بایست مورد تأیید یک گوهرشناس نیز باشد.

بعضی از تفاوت های کانی شناسی و گوهرشناسی در جدول زیر خلاص گردیده است.

تفاوت‌های کانی‌شناسی و گوهرشناسی

ردیف	خصوصیت	کانی‌شناسی	گوهرشناسی
۱	رنگ	عامل اولیه شناسایی (استاندارد خاصی ندارد)	عامل اولیه شناسی عوامل مهم در درجه‌بندی و قیمت‌گذاری و بررسی بر اساس استاندارد
۲	خصوصیات نوری	صرفاً از طریق تهیه مقطع نازک میکروسکوپی امکان پذیراست (تخریبی)	به‌صورت غیرتخریبی و عامل شناسایی اولیه است (با استفاده از پلارسکوپ)
۳	رنگ	با روش تخریبی و تهیه مقطع نازک	به‌صورت غیرتخریبی و با استفاده از رفرکتومتر
۴	ناخالص‌های داخلی INCLUSIONS	صرفاً به‌منظور شناسایی خصوصاً فاز کانی‌سازی و پاراژنرها	جهت تفکیک طبیعی از مصنوعی، شناخت به‌سازی سنگ‌ها و یک عامل مهم در درجه‌بندی و قیمت گذاری و محل پیدایش
۵	جرم حجمی (دانسیته)	عامل شناسایی	عامل شناسایی
۶	طیف‌های جذبی (عدد اسپکتروم)	کارایی زیادی ندارد	عامل مهم در شناسایی کاتیون‌های رنگ‌ساز و محل پیدایش و بعضاً تفکیک طبیعی از مصنوعی
۷	وزن	چندان مهم نیست	عامل مهم در قیمت‌گذاری نگین‌ها
۸	نوع و کیفیت تراش	اهمیتی ندارد	عامل مهم در زیبایی گوهرسنگ و قیمت‌گذاری و درجه‌بندی

بنابراین می‌توان گفت:

«یک متخصص کانی‌شناسی خوب لزوماً یک

گوهرشناس خوب نمی‌باشد.»

اساتید کانی‌شناسی می‌بایست دوره‌های آموزشی گوهرشناسی را طی نمایند.

خوشبختانه در سال‌های اخیر استانداردهای آموزشی در فنی حرفه‌ای مورد بازنگری متخصصین این بخش قرار گرفته و به‌روز شده است؛ اما مانند هر استاندارد دیگری نیاز به بازنگری حداقل هر ۵ سال یک‌بار دارد؛ علاوه بر آن استانداردهای مربوطه در اداره استاندارد و تحقیقات صنعتی نیز تدوین گردیده است که در یادداشت دیگری به آن پرداخته خواهد شد.

با توجه به اهمیت موضوع ضرورت دارد:

الف) تأمین تسهیلات لازم برای مؤسسات گوهرشناسی مخصوصاً در زمینه امکان تأمین دستگاه‌های پیشرفته که در حال حاضر به دلیل تحریم‌ها امکان تهیه با مشکلات همراه است و از سوی دیگر با نرخ برابری فعلی دلار بسیار گران هستند.

ب) حمایت‌های ارزی از افراد آموزش‌دیده: سال‌هاست که بسیاری از جوانان علاقه‌مند و

حتی زمین‌شناسان این آموزش‌ها را فراگرفته‌اند؛ لیکن به‌جز تعداد کمی مابقی جذب بازارهای مربوطه نشده‌اند.

ج) از نظر نگارنده یادداشت و به‌منظور بهسازی فضای کسب‌وکار گوهرسنگ‌ها و جواهرات، ایجاد زبان مشترک کارشناسی و اعتمادسازی ضرورت دارد تا اتحادیه‌های طلا، جواهر و نقره حضور حداقل یک گوهرشناس را در واحدهای جواهرسازی و جواهرفروشی الزامی نمایند.

در حال حاضر تنها اتحادیه طلا، جواهر و نقره مشهود در اقدامی قابل تحسین آموزش‌های تخصصی از جمله گوهرشناسی، عیارسنجی و غیره را برای متقاضیان پروانه فعالیت و تمدید پروانه، اجباری نموده است که امیدوارم الگویی برای سایر اتحادیه‌ها نیز باشد.

د) اختصاص کد حرفه در اتحادیه‌های طلا، جواهر و نقره به‌منظور امکان راه‌اندازی واحدهای شناسایی گوهرسنگ‌ها (پس از طی دوره‌های تخصصی و شرکت در آزمون‌های مربوطه و طی دوره کارآموزی).

ه) بدین‌صورت گوهرشناسی به‌عنوان یک حرفه در کشور شناخته شده است و می‌توان امید داشت که علاقه‌مندان و متخصصین جذب بازار کار حرفه‌ای شوند.

و) اگر چه در سند توسعه گوهرسنگ‌های کشور به مبحث آموزش پرداخت شده است؛ ولی متأسفانه به هیچ‌عنوان نگاه لازم به بازار کار را نداشته و بدیهی است هر آموزشی بدون بازار کار، بی‌ثمر بوده و به‌مرور به دست فراموشی سپرده خواهد شد.

بدیهی است موارد مطرح شده در این یادداشت به صورت بسیار خلاصه بیان گردیده است و امید است در نشست‌های کارشناسی مورد استفاده، بررسی و تکمیل قرار گیرد.

در یادداشت‌های بعدی به حرفه‌های دیگر مرتبط با گوهرسنگ‌ها پرداخت خواهد شد، امید آن داریم که علاقه‌مندان به‌خصوص دانشجویان و فارغ‌التحصیل رشته‌های زمین‌شناسی و علوم مرتبط، توجه ویژه‌ای به این بخش مهم از کانی‌شناسی معطوف داشته و در آینده شاهد شکوفایی بیش از پیش باشیم.

کوروش شعبانی

رئیس کمیته اکتشاف و هماتیت

خانه معدن ایران

آنالیز مواد معدنی و صحت و دقت آن چگونه تأیید می‌شود و در

صورت تخلف در ارائه داده‌ها، مرجع رسیدگی‌کننده کجاست؟

آن هستیم که نتایج آزمایشگاهی توسط برخی افراد که متخلفند دست‌کاری شده و در واقع عددسازی صورت می‌گیرد. در چنین مواقعی چه باید کرد؟ سازمان‌ها و دستگاه‌های ذی‌ربط که ناظر بر اجرای پروژه‌های اکتشافی و معدنی هستند در صورتی که به چنین مواردی برخورد کنند چه تصمیمی می‌گیرند و در این خصوص عملکردشان چگونه است و یا چگونه باید باشد؟

آیا اساساً ورود دستگاه‌های قضایی در خصوص چنین مواردی نیاز است و عملاً اتفاق می‌افتد؟ این عملکرد احتمالی خلاف قانون چگونه می‌بایست مورد ارزیابی و بررسی قرار گیرد؟ با مرتکبین چنین جرایمی چگونه باید برخورد نمود و حکم مراجع قضایی در چنین مواقعی چه خواهد بود؟

در این نوشتار به اختصار سعی در طرح اولیه موضوع و سؤالاتی در این خصوص داشتیم و در مباحث آینده به این موضوع بیشتر خواهیم پرداخت.

دقت نتایج مطالعات آزمایشگاهی، امکان‌پذیر است. در واقع صحت در نتایج آزمایشگاهی نزدیک‌ترین نتیجه‌ها به میزان واقعی آن عنصر در نمونه است. دقت نتایج نیز در واقع نزدیکی نتایج مطالعات آزمایشگاهی به نتایج همان نمونه پس از تکرار مطالعات است.

این دو رکن صحت و دقت، ارکان اصلی و ضروری نتایج مطالعات آزمایشگاهی نمونه‌های معدنی

است؛ البته برای به‌دست آوردن اعتماد به نتایج آزمایشگاه‌ها، روش‌های کنترلی وجود دارد که از حوصله این بحث خارج است؛ البته شاید در آینده به آن بپردازیم.

حال به نتایج آزمایشگاه‌ها با موارد اشاره شده اطمینان حاصل کردیم و در گزارش‌ها و کارهای معدنی از نتایج استفاده نموده تا اکتشاف به بهترین نحو و پس از آن نیز تولید مواد معدنی که تماماً بر پایه اطلاعات قابل اطمینان آزمایشگاهی استوار است، ادامه یابد.

برمی‌گردیم به قسمت دوم سؤال در صورت عددسازی و تخلف چه باید کرد و مرجع رسیدگی‌کننده چه کسی خواهد بود؟ متأسفانه، در برخی موارد البته بسیار اندک، شاهد

بنیان اکتشافات و فعالیت‌های معدنی بر پایه انجام مطالعات آزمایشگاهی با دقت و صحت بالا استوار است و در واقع مکتشف با مطالعات آزمایشگاهی از کیفیت ماده معدنی احتمالی به‌لحاظ کمی و کیفی مطلع شده و برای انجام مراحل بعدی در فعالیت‌های اکتشافی و معدنی برنامه‌ریزی می‌نماید.

در خصوص اهمیت صحت و دقت نتایج آنالیز مواد معدنی به صورت مختصر باید گفت که در مراحل ابتدایی شناسایی یک کانسار؛ به‌طور مثال در مرحله مطالعات ژئوشیمیایی کوچک‌مقیاس، این دقت و صحت نتایج آزمایشگاهی است که ادامه و یا عدم انجام مراحل بعدی اکتشاف را در مناطقی از سرزمین مشخص می‌کند.

پس از اکتشاف دقیق و حین استخراج مواد معدنی، نتایج آنالیز مواد معدنی نیز نقش سرنوشت‌سازی را در فعالیت‌های استخراجی دارد.

میزان ماده معدنی، ابعاد ذخیره و میزان باطله آن که در اقتصادی و یا عدم اقتصادی شدن یک کانسار بسیار سرنوشت‌ساز است، تنها با نمونه‌برداری صحیح با همان میزان اهمیت و یا حتی بیشتر، انتخاب روش صحیح برای تجزیه مواد معدنی و مجدداً از آن مهم‌تر کسب اطمینان از صحت و

چالش‌های مبتلا به تولید با نگاه به صادرات در صنعت گهرسنگ‌ها

هفتمین میزگرد حقوقی، تخصصی، ماهنامه معدن و حقوق معادن با موضوع چالش‌های مبتلا به تولید با نگاه به صادرات در صنعت گهرسنگ‌ها با دعوت از متخصصان این حوزه در روز شنبه مورخ ۱۴۰۲/۲/۲۳ ساعت ۱۳ الی ۱۵ در محل مؤسسه مشاوره و داوری معدن و صنایع معدنی صمتا برگزار گردید.

حل مشکلات بخش خصوصی و نزدیک شدن به بدنه دولت گذاشتند. در قسمت طلا و همچنین جواهر و هم در تجارت آن‌ها مشکلات عدیده‌ای وجود دارد. در حوزه صنایع تجاری بزرگ‌ترین NGO خانه معدن ایران است. سند ملی گهرسنگ‌های کشور نیز توسط دکتر هاشمی که در این نشست حضور دارند، انجام شد.

دکتر هاشمی: لازم به ذکر است که در مورد سند ملی که در حال حاضر در یازده استان در حال اکتشاف هستیم، نتایج اولیه خوبی به دست آمده است.

مباحث آموزشی در این زمینه دنبال شده است. سازمان ایמידرو تعداد ۲۰۰ نفر را از ۲ طریق فنی و حرفه‌ای و آزاد آموزش داده است. طبق آماري که داریم ۴۷ درصد از این افراد در کارگاه‌های خانگی مشغول به کار شدند. استفاده از تسهیلات بیمه سرمایه‌گذاری معادن برای ایجاد کارگاه صنعتی و کارگاه‌هایی که افراد زیادی را مشغول می‌کنند، استفاده از تسهیلات به صورت نامحدود در آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها وجود دارد. مباحث مربوط به توسعه بازار را دنبال کردیم.

چالش‌های حقوقی باید به قسمت آموزش برسیم. افراد فعالی که در این بخش هستند و همچنین افرادی که ما را رصد می‌کنند از نقطه نظرات شما استفاده خواهند کرد، اینجا بحث خصوصی و دولتی نیست؛ بلکه بحث کارشناسی و حل مشکلات است و نگاه افراد به‌عنوان کارشناس در این میزگرد بسیار حائز اهمیت است.

دکتر منصور: در دو جمله مشکلات در بخش گهرسنگ‌ها را اعلام می‌نمایم:

۱- بحث فنی و تخصصی

۲- بحث چاره‌جویی مقررات و حل آن‌ها

صمتا برای حل مشکلات این جلسات را می‌گذارد که بتوانیم بحث فنی و تخصصی را با مباحث حقوقی و مقررات آن‌ها تلفیق کنیم و به راه‌حل قانونی برای حل مشکلات برسیم.

دکتر پیش‌بین: بسیار متشکرم که این جلسه بعد از سالیان سال به صورت تخصصی در حوزه گهرسنگ‌ها توسط مؤسسه صمتا و همکاری خانه معدن ایران تشکیل شد، ضمن سپاسگزاری از آقای دکتر زارع، مدیرکل صنایع خلاق وزارت صمت که وقت خود را در این زمینه و در راستای

دکتر رکنی: ضمن خوشامدگویی و ممنون از تشریف فرمایی همگی با توجه به اینکه همه بزرگواران از

فعالین حوزه گهرشناسی هستید و **مؤسسه صمتا اولین مؤسسه حقوقی هست که در صنعت معدن و**

معدن کاری وجود دارد، بر اساس سیاست اعضای

هیئت‌مدیره این جلسات برگزار می‌گردد تا بتوانیم

چالش‌های حقوقی این صنعت را به صورت کاملاً

تخصصی در هر شاخه در این جلسات مورد

کندوکاو قرار بدهیم؛ موضوع این جلسه حول محور

گهرسنگ‌ها و چالش‌های حقوقی در این صنعت

است و مواردی که سد راه سرمایه‌گذاران در این

صنعت است نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد، سرفصل

از طریق آقای دکتر پیش‌بین و دکتر قربانی که از

اعضای کمیته گهرسنگ خانه معدن ایران هستند،

انجام می‌گیرد.

مهندس بهرامن: تفکر در مورد گهرسنگ‌ها به

صورت یک رشته خاص در خانه معدن ایران وجود

داشته است، بحث حقوقی و چالش‌ها نیز از طریق

مؤسسه صمتا معنی پیدا می‌کند، بعد از حل

موضوع بعدی در حوزه اصلاح قوانین و مقررات،

واردات گوهرسنگ خام است که این موضوع همه

افراد فعال در این بخش را دچار مشکل می‌کند،

همان‌طور که آقای دکتر زارع، مشکل صادرات را از طریق سامانه جامع تجارت حل کردند، پیگیری این موضوع بایستی برای گوهرسنگ‌ها هم انجام شود، بحث مهم دیگر ما اصلاح قانون و مقررات است، جلسه مفصلی با دفتر داشتیم و کارشناسان تشریف آوردند که وزارتخانه بیشتر به ما کمک کند که همگی با هم یکسان و همسو و مکاتبات بسیاری را انجام دادیم. در این حوزه از زمان ریاست جمهوری دکتر روحانی تا دولت جدید همگی درخواست این موضوع را داشتیم که گوهرسنگ‌ها از گونه شماره ۴ خارج گردد و اصلاح قانون مقررات صادرات، اصلاح قانون امور گمرکی و انتقال به گروه کالای دوم و شناخته شدن آن به مواد اولیه موردنیاز صنعت گوهرسنگ که بنده در اینجا خواهش دارم درباره این موضوع خاص امروز صحبت کنیم و این موضوع را حل کنیم. آقای دکتر زارع هم پای کار هستند و این موضوع را پیگیری می‌کنند. مهندس محتشمی‌پور موافق این قضیه هستند و با صراحت در مصاحبه اعلام کردند که موافق این موضوع هستند. اگر این کار اتفاق نیفتد، زحمات تمام دوستان در حوزه گوهرسنگ بی‌نتیجه

خواهد ماند. مواد اولیه نیاز دارند که به آن‌ها فرم

صنعتی بدهیم. **اگر اصلاح قوانین صورت نگیرد،**

باید آن را از سند ملی خارج کنیم و به شکل دیگری

آن را پیش ببریم. اتفاق طلا و فلزات گران‌بها که بارها مکاتبه کرده‌اند و جانمایی شده است؛ ولی جانمایی آن رد شده و مجوزات توسط گمرک صادر شده است، همچنین موضوع مجوز Free Shop برای گوهرسنگ‌ها در داخل محدوده مرز مهران باید به نتیجه برسد.

دکتر پیش‌بین: دو بخش در حوزه گوهرسنگ‌ها داریم:

۱- گوهر تراش‌خورده، ماده اولیه صنعت جواهرات است.

۲- گوهر تراش‌خورده یا خام که به‌عنوان ماده اولیه صنایع استفاده گردد.

مهندس بهرامن: از سال‌ها پیش در خانه معدن کمیته گوهرسنگ و کارگروه گوهرسنگ را تشکیل دادند که به همدیگر وصل شود و در ۶ استان کاملاً گزارش و سنجش انجام شده و به امیدرو تحویل داده شده است. برای تشکیل خانه گوهر باید فعالین درخواست بدهند و زمانی که ایجاد شود به‌هیچ‌وجه نمی‌توان جلوی موضوع گرفته شود.

کانون مسائل را دریافت و بررسی می‌کند و به جای ایمیدرو، فعال این حوزه موارد را انجام می‌دهند.

دکتر هاشمی: شورای راهبردی هر دو ماه یکبار موضوع سند را پیگیری می‌کند.

مهندس بهرامن: اگر خانه معدن ایران و مجموعه‌های فعال با هم حضور پیدا کنند با توجه به اینکه راهنمایی عملیاتی و مشخص شده است، جانمایی مقابل عملیات تأمین هزینه قرارداد انجام می‌گیرد.

دکتر هاشمی: جانمایی را نمی‌توان در شهرک فرودگاه قرارداد؛ چون مورد قبول واقع نشد.

مهندس بهرامن: شورای راهبردی، حوزه متولی اتاق بازرگانی و اتاق اصناف برای خانه گوهرسنگ است؛ چرا امروزه در گمرکات نتوانستیم این فضا را ایجاد کنیم؟

دکتر پیش‌بین: این جلسه نقد نیست، یک سری مسائل را ایمیدرو و موارد دیگر را صنایع خلاق و گمرکات می‌توانند انجام دهند.

مهندس بهرامن: شورای راهبردی بررسی طرح جامع یکی از اعضا اتاق بازرگانی در سند ملی نیست؛ وقتی دولت ورود پیدا می‌کند، بخش

خصوصی را حذف می‌کند که در اصلاح سند، این مورد می‌تواند انجام شود و قانون، کار خود را انجام دهد.

دکتر محمدرضا زارع:

ضمن تشکر از برگزاری میزگردهای تخصصی در حوزه گوه‌رسنگ‌ها، در این نشست بیشتر فعالیت‌های انجام شده در وزارت صمت و دفتر صنایع خلاق را بیان خواهیم کرد.

وزارت صمت در سه بخش تولید، واردات و

صادرات، متولی سیاست‌های این حوزه است.

در خصوص گوه‌رسنگ‌ها ابتدا باید مشخص شود در چه زمینه‌ای قرار است، اقدام صورت گیرد. راجع به مواد اولیه صحبت می‌کنیم یا در مورد مصنوعات گوه‌رسنگ‌ها؛ به این دلیل که فرآیند این دو حوزه در صادرات و واردات متفاوت هستند. ابتدا در حوزه واردات فلزات گران‌بها طبق مصوبه هیئت دولت آزاد اعلام کردیم؛ ولی در حوزه مصنوعات فعلاً جزء سیاست‌های وزارتخانه نیست. سیاست ما در خصوص واردات برای ماده اولیه روشن است و محدودیتی در واردات وجود ندارد. در همین خصوص طبق گزارشی که از سوی مراجع ذی‌صلاح و متولیان این حوزه به دفتر صنایع خلاق و ورزشی

رسیده است، برخی از دست‌اندرکاران با واردات فلزات گران‌بها مشکل دارند. برخی ابراز دارند؛ سنگ‌هایی که در حال حاضر موجود است و اکتشاف و همکاری صورت نگرفته است؛ بلکه نظرات آن‌ها از ما که متولی این حوزه هستیم بالاتر است؛ به‌طور کلی می‌بایست ما مقوله‌های علمی و اجرایی را مدنظر داشته باشیم. به‌عنوان نمونه در مورد یک سنگ، یک نفر نظر مساعد برای واردات دارد و به‌دنبال آزادسازی این حوزه است و دیگری نظر مخالف دارد و بیان می‌کند، واردات را آزاد نکنید؛ لذا با وجود این مصوبه نهاد علمی از طریق مکاتبات مشکلات خود را برای دفتر صنایع خلاق در وزارت صمت در خصوص واردات و نیاز بازار بیان کنند.

تأکید وزارت صنعت این است که مواد اولیه و تجهیزات هر صنعتی در اختیار خود آن صنعت قرار داده شود، در مورد گوه‌رسنگ نیز همین‌طور است. هیچ‌کس تاکنون لیستی از سنگ‌های موجود یا غیر موجود در کشور را به‌صورت مکتوب ارائه نکرده است، موارد زیادی را در کشور تولید می‌کنیم و مواردی هم با دستگاه‌های موجود قابل تولید است و یا دستگاهی که برای موارد داخلی مورد نیاز است، در حال حاضر موجود نیست.

در حوزه صادرات منع قانونی نداریم، ما در وزارت صمت در حوزه صادرات، بالعکس واردات اصلاً دوست نداریم ماده اولیه صادر کنیم. اشاره‌ای داشته باشیم به عدم اطلاعات جامع و دقیق در زمینه گوه‌رسنگ‌ها؛ به لحاظ مشخص کردن تولیدات مجموعه‌ای که بتوانید اطلاعات دقیق و قابل‌انکا بدهد و در نهادها دفاع کنیم وجود ندارد.

در حوزه گوه‌رسنگ بین بخش خصوصی و دولتی نظرات متفاوت وجود دارد و برخی گویا تمایل به همکاری و رفع مشکل ندارند. شاید در این حوزه از طریق پاسخ سؤالات و مکاتبات بتوانیم به نتیجه مطلوبی برسیم.

ضمن تشکر از برگزاری این نشست تخصصی ما به دنبال همکاری و بهره‌مندی از نگاه مشورتی و علمی متخصصین این حوزه هستیم تا مشکلات را برطرف

کنیم. قطعاً دفاتر تخصصی در وزارت صمت با

مشورت افراد در هر رشته می‌تواند؛ مشکلات آن

حوزه را بهتر تدبیر و مدیریت کنند و نتیجه این هم

فکری و هم‌افزایی برای خروجی متقن این نوع راه

حل‌ها سازنده خواهد بود.

در پایان امید دارم با تعامل و همراهی شما و

مسئولین و نهادهای متولی گام‌های خوب و ماندگاری را بر خواهیم داشت.

مهندس بهرامن: در حال حاضر ثبت گواهی در دنیا انجام می‌پذیرد؛ یعنی زمانی که می‌خواهیم جابه‌جایی انجام دهیم، دیگر نیازی نیست به صورت مستقیم جابه‌جا شود و امکان ایجاد مشکل برای سنگ‌های گران‌بها به حداقل می‌رسد.

آقای میرآقایی: طبق قانون، گوهرسنگ‌ها اموال غیرمنقول است؛ یعنی این امکان را داریم که سنگی از یک‌سری طلا برداریم و به جواهر دیگری اضافه کنیم و طلا را به دست مشتری بدهیم.

دکتر قربانی: بخش حاکمیت در بخش خصوصی می‌تواند با جمع‌آوری کردن بانک اطلاعات در حوزه قوه قضاییه و ثبت شناسنامه معتبر در دنیا با شناسایی آنالیز در سامانه سازمان ثبت به طور مثال در اختیار خانه معدن ایران قرار گیرد و خانه معدن نیز به کارشناسان خود در این زمینه اجازه دهند توسط اطلاعاتی که دارند به این زمینه کمک شایانی کنند. سنگ هر جا گم شود از طریق شناسنامه ردیابی می‌شود و دیگر امکان ایجاد بی‌عدالتی و از دست رفتن سنگ به حداقل می‌رسد.

نادیده گرفتن بخش خصوصی در فرآیند قانونی در این مقطع زمانی که مشکلات زیادی داریم و بانک اطلاعاتی مناسب هم نداریم، بسیار آسیب‌زننده است. عدم انسجام بخش حاکمیت در صادرات خطرناک و مشکل‌ساز خواهد بود. با معرفی نماینده‌ای از بخش حاکمیت، مشکلات حل خواهد شد. حاکمیت یک پله بالاتر از بخش خصوصی قرار دارد. از جمله مواردی که می‌تواند مشکلات را در این زمینه حل کند، عدم شناسایی چالش‌های موجود در بخش‌ها و اینکه در کدام مرحله قرار داریم، جمع‌آوری بانک اطلاعاتی و در اختیار قرار دادن آن به وزارتخانه است.

اگر مشکلات این زمینه حل نشود؛ متأسفانه بخش قاچاق از سایر بخش‌ها فعال‌تر می‌گردد، پس حتماً باید دولت و نظارت‌ها خوب باشند. شناسنامه را جدی بگیرید، در این مورد بانک مرکزی نیز متولی است. اگر بخش دولتی و خصوصی در کنار یکدیگر قرار بگیرند، مانع آسیب می‌شود. امروزه در شرایطی هستیم که نیاز است فضایی برای جلوگیری از قاچاق ایجاد گردد، در غیر این صورت قسمت عظیمی از صادرات مواد معدنی، تولید و فرآوری در معدن می‌تواند جایگزین خوبی برای فروش نفت گردد. در صادرات فیروزه اگر بتوانیم خوب کار کنیم، می‌توانیم مشکلات عدیدهای از صادرات گوهرسنگ

را حل کنیم. ایجاد خانه گوهر در کنار و همسو با خانه معدن ایران حرکت داشته باشد همچنین در مؤسسه داوری و مشاوره معدن و صنایع معدنی صمتا نیز می‌توانیم چالش‌های حقوقی این موارد را حل کنیم.

تشخیص اصالت سنگ از جمله مشکلاتی است که با آن روبرو هستیم؛ چون به راحتی قابل شناسایی نیست؛ بلکه باید به آزمایشگاه و کارشناس رسمی شناسایی گوهر ارسال شود؛ متأسفانه افراد زیادی را در این حوزه نداریم. سال گذشته ۳۵۰ قاضی را از شهرستان به تهران سوق داده و موارد معدنی به آن‌ها آموزش داده شد، بعد از چند ماه نتایج بسیار مثبتی در این زمینه دریافت کردیم.

دکتر قربانی: در مورد شناسایی موارد گوهرسنگ‌ها در ایران و حاشیه ایران، مسائل و چالش‌ها و آسیب‌شناسی‌ها از قبل مطالعه شده و در سند ملی ارائه شده است. ما به بانک اطلاعاتی که در سند ملی دیده شده است، نیاز مبرم داریم. از سال ۱۳۸۴ صحبت بانک اطلاعاتی آغاز گردید.

آقای میرآقایی: آیا شناسایی سنگ در ایران نیز از همین طریق انجام می‌شود؟
دکتر قربانی: خیر؛ یک بحث جدا است، یک‌سری افراد کارشناس اتفاق نظر دارند که با واردات انواع سنگ‌ها موافق هستند. ورود فیروزه باید انجام گیرد؛ چرا که میزان وجود فیروزه در کشور با میزان مصرف هم‌خوانی ندارد و با کمبود مواجه هستیم.

جناب آقای دکتر زارع باید بگویم؛ چون سنگ داریم، کسی نیامده و خواسته‌ای نداشته است و مسئله دیگری در صادرات است. در بعضی از مکان‌ها اگر دستمان به سنگ‌ها برخورد کند از ارزش می‌افتد؛ مانند کانی کنسرسیوم کلکسیونی که از نظر قیمت بسیار ارزشمند است. در برخی از موارد در ایران این امکان وجود ندارد؛ مانند الماس با خاصیت زمین‌شناسی، کاملاً مشخص است که ایران توانایی یافتن الماس در دل خاک را ندارد. ما باید آن را به صورت ماده اولیه وارد کنیم، قانون ماده ۴ جایزه نمی‌دهد!

دکتر انارکی: امروزه تمام تلاش‌های انجام شده در زمینه گوهرسنگ است؛ بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که گوهرسنگ آهک راه طولانی را پیش رو دارد و باید بتواند ساختارش را پیدا کند. صحبت‌های جناب دکتر زارع شک بزرگی را به عنوان فعال بخش خصوصی به بنده و همکارانم وارد

کرد. **در سنگ طلا و جواهر با توجه به تجربه‌هایی که در کانون طلا جواهر دارند، پرونده‌های حقوقی زیادی وجود دارد و استرس، ناامیدی و ترس از این موضوع وجود دارد.** پرونده‌های گوهرسنگ زیادی

در دادگاه‌ها وجود دارد که آگاهی از ما به عنوان خبره این بخش استفاده می‌کند، ما در حوزه دعوی سنگ‌ها نظر می‌دهیم، کارشناس رسمی سنگ قیمتی وجود ندارد و تنها به‌عنوان خبره دعوت می‌شویم و نظر خود را اعلام می‌کنیم.

یکی از پیشنهادهای بنده به حاکمیت این است که: ۱- نیاز به کارشناس رسمی دادگستری و شرکت در آزمون دادگستری در این حوزه به‌عنوان کارشناس رسمی اعلام شود.

۲- تأسیس آزمایشگاه‌هایی که مربوط به این صنعت در ایران.

۳- شناسنامه روی سنگ‌ها و جواهرات نداریم، این موضوع الزامی است، شناسنامه اطلاعات فیزیکی و شیمیایی و ظاهر سنگ است؛ ولی از نظر ارزش‌گذاری قیمتی چون قیمت‌گذاری لحظه‌ای است نمی‌توانیم.

باید استاندارد ایران را در آزمایشگاه‌های ایران ایجاد کنیم؛ البته پرونده‌های قضایی را این آزمایشگاه از طریق دوره آموزشی کوتاه‌مدت گوهرشناسی صادر می‌کند با مجوز وزارت دادگستری، وزارت صمت، سازمان زمین‌شناسی، بانک مرکزی و NGOهای داخلی باید آزمایشگاه‌های معین اعلام شود که از نظر قانونی و مباحث صادرات بتوانند در مسیر

درست حرکت کنند و کم‌کم در استان‌های دیگر نیز انجام شوند.

دکتر سعادت دوست: صنعت گوهرسنگ یکی از صنایع مهم و با ارزش در جهان است. در این صنعت، با توجه به نوع گوهر و سنگ، مشکلات و چالش‌های مختلفی وجود دارد. این مشکلات و چالش‌ها می‌تواند به دلیل محدودیت‌هایی مانند قوانین و مقررات، محدودیت‌های مالی، مشکلات

لجستیکی و غیره باشد. **صنعت گوهرسنگ و**

جواهرات یکی از صنایع با ارزش‌افزوده بالا است که

شامل فرآوری و تولید جواهرات از گوهرهای

قیمتی و نیمه قیمتی است. این صنعت شامل مراحلی مانند استخراج گوهرها از معدن، بهسازی، برش و تراش گوهر، طراحی جواهرات، تولید و ساخت جواهرات، فروش و بازاریابی محصولات جواهرات و گوهرسنگ است.

تجارت جهانی جواهرات و گوهرسنگ بسیار گسترده است و با توجه به آمار سال ۲۰۲۰ کنفدراسیون جهانی جواهرات (CIBJO)، کل میزان تجارت الماس و سایر گوهرها در دنیا به حدود ۸۰ میلیارد دلار می‌رسد. کشورهایی مانند هند، چین،

تایلند، ایالات متحده، بلژیک از جمله بزرگ‌ترین تولیدکنندگان و صادرکنندگان جواهرات و گهرسنگ‌ها هستند.

درباره جایگاه جهانی ایران در بازار گهرسنگ‌ها باید گفت که ایران یکی از کشورهای مهم در زمینه استخراج و تولید گهرسنگ‌ها از جمله فیروزه است، با این حال، جایگاه ایران در بازار جهانی گهرسنگ‌ها و جواهرات نسبتاً ضعیف است و تنها قدم‌های ابتدایی در رقابت با سایر کشورها را برداشته‌ایم.

برای بهبود صادرات جواهرات و گهرسنگ‌ها،

برخی اقدامات زیر می‌تواند مفید باشد:

۱- تقویت زنجیره تأمین: تسهیل فرآیند استخراج، تولید و توزیع گهرسنگ‌ها در داخل کشور، از جمله بهبود زیرساخت‌های استخراج، فرآوری و بهسازی، و ارتقای کیفیت و استانداردهای صنعتی در تراش گهرسنگ‌ها، می‌تواند بهبود قابل توجهی در صادرات ایران داشته باشد.

۲- ارتقای کیفیت ساخت و طراحی: استفاده از طراحان ماهر و متخصصان در طراحی جواهرات به روز و با جذابیت بالا، بهبود کیفیت تولید، استفاده از فناوری‌های نوین، و تعهد به استانداردهای جهانی در صنعت جواهرسازی، می‌تواند بازار جهانی را جذب کند.

۳- توسعه بازارهای هدف: شناسایی بازارهای هدف و تلاش برای توسعه و تبلیغ محصولات جواهرات و گهرسنگ‌های ایرانی در آن‌ها، از طریق حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی، راهاندازی فروشگاه‌های آنلاین و همکاری با نمایندگان تجاری سایر کشورها و برقراری همکاری و ارتباط نزدیک با سازمان‌های بین‌المللی مرتبط با صنعت جواهرسازی و گهرسنگ‌ها، به‌منظور رفع موانع قانونی و ایجاد فرصت‌های تجاری جدید، می‌تواند به افزایش صادرات کمک کند.

۴- تسهیلات مالی و حمایت دولتی: ارائه تسهیلات مالی به تولیدکنندگان و صادرکنندگان جواهرات و گهرسنگ‌ها، ایجاد سازوکارهای مالی مناسب برای تسهیل تجارت خارجی و حمایت از صنعت جواهرسازی توسط دولت و سازمان‌های ذی‌ربط، می‌تواند انگیزه و امکانات لازم را برای بهبود صادرات فراهم کند. با وجود تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان استفاده از روش‌های پرداخت امن و قابل اطمینان برای مشتریان می‌تواند مشکلاتی مانند تأخیر در پرداخت یا اعتراض به پرداخت را کاهش دهد. همچنین استفاده از خدمات حمل و نقل مطمئن و امنیتی می‌تواند از دغدغه‌هایی مانند دسترسی غیرمجاز به محصولات و خسارات ناشی از حمل‌ونقل محصولات جلوگیری کند.

۵- رفع موانع قانونی: اصلاح قوانین و مقررات مربوط به صادرات و واردات جواهرات و گهرسنگ‌ها از سوی دولت از جمله تسهیلات مالی، اجازنامه‌ها، مجوزها و رفع محدودیت‌های تجاری، می‌تواند بهبود قابل توجهی در صادرات ایران داشته باشد. همچنین، افزایش شفافیت و کاهش بی‌ثباتی در سیاست‌ها و مقررات مربوطه نیز می‌تواند اعتماد و رونق صادرات را تحریک کند.

۶- تقویت همکاری دولت و بخش خصوصی: ایجاد هماهنگی بین دولت و بخش خصوصی برای تسهیل صادرات جواهرات و گهرسنگ‌ها، ارائه حمایت‌های مالی و مالیاتی و تسهیل ارتباطات تجاری با سایر کشورها.

به طور خلاصه، برای بهبود صادرات جواهرات و گهرسنگ‌ها باید زنجیره تأمین را تقویت کرد، کیفیت و طراحی محصولات را ارتقا داد، بازارهای هدف را توسعه داد، تسهیلات مالی و حمایت دولتی فراهم شد و موانع قانونی رفع گردید. این اقدامات در کنار تبلیغات مناسب و برندسازی قوی، می‌تواند به رشد صادرات جواهرات و گهرسنگ‌های ایران کمک کنند. با انجام این اقدامات، می‌توان موانع قانونی صادرات را کاهش داد و بازار جهانی را برای جواهرات و گهرسنگ‌های ایرانی بازتر و قابل دسترس‌تر کرد. همچنین، این اقدامات می‌تواند منجر به افزایش نرخ صادرات، جذب سرمایه‌گذاری

گوهرسنگ یک سالن داشته باشد، مورد ارزش نیست، بحث اصالت سند در حوزه آزمایشگاه است. آزمایشگاه، اصالت‌سنجی را با همکاری سازمان استاندارد انجام می‌دهد. نمونه‌ای از استرالیا در آزمایشگاه برای ما فرستادند، ما نمونه را بررسی و برای خودشان ارسال کردیم، آن‌ها میزان عیار را اعلام کردند و خودشان نیز در کشورشان آزمایش‌ها را انجام دادند و معیارهای ما و خودشان را با همدیگر مقایسه کردند و به ما دادند.

و باکیفیت‌ترین سنگ‌ها را تراش دهند و در تولید جواهرات استفاده کنند. همچنین، اجازه ورود سنگ‌های تراش‌خورده باعث می‌شود که تولیدکنندگان بتوانند در فرآیند طراحی جواهرات خلاقانه‌تر و نوآورانه‌تر عمل کنند و جواهرات با ارزشی را تولید کنند. اجازه ورود سنگ‌های راف و سنگ‌های تراش‌خورده به کشور می‌تواند به پیشرفت و رشد این صنعت کمک کند و ارزش جواهرات و گوهرسنگ‌های تولید شده را افزایش داده و در نتیجه توانمندی‌های ایران را در بازار جهانی بهتر کند و رقابت‌پذیری بالاتری را در صنعت جواهرات و گوهرسنگ‌ها به دست آوریم. همچنین، این اقدامات می‌توانند به تعزیر تصویر برند ایران در حوزه جواهرات و گوهرسنگ‌ها کمک کرده و باعث جذب بیشتر سرمایه‌گذاران و خریداران خارجی به ایران شود.

مهندس کریمی: از مرکز تحقیقات هستم. شناسایی و اصالت‌سنجی بسیار مهم است. اینکه

خارجی در صنعت جواهرسازی و ارتقای رتبه جهانی ایران در بازار جواهرات و گوهرسنگ‌ها شوند.

آموزش گوهرشناسی و آموزش تجارت و بازاریابی جواهرات و گوهرسنگ‌ها نقش بسیار مهمی در پیشرفت این صنعت دارند. این آموزش‌ها به تولیدکنندگان، صادرکنندگان و فروشندگان درک عمیق‌تری از گوهرسنگ‌ها را می‌بخشند و ایشان را قادر می‌سازند تا به طور صحیح تشخیص دهند و ارزش‌گذاری کنند. همچنین، آموزش تجارت جواهرات و گوهرسنگ‌ها به کسب‌وکارها کمک می‌کند تا بازارهای هدف را بهبود دهند، روابط تجاری را ایجاد کنند و استراتژی‌های بازاریابی مناسب را اجرا کنند.

اجازه ورود سنگ‌های راف و سنگ‌های تراش‌خورده به بازار ایران نقش بسیار مهمی در پیشرفت این صنعت دارد. با اجازه ورود سنگ‌های راف، تولیدکنندگان قادر خواهند بود بهترین و

محمد فراهانی

مدیرعامل شرکت مهندسی مشاور زمین

کاوان یا قوت کویر

مقدمه‌ای برای گوهرسنگ‌ها

هیچ کس عاشقانه به زمین خیره نشد (سهراب

سپهری)

منابع معدنی یکی از موهبت‌های خداوند متعال است که در زمین به بندگان عطا شده است تا با تفکر و تعقل درصدد شناسایی، اکتشاف، استخراج و یا فرآوری آن‌ها نسبت به رونق زندگی مردمان سرزمین مورد استفاده قرار گیرد. در این راستا گوهرسنگ‌ها به‌عنوان یکی از مواد معدنی با ارزش اقتصادی هستند که چنانچه برنامه‌ریزی درست و اصولی برای استفاده از آن‌ها بکار گرفته شود، می‌توان به آن‌ها به‌عنوان یک ذخیره با ارزش اقتصادی بزرگ توجه کرد.

کشور ایران دارای منابع گوهری با ارزشی است که هنوز ناشناخته هستند و تا کنون بخش کمی از آن شناسایی گردیده و به‌صورت سنتی استخراج و فرآوری می‌گردد؛ لذا برنامه‌ریزی و اقدام جدی جهت اکتشاف این گوهرهای با ارزش در سال‌های اخیر توسط وزارت صمت و سازمان توسعه و نوسازی معادن ایران و طرح ملی گوهرسنگ با اجرای سند ملی گوهرسنگ و ابلاغ آن انجام گردیده که اکتشاف عمومی گوهرسنگ‌ها از جمله این برنامه‌ها است که اقدامی بجا و شایسته و در خور توجه است.

چالش‌ها و مشکلات موجود

۱- عدم شناخت کافی و آگاهی از خانواده گوهرسنگ‌ها که در برخی معدن فعال وجود دارد و اغلب بهره‌برداران معادن نسبت به اکتشاف و استخراج آن‌ها بی‌اطلاع بوده‌اند، حتی بسیاری از

ایجاد گردد.

۵- عدم توجه به منابع گوهرسنگ ایران که در حال حاضر شناخته شده هستند و در حال فعالیت هستند و متأسفانه برخی از آن‌ها به دلیل عدم نظارت کافی کاملاً به‌صورت غیرتخصصی استخراج و خام‌فروشی می‌گردند؛ از جمله عقیق‌های جنوب خراسان که از ارزش ریالی بالایی برخوردار است و می‌بایست از خام‌فروشی آن‌ها جلوگیری شود. این امر مستلزم ایجاد کارگاه‌های تخصصی تراش و فرآوری در چنین مناطقی است و نقش اتحادیه‌های صنفی در حمایت از محصولات تولیدی این کارگاه‌ها بسیار با ارزش است.

۶- عدم وجود اتحادیه صنفی مستقل گوهرسنگ کشور جهت حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان این صنف که پیشنهاد می‌گردد به جای ایجاد انجمن‌های مختلف یک اتحادیه صنفی مستقل و یکپارچه در سطح کشور ایجاد گردد تا ضمن حمایت از تولیدکنندگان مشکلات فروش، بسته‌بندی، برندسازی و صادرات این محصولات را بر عهده گیرد.

در پایان چنانچه به داشته‌های گوهری کشور عزیزمان توجه شایان داشته باشیم، قطعاً با فرآوری و صادرات این محصولات می‌توانیم ضمن قطع وابستگی به در آمد نفتی یکی از پردرآمدترین منابع صادرات غیرنفتی را برای کشور به ارمغان آوریم.

این گوهرها در حین استخراج مواد معدنی دیگر از بین می‌رود و یا توسط سودجویان به‌صورت کاملاً مخفی از معادن خارج و به‌صورت سنگ راف یا کلکسیون قباچاق می‌گردند. این بخش مربوط به معاونت محترم معدنی وزارت صمت بوده تا با تدوین برنامه اکتشاف تکمیلی برای کلیه معادن نسبت به شناسایی مواد معدنی دیگر در محدوده‌های ثبتی اقدام و در صورت شناسایی کانسنگ‌های حاوی گوهر نسبت به استخراج علمی آن‌ها به عنوان ماده معدنی دوم اقدام نمایند.

۲- عدم وجود تجهیزات و ماشین‌آلات تخصصی خاص جهت اکتشاف، استخراج و فرآوری این گونه معادن که متأسفانه منجر به اتلاف و هدررفت این سنگ‌های قیمتی می‌گردد؛ البته این بخش مربوط به معاونت محترم معدنی وزارت صمت بوده تا با تدوین استانداردهای موجود و وارد کردن دستگاه‌های لازم این نقیصه را برطرف نماید.

۳- عدم وجود کارشناسان تخصصی در زمینه اکتشاف و استخراج و فرآوری گوهرسنگ‌ها که این امر به عهده سازمان نظام‌مهندسی کشور بوده تا با آموزش‌های تخصصی و بهره‌گیری از متخصصان خارجی نسبت به تربیت نیروهای متخصص داخلی اقدام نماید.

۴- عدم وجود آزمایشگاه‌های تخصصی گوهرشناسی و فعالیت آزمایشگاه‌های غیرقانونی که این امر می‌بایست تحت نظر نهادهای تخصصی از جمله طرح گوهرسنگ کشور و با مجوز مدیریت این طرح

سید ابو محمد هاشمی

مجری طرح توسعه صنعت گوهرسنگ کشور

استراتژی صنعت گوهرسنگ ایران

کمبود اکتشافات تفصیلی جهت شناخت کامل ذخائر گوهرسنگ کشور، کمبود واحدهای فرآوری صنعتی، عدم وجود آمار و اطلاعات مستند در حوزه های مختلف صنعت، ضعف آموزش، میزان اشتغال پائین در صنعت علی‌رغم وجود پتانسیل‌های بالقوه.

فرصت‌ها :

وجود بازار بزرگ مصرف داخلی، منطقه‌ای و جهانی، سرمایه‌گذاری کم به‌زای ایجاد هر شغل، امکان واردات گوهرسنگ‌های قیمتی از کشورهای همسایه، وجود نیروی جوان با تحصیلات دانشگاهی و جویای کار، استفاده از تجارب کشورهای پیشرو این صنعت در زمینه مدیریت، آموزش منابع انسانی، تولید، وجود تجارب فرآوری و افراد آموزش دیده در کشور و استفاده از تجارت الکترونیکی جهت توسعه بازار.

تهدیدها :

وجود رقبای قوی در سطح جهان، واردات و صادرات چمدانی و قاچاق، عدم استفاده از روش‌ها و ماشین‌آلات نوین در استخراج و فرآوری، کمبود مراکز معتبر دارای اعتبار جهانی در کشور جهت عیارسنجی و صدور گواهی‌نامه برای گوهرسنگ‌ها. از جمله مهم‌ترین اقدامات ای‌میدرو می‌توان به مطالعات اکتشافی، آموزش و توسعه مراکز آموزشی، ایجاد و توسعه مراکز اعتبارسنجی آزمایشگاهی و اجرای مطالعات پژوهشی مختلف اشاره نمود که به تفصیل در ذیل به مواردی اشاره خواهد شد:

استفاده حداکثری از مزیت‌های نسبی کشور، از جمله ذخائر غنی و متنوع گوهرسنگ‌های موجود، نیروی انسانی دارای تحصیلات دانشگاهی و آماده کار و همچنین واردات الماس و گوهرسنگ‌های خام به‌ویژه از کشورهای منطقه و صادرات آن‌ها با نام‌های تجاری معتبر ایرانی است.

در تدوین سند ملی توسعه صنعت گوهرسنگ کشور نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای این صنعت مورد بحث و بررسی قرار گرفته و در نهایت با تجزیه و تحلیل عوامل داخلی و خارجی، استراتژی «رشد و توسعه» برای صنعت گوهرسنگ کشور در نظر گرفته شده است. از جمله مهم‌ترین نقاط قوت، ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای صنعت گوهرسنگ کشور می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

نقاط قوت :

ارزش افزوده بالای این صنعت، برخورداری از مزایای قوانین حمایتی صنایع خانگی و دستی، وجود مراکز آموزشی این صنعت در کشور، ساخت داخل ماشین‌آلات و تجهیزات فرآوری، سابقه طولانی در بازارهای داخلی و برخی کشورهای منطقه.

نقاط ضعف :

طرح توسعه صنعت گوهرسنگ کشور بر مبنای سند ملی توسعه صنعت گوهرسنگ پایه‌ریزی شده و شکل گرفته است. سند ملی توسعه صنعت گوهرسنگ کشور توسط صاحب‌نظران حوزه گوهرسنگ تدوین و توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت در خردادماه ۱۴۰۰ ابلاغ شده است. این

سند دارای ۶ استراتژی بوده که ذیل آن‌ها ۴۳

فعالیت و اقدام تدوین شده است. ۵ وزارتخانه، ۹

سازمان و نهاد دولتی و ۴ نهاد غیردولتی هرکدام

متولی تعدادی از این فعالیت‌ها هستند و سازمان

توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ای‌میدرو) علاوه بر اجرای وظایف محوله، دبیری شورای راهبری این سند را نیز برعهده دارد.

اقدامات و برنامه‌ها به‌گونه‌ای به هم پیوسته طراحی شده‌اند که ضمن رفع مشکلات این صنعت بتواند افزایش چشمگیر سهم ایران از بازار جهانی

گوهرسنگ‌ها تحقق یابد. در واقع **مأموریت اصلی**

طرح توسعه صنعت گوهرسنگ کشور، گسترش

همه‌جانبه صنایع و خدمات وابسته، از طریق تولید

رقابتی انواع محصولات نهائی گوهرسنگ موردنیاز

بازار داخلی و جهانی برای کسب سهم ۲ درصدی از

ارزش بازار جهانی گوهرسنگ تا پایان سال ۱۴۱۰ با

مطالعات اکتشافی:

ایجاد و هدف توسعه فعالیت‌های اکتشافی جهت

شناسایی ذخایر انواع گوه‌سنگ‌ها و غربالگری

اطلاعات موجود، مطالعات اکتشافی را بر اساس

توسعه صنعت گوه‌سنگ و همچنین تحقق

استراتژی‌های مندرج در سند ملی توسعه صنعت

گوه‌سنگ کشور دنبال می‌کند. اکتشافات در

استان‌های مختلف کشور بر اساس اولویت‌های صورت‌گرفته در فازهای شناسایی و پی‌جویی و غربالگری اجرا می‌شود. مطالعات سراسری اکتشاف باقوت، زرمرد و... در دستور کار قرار دارد.

آموزش و توسعه مراکز آموزشی:

با توجه به اهمیت آموزش نیروی انسانی ماهر به عنوان یک عامل مهم جهت رشد اقتصادی در توسعه پایدار صنعت گوه‌سنگ کشور و همچنین، به‌منظور تربیت نیروی ماهر، اقدامات مؤثری در حوزه آموزش و توسعه مراکز آموزشی صورت‌گرفته که اهم آن‌ها عبارتند از:

برگزاری دوره‌های آموزشی گوه‌تراشی در ۳۱ استان کشور مطابق قرارداد آموزشی با سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

برگزاری دوره‌های آموزشی حوزه گوه‌سنگ در استان‌های خراسان جنوبی (نهبندان)، خراسان رضوی (تایباد) و سیستان و بلوچستان (ایرانشهر) و سایر شهرها

تجهیز و راه‌اندازی کارگاه گوه‌تراشی و آزمایشگاه گوه‌شناسی در مرکز تحقیقات فرآوری مواد معدنی ایران (کرج)

تجهیز و راه‌اندازی کارگاه گوه‌تراشی در مرکز تحقیقات مواد معدنی ایران (یزد)

تجهیز کارگاه گوه‌تراشی و آزمایشگاه گوه‌شناسی در مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهر

همدان توسط شرکت سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات

تجهیز کارگاه گوه‌تراشی در مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای شهر زاهدان (استان سیستان و بلوچستان) و شهرستان سیرجان (استان کرمان) توسط شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر

ایجاد و توسعه مراکز اعتبارسنجی آزمایشگاهی:

در راستای ساماندهی، تقویت و توسعه آزمایشگاه‌های حوزه گوه‌سنگ در کشور به‌عنوان یکی از ارکان اصلی زیرساختی این حوزه و به‌منظور کمک به بهبود کسب‌وکار و ارتقا کیفیت خدمات، اقدامات مؤثری صورت‌گرفته که برخی از آن‌ها به شرح زیر است:

ایجاد و توسعه شبکه جامع آزمایشگاهی گوه‌شناسی در کشور با همکاری شبکه آزمایشگاهی راهبردی معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری با هدف شناسایی ظرفیت آزمایشگاه‌های کشور

تجهیز و راه‌اندازی آزمایشگاه گوه‌شناسی در مرکز تحقیقات فرآوری مواد معدنی ایران (کرج) تجهیز آزمایشگاه گوه‌شناسی در مرکز تحقیقات کاربرد مواد معدنی غرب کشور (آذرشهر)

مطالعات پژوهشی:

با توجه به اهمیت و نقش غیرقابل‌انکار پژوهش در پیشبرد اهداف توسعه‌ای صنعت گوه‌سنگ کشور، شرکت‌های دانش‌بنیان و فناور، اجرای مطالعات پژوهشی، حمایت از انتشار کتب و پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی و شناسایی نیازهای نوآورانه و فناورانه مرتبط این حوزه در دستور کار این طرح قرار دارد؛ ازجمله طرح‌های در دست انجام می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- اجرای طرح پژوهشی «بهسازی پلیمری و شیمیایی فیروزه‌های ایران»

۲- اجرای طرح پژوهشی «مطالعات بررسی پتانسیل

اقتصادی و خصوصیات گوه‌شناسی در مناطق انتخابی در جنوب استان کرمان و شمال و تهیه راهنمای اکتشاف و استخراج رگه‌های گارنت‌دار»

۳- امکان‌سنجی طرح پژوهشی اجرای پایلوت کشت صدف‌های مرواریدساز

۴- مطالعات امکان‌سنجی الماس شامل واردات سنگ خام، تولید الماس صنعتی و تراش آن در کشور

۵- مطالعه بهسازی و همچنین رشد و تولید نمونه های آزمایشگاهی گوه‌سنگ‌ها

۶- تدوین استانداردهای موردنیاز اکتشاف، استخراج و فرآوری و موضوعات مرتبط انواع گوه‌سنگ‌ها

سایر اقدامات:

اقدام به برگزاری مسابقه ملی مهارت گوه‌تراشی ایجاد پایگاه جامع اطلاعات حوزه گوه‌سنگ

برنامه‌ریزی برای برگزاری اولین نمایشگاه تخصصی گوه‌سنگ‌ها در محل دائمی نمایشگاه‌های بین‌المللی تهران سال ۱۴۰۲

پیگیری شفافیت قوانین و مقررات در حوزه واردات و صادرات گوه‌سنگ و خروج گوه‌سنگ‌ها از گروه کالایی ۴

پیگیری تأسیس خانه گوه‌تراش ایران

پیگیری ایجاد اتاق گوه‌تراش و فلزات گران‌بها در گمرکات تخصصی به‌منظور ارائه کلیه خدمات از طریق پنجره واحد

ارائه تسهیلات به کارگاه‌های تولیدی آموزشی و توسعه آزمایشگاه‌های زیرساختی حوزه گوه‌سنگ با همکاری صندوق بیمه سرمایه‌گذاری معادن و فلزات

پیگیری تدوین سند حرفه گوه‌سنگ

توسعه حوزه دانش‌بنیان گوه‌سنگ و تشکیل کارگروه فناورانه و نوآورانه حوزه گوه‌سنگ کشور با حضور فعالان و متخصصین حوزه گوه‌سنگ

سید رضا میرآقایی
وکیل پایه یک دادگستری

معاذیر قانونی تولید، واردات و صادرات سنگ‌های قیمتی

و نیمه قیمتی

وارداتی قرار گرفته، انجام شده است. پس از انتشار فهرست گروه‌های کالایی توسط وزارت صمت با تغییر سیاست ارزی، اولویت‌بندی گروه‌های کالایی طی چند سال گذشته مشمول تغییرات شده است.

برخی کدهای دارای اقلام مشترک با اقلام دارای مشابه تولید داخل نیز مشمول بررسی ثانویه در زمان ثبت سفارش کالا هستند.

البته ممنوعیت‌های دائم ۶۰۰ ردیف تعرفه موضوع گروه ۲۷ کالایی در حال حاضر مشمول ممنوعیت موقت شده که فهرست این اقلام با توجه به درخواست تجار، بازرگانان و همچنین نیاز کشور با نظر نهادهای ذی‌ربط قابل افزایش و کاهش است، این کالاها تنها با مجوز دفاتر تخصصی وزارت صمت مجوز واردات دریافت می‌نمایند.

علی‌رغم ظرفیت‌های تولید و تراش سنگ‌های قیمتی در کشور و ضرورت تقویت فعالیت در این حوزه و رفع موانع در زمینه بازار گوهرسنگ‌های کشور متأسفانه با ممنوعیت واردات سنگ‌های قیمتی خام به کشور در شرایطی که سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی داخل کشور به‌عنوان مواد اولیه

از گروه کالایی چهار به گروه کالاهای لوکسی تعبیر شد که دارای تولید مشابه داخل هستند و بر اساس مصوبه سران قوا و اختیاری که به وزارت صمت داده شده بود، ورود آن‌ها به کشور ممنوع و متوقف گردید. گروه کالایی ۴ در مجموع فهرست ۱۵۵۰ قلم کالای وارداتی ممنوع را شامل می‌شود.

همچنین گروه ۲۷ کالایی نیز پیش‌بینی و تعریف و شامل ۶۰۰ کالا مشمول ممنوعیت واردات می‌گردد که با تشخیص وزارت صمت در لیست کالاهای ممنوع واردات قرار گرفته‌اند.

التهایه در تاریخ ۳۰ خردادماه سال ۱۳۹۷، مصوبه ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی مبنی بر ممنوعیت واردات ۱۳۳۹ قلم کالا، توسط وزیر صنعت، معدن و تجارت به دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط ابلاغ و اجرایی شد.

ممنوعیت ورود ۱۳۳۹ ردیف تعرفه گمرکی کالایی شامل شش گروه کالایی عمده بوده و اتخاذ این تصمیم در راستای حمایت از کالاهای تولید داخل و همچنین کنترل خروج ارز از کشور عنوان شد. متعاقب این ممنوعیت گمرک ایران اعلام نمود که برنامه‌ریزی‌های لازم برای بازنگری ۱۳۳۹ قلم از ردیف تعرفه‌ای که در لیست کالاهای ممنوعه

برای عبارت گوهرسنگ تاکنون تعریفی همگانی مورد پذیرش قرار نگرفته است؛ اما تعاریف بر مبنای ویژگی و زیبایی گوهرسنگ‌هایی مانند فیروزه، عقیق و همچنین جواهراتی مانند الماس، زمرد و یاقوت ارائه شده است.

تراش سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی یکی از هنرها و صنایع قدیمی هنرمندان در کشور ایران است. در سال‌های اخیر با توجه به افزایش قیمت طلا در بازار عامه، مردم گرایش زیادی به استفاده از سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی به‌عنوان زیورآلات تزئینی پیدا کرده‌اند و به همین دلیل اشتغال تولید در این بخش بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است؛ اما

در سال ۱۳۹۷ با افزایش نرخ ارز واردات، بخش وسیعی از کالاها به کشور ممنوع شد در این بین فهرست تعرفه‌های گروه کالایی چهار یا همان کالاهای ممنوع‌الورود توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت مستند به مصوبه سال ۱۳۹۷ سران سه قوه منتشر و در این بین واردات سنگ‌های قیمتی خام نیز که ماده اولیه برای جواهرسازی و ساخت زیورآلات از سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی محسوب می‌گردد، ممنوع اعلام شد.

زیورآلات و مصنوعات از بن‌بست موجود آن است که دولت سنگ‌های خام را از شمول ممنوعیت واردات خارج کرده و آن را همانند شمش طلا به عنوان مواد اولیه صنعت جواهرسازی محسوب نماید.

علی‌القاعده تا وقتی که قانون موجود و گروه ۴ کالایی در زمینه ممنوعیت واردات سنگ‌های قیمتی اصلاح نگردد و این‌گونه سنگ‌های خام به میزان کافی در کشور و در اختیار صنعتگران این بخش قرار نگیرد و در کنار آن دستگاه‌های پیشرفته تراش سنگ به میزان لازم و موردنیاز وارد کشور نگردد، مشکلات تولید مصنوعات و زیورآلات قیمتی در کشور مرتفع نخواهد شد. بدیهی است که برای فعالیت صنعت جواهرسازی و تولید زیورآلات و مصنوعات سنگی بایستی سنگ قیمتی خام وارد کشور شود، در غیر این صورت افراد به ورود سنگ به صورت قاچاق به کشور تشویق می‌شوند و نتیجه عملی این اقدام آسیب به سرمایه ملی کشور و صنایع تولیدی مرتبط خواهد بود.

که با ممنوعیت واردات سنگ‌های قیمتی خام که ماده اولیه برای جواهرسازی و ساخت زیورآلات و مصنوعات است، به‌سوی تعطیلی و توقف کامل پیش می‌رود؛ چرا که در داخل کشور سنگ قیمتی معدنی در میزان انبوه آن وجود ندارد تا به کمک آن بتوان نیاز این صنعت را تأمین کند و در جبران این کمبود یقیناً سازندگان زیورآلات و جواهرسازان برای پیشبرد کار خود ناگزیر به واردات سنگ‌های قیمتی هستند؛ لذا تا زمانی که قوانین دست و پا گیر بخش صادرات و واردات سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی اصلاح نگردد، به‌هیچ‌وجه نمی‌توان به رشد و توسعه فعالیت‌های حوزه گوهرسنگ‌ها امید داشت؛ زیرا با ممنوعیت واردات سنگی برای تراشیدن و تولید مصنوعات موضوع این صنعت وجود ندارد. بسته شدن مسیرهای صادراتی و همچنین توقف ورود گردشگران به کشور و ایضاً نحوه ارزش‌گذاری گمرکی زیورآلات و سردرگمی صادرکنندگان در این خصوص دیگر مانع جدی در صادرات این محصولات است.

سنگ خام ماده اولیه برای ساخت زیورآلات از سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی و صنعت جواهرسازی است، یگانه راهکار خروج تولید

این صنعت به‌اندازه لازم در دسترس تولیدکنندگان مصنوعات قرار ندارند، عملاً امید به رونق این بازار و تسهیل صادرات و واردات آن را با مشکلات عمده مواجه ساخته است.

در حال حاضر قوانین و مقررات دست‌وپاگیر برای واردات و صادرات، بازار فعالان در حوزه گوهرسنگ‌ها را با مشکل روبرو کرده است؛ به‌طوری که در حال حاضر با وضعیت کنونی در این صنعت نه به‌اندازه مطلوب سنگی برای تراش وجود دارد و نه زیوری برای فروش و صادرات بهینه در دسترس است.

از طرفی با توقف و رکود در صنعت گردشگری عملاً ورود گردشگران به بازار گوهرسنگ‌ها متوقف شده و کسب‌وکار شاغلین این بخش با کساد و عدم رونق جدی مواجه شده است. با وصف فوق، قوانین و مقررات موجود و خاصاً ممنوعیت واردات سنگ‌های قیمتی خام به دلیل قراردادن این سنگ‌ها در گروه ۴ کالایی، فعالیت صادرکنندگان و واردکنندگان و سایر فعالین شاغل در بخش سنگ‌های قیمتی و جواهرات با مشکلات و سختی غیر قابل‌تصویری برخورد نموده و مشکلات حادث از این امر به شکلی است

عبدالنبی مکار

عضو هیئت مدیره اتحادیه تولیدکنندگان و

صادرکنندگان طلا، نقره و سنگهای قیمتی استان تهران

گوهرسنگ‌ها، چالش‌های حقوقی و مزیت‌های نهفته در این صنعت

متعاقب نتایج حاصل از پژوهش‌ها، مطالعات، اکتشافات و استخراج گوهرسنگ‌ها، هرچند ناپیوسته و محدود به ۱۶ استان از کل کشور و معادن طلا در ۲۱ استان (چهارده منطقه طلاخیز)، ضرورت استفاده بهینه و کشف مزیت‌های نسبی استفاده از ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل صنعت گوهرسنگ و زرینه در اقتصاد کشور اهمیت فراوانی یافته است. عمده‌ترین چالش‌های این صنعت در حوزه‌های متعدد به‌طور خلاصه شامل موارد ذیل ولی نه محدود به آن، عبارت است از:

الف- چالش‌های مرتبط با قوانین و مقررات:

در کشور ما حسب بررسی و تحقیقات به‌عمل آمده بیش از ۸۲ هزار «مقرره» عمدتاً تکراری، متضاد و مبهم در بخش معدنی وجود دارد. کارگروهی تحت عنوان «هیئت مقررات‌زدایی» از طرف وزارت اقتصاد و دارایی، اقداماتی جهت شناسایی، اصلاح یا حذف این قوانین مخمل تشکیل داد که توفیق نسبی داشت و از ۲۵۰۰ مقرره تحت بررسی ۷۰۰ مورد را اصلاح نمود؛ اما آنچه اصلاح شد متأسفانه عمدتاً توسط سازمان‌های ذی‌ربط اجرا نگردید؛ به‌هرحال در حوزه گوهرسنگ‌ها علاوه بر معضلاتی که مبتلابه در بخش استخراج و اکتشاف است، قوانین و مقرراتی وجود دارد که چالش‌برانگیز و مانع رشد و توسعه و حتی حیات این صنعت است که به‌طور

خلاصه بدان در ذیل اشاره شده است:
 (۱) قرارگرفتن گوهرسنگ‌ها در گروه ۴ کالایی (کالای تجملی)، سرگردانی فعالان این حوزه در نحوه تأمین مواد اولیه سنگ راف و تجهیزات و دستگاه‌های فرآوری و خط تولید، بهره‌مندی از فناوری و تکنولوژی روز، مهاجرت هنرمندان و غیره را سبب شده است؛ به‌علاوه بلا تکلیفی فعالان این حوزه در خصوص تأمین ارز موردنیاز آن‌ها در شرایط تحریم‌های ناعادلانه را به‌دنبال داشته است، این در حالی است که تعدد مقررات متضاد و دست و پاگیر مخمل تولید، زمینه‌گسترش قاچاق سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی را فراهم آورده است!!

(۲) اصلاحات ابتر و ناقص در قوانین مصوبه اخیر (عدم مشمولیت معافیت مالیات بر ارزش‌افزوده در قانون جدید در حوزه گوهرسنگ‌ها)!!
 اعمال قانون مخمل تولید و کارشناسی نشده مالیات بر ارزش‌افزوده پیشین در کنار تغییرات نرخ ارز و تورم فزاینده، طی دهه گذشته صدمات جبران‌ناپذیری بر صنف و صنعت طلا و گوهرسنگ وارد نمود و صدها بنگاه تولیدی و توزیعی را ورشکست و از چرخه کار اقتصادی خارج کرده است! علی‌رغم تلاش مستمر کلیه فعالان اعم از بخش خصوصی و اتحادیه‌های صنفی و تولیدی، خانه معدن ایران، کارشناسان مرکز تحقیقات پژوهش‌های مجلس و

سایر نهادهای دولتی ذی‌ربط، متأسفانه کماکان تغییرات مثبت در حوزه فلزات گران‌بها در قانون جدید، شامل گوهرسنگ‌ها نمی‌شود. به عبارت دیگر، حذف معافیت بر ارزش‌افزوده از اصل مواد اولیه (شمش طلا) که تصمیمی دیرپه‌نگام ولی عاقلانه است بدون تسری مشمولیت قانون به حوزه صادرات و واردات گوهرسنگ‌ها و جواهرات، کاری ناقص و مخمل رشد و توسعه تولیدات صادرات محور است؛ این در حالی است که بخشنامه اخیر گمرکات کشور در مورد رفع محدودیت ورود فلز طلا، در مرحله اجرا دارای اشکالات متعددی است که بحث و بررسی آن از این مقاله خارج است.

(۳) اصلاح جداول مرتبط با میزان حقوق ورودی گوهرسنگ‌ها موضوع قسمت چهاردهم «فصل ۷۱ مقررات صادرات و واردات» به‌منظور حمایت و ایجاد رونق در این بخش بدون حل معضل قراردادن گوهرسنگ‌ها در گروه ۴ کالایی گره‌گشا نخواهد بود، این در حالی است که درج و ضمیمه

نمودن «فهرست کامل ماشین‌آلات خطوط تولید و

تجهیزات پیشرفته موردنیاز روند تولید و فرآوری

گوهرسنگ‌ها» در کتاب مقررات صادرات به‌منظور

برخورداری بنگاه‌ها از امتیاز استفاده از معافیت حقوق ورودی، امری ضروری است.

(۴) علی‌رغم شناسایی گونه‌های متنوعی از گوهرسنگ‌ها در برخی از استان‌ها، به‌علت روشن

نبودن میزان واقعی ذخایر معدنی و روند کند اکتشاف در سایر استان‌های کشور، عدم جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی مکفی اکتشاف و فرآوری صنعتی، ضعف زیرساخت‌ها و بازدهی پایین عوامل تولید و طولانی شدن روند بازگشت سرمایه و غیره امکان بهره‌برداری مستمر از گوه‌سنگ‌های خام موجود برای تولیدکنندگان طلا و جواهر را از فعالان سلب نموده است؛ فلذا تا رفع این نقایص نیاز به ورود گوه‌سنگ از سایر کشورهای همسایه برای حفظ سطح اشتغال و جلوگیری از بیکار شدن هنرمندان صنایع دستی و توقف روند مهاجرت نیروی مجرب کار امری ضروری است، متأسفانه وضع قوانین متعدد و مانع تولید در بخش واردات سنگ خام (که از جمله مواد اولیه ضروری صنعت محسوب می‌شوند) بنگاه‌های این صنعت را با تعطیلی و کاهش فعالیت نزدیک نموده و زمینه‌ساز گسترش قاچاق گوه‌سنگ راف کات (rough cut) گردیده است.

ب - حوزه موازی‌کاری نهادهای دولتی:

بانک مرکزی به دلایل گوناگون من جمله انجام وظایف ریگولاتوری، به دفعات اقدام به ضرب سکه و توزیع آن در بازار از طریق بانک‌ها یا معاملات بورس نموده است، جدا از بررسی و تحلیل کارشناسانه موفقیت یا عدم موفقیت این نوع اقدامات، حداقل آثار سوء آن فرار حجم عظیمی از نقدینگی از بخش تولید طلا و فرآوری گوه‌سنگ‌ها و زیورآلات و جواهرات به سایر بخش‌های غیرمولد و رشد حباب و دلالی و واسطه‌گری است؛ لذا هماهنگی بین برنامه‌ها و اهداف و اقدامات نهادهای دولتی با تشکلهای صنعتی - تولیدی متضمن جلوگیری خسارات به اقتصاد بنگاه‌ها، کاهش اشتغال و در کشور سلب اعتماد عمومی است.

ج - حوزه «تولی‌گری» و سیاست‌گذاری:

به‌علت تعدد ادارات ذی‌ربط و تغییرات مکرر ساختاری و مدیریتی در ادوار مختلف نهادهای دولتی، موضوع کلیدی «تولی‌گری» ساماندهی حوزه گوه‌سنگ‌ها مدت‌های مدیدی مبهم مانده است! هرچند برای برون‌رفت از این معضل، در سند ملی گوه‌سنگ‌های کشور چاره‌اندیشی شده و نهادهایی از جمله «شورای عالی گوهر» و «خانه گوهر ایران» به‌منظور تعیین تکلیف و تولی‌گری امورات این حوزه پیش‌بینی گردیده است؛ لیکن تا زمانی که تشکیل این نهادها عینیت یابد کمافی‌سابق توسعه این صنعت با مشکلات عدیده پیچیده مواجه خواهد بود؛ لذا ضرورت دارد نهادهای فوق‌الذکر یا سایر سازمان‌های دیگر مانند سازمان ملی گوه‌سنگ و زرینه ایران (طلا و جواهر) به‌طور عاجل تأسیس راه‌اندازی گردد.

د - حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای:

علی‌رغم اینکه سازمان فنی و حرفه‌ای کشور متولی امر حرفه و شغل و بزرگ‌ترین و گسترده‌ترین

سازمان حرفه‌ای حال حاضر در کشور است؛ اما این سازمان در حوزه طلا و جواهر در تطابق با استانداردهای جهانی و منطقه‌ای استعداد و امکانات و روش‌های آموزشی خود را به‌روز نکرده است و مدارک حرفه‌ای صادره با توجه به قدیمی بودن امکانات و پایین بودن سطح آموزش، پرورش نیروی کار متناسب با نیاز بنگاه‌های تولیدی به‌منظور ورود به عرصه رقابت با سازمان‌های مشابه جهانی من جمله (وی‌فی) و کسب جایگاه و اعتبار منطقه‌ای را کم‌اثر نموده است. بی‌شک آموزش ادواری مدیران و سیاست‌گذاران بخش دولتی و بازآموزی فعالان بخش خصوصی و درجه‌بندی کیفی بنگاه‌ها و در رشد تولید و امر برندسازی اقدامی ضروری است.

ه - حوزه سازمانی، تشکیلی و هویت‌بخشی:

۱) محوریت از داشتن تشکل مستقل در حوزه گوه‌سنگ

باوجود آنکه در عناوین ده‌ها اتحادیه و انجمن صنفی، تولیدی و کارفرمایی مرتبط با طلا و جواهر در کشور تیتیر «سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی» ضمیمه است؛ اما در عالم واقع این تشکلهای فاقد اهداف راهبردی و برنامه روشن عملیاتی جهت رشد و توسعه گوه‌سنگ‌ها هستند یا فقط در بخشی از حوزه‌ها مانند اکتشاف و استخراج فعال و توفیق نسبی دارند و توان پاسخ‌گویی به کلیه نیاز صنعت به‌ویژه در حوزه بازاریابی و صادرات و حضور واقعی در بازارها را نداشته و یا در تعقیب برنامه‌ها دارای ضعف و پراکندگی هستند و کارنامه قابل‌قبولی در این خصوص مثبت نیست؛ لذا عملاً وجود حامیان مستقیم قانونی و مدافع منافع تشکلی در بخش عظیمی از صنعت گوه‌سنگ غایب هستند. ضروری است اتاق‌های اصناف و بازرگانی تهران و ایران و سایر تشکلهای موجود نسبت به تخصصی کردن تشکلهای تفکیک اتحادیه‌ها و انجمن‌های صادراتی از صنفی و استقلال تشکلهای حوزه گوه‌سنگ چاره‌اندیشی نموده و اقدام عاجل به عمل آورند. سکوت و انفعال به بهانه جلوگیری از ایجاد تشکلهای موازی درحالی‌که تشکلهای موجود فاقد برنامه عملیاتی و مقتدر (اتوریته) مکفی برای هدایت و ساماندهی حوزه گوه‌سنگ‌ها و دفاع از منافع صنفی فعالان این حوزه هستند، ضربه جبران‌ناپذیری بر صنعت گوه‌سنگ کشور وارد خواهد نمود.

۲) ضرورت هویت‌بخشی و ساماندهی بنگاه‌های خرد و کوچک (SME)

در اقتصاد کشور بنگاه‌های فعال در حوزه گوه‌سنگ‌ها نیز بخشی از بنگاه‌های خرد و کوچک

محسوب و دسته‌بندی می‌شوند، وزارت میراث فرهنگی و غیره در خصوص هویت‌بخشی و ساماندهی به وضعیت هنرمندان و صدور پروانه فعالیت و توسعه اشتغال خانگی برنامه‌های خود را پیگیری می‌نماید و گام‌های مؤثری برداشته است؛ اما تا رسیدن به وضع مطلوب راه درازی پیشرو دارد؛ لیکن هیچ اقدام شاخص و مستمر برنامه‌ای مدون از سوی سازمان صمت جهت شناسایی، هویت‌بخشی و صدور مجوز فعالیت به بنگاه‌های خرد و کوچک در حوزه گوه‌سنگ‌ها و مصنوعات طلا و جواهر عینیت نیافته است؛ لذا برنامه‌ها و اقدامات سازمان صمت می‌بایست بازنگری گردد. ضروری است امر ساماندهی و هویت‌بخشی به بنگاه‌ها (SME) در اولویت سازمان صمت قرار گیرد مجوز پروانه فعالیت آن‌ها صادر و از گسترش اقتصاد پنهان ممانعت گردد.

حوزه خام‌فروشی و قاچاق کالا:

از جمله آسیب‌های قابل‌شناسایی، خام‌فروشی، گسترش بی‌رویه تجارت چمدانی در حوزه گوه‌سنگ‌ها به‌ویژه تجارت سنگ فیروزه و فراگیری قاچاق انواع الماس‌های گوهری و صنعتی و سنگ‌های کریمه، قابل‌ذکر است. مضافاً قوانین و آیین‌نامه‌های موجود تحدید کننده فعالیت امر مذموم قاچاق نیستند و به‌علت ضعف طراحان سامانه‌های نظارتی - کنترلی در درک جایگاه شناخت تفاوت‌های صنعت گوه‌سنگ و زرینه ایران و نحوه تعاملات آن با سایر صنایع، قابلیت اجرایی ندارند.

مزیت‌ها و ظرفیت‌هایی که تاکنون در این صنعت

مغفول مانده است

بر اساس مفاد سند ملی توسعه گوه‌سنگ‌ها و برنامه‌های عملیاتی مدون برای چشم‌انداز دوره‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۱۰ تصمیمات متعددی برای رشد و توسعه صنعت گوه‌سنگ‌ها اتخاذ و هم‌اکنون برنامه‌ها در مرحله اقدام است. قطعاً در صورت انعکاس بیرونی گزارش‌ها پیشرفت کار، امکان نقد و تحلیل کاستی‌ها و اعمال تغییرات و به‌روزرسانی برنامه‌ها و پاسداشت دستاوردها برای فعالان این عرصه میسر می‌گردد؛ به‌رحال برخی از ظرفیت‌هایی که تمرکز بر آن‌ها موجب تحول و تغییرات پر دامنه‌ای است اجماً مطرح شده است:

الف - عدم استفاده مکفی از ظرفیت نوآورانه و دانش‌محور محققین داخلی در تولید انواع

گوهرسنگ‌های مصنوعی، صنعتی و گوهری به منظور رفع نیازهای سایر بخش‌های صنعت من جمله صنایع الکترونیک، صنایع دارویی، دفاعی و غیره.

ب - عدم استفاده از ظرفیت تنوع محصول گوهرسنگ‌ها در فضای مجازی در پاسخ‌گویی به نیازهای داخلی و کشف بازارهای جدید، رشد و توسعه فروش و توزیع گوهرسنگ‌ها و مصنوعات طلا در فضای مجازی بهترین بدیل کاهش اثرات منفی تعطیلی‌های مکرر بازار و توقف فعالیت اقتصادی به دلایل عدیده در کشور است، در صورت راه‌اندازی آزمایشگاه‌های مرجع و مراکز ارزیابی و ارزش‌گذاری گوهرسنگ‌ها امکان عرضه تولیدات در فضای مجازی فروش برخط در کشور و بازارهای منطقه فراهم می‌گردد و زمینه‌ساز اعتماد و سرمایه اجتماعی خواهد شد.

ج - عدم استفاده از ظرفیت مالی گوهرسنگ‌ها در بورس کالایی کشور، صندوق‌های مالی و به‌ویژه صدور ضمانت‌نامه‌های بانکی، وام بانکی، اوراق کالایی گوهری، بیمه‌نامه اعتباری در قبال ارزش ذاتی گوهرسنگ‌ها (مشابه ملک یا هر دارایی غیرمنقول) و سایر کاربرد مالی گوهرسنگ‌ها در دنیای مدرن.

د - عدم استفاده از ظرفیت نقدشوندگی گوهرسنگ‌ها و قابلیت تبدیل آن‌ها با سایر دارایی‌ها به منظور حفظ ارزش دارایی‌ها در فزونی تورم و سراسیابی ارزش پول ملی.

ه - عدم استفاده از ظرفیت ارزش ذاتی گوهرسنگ‌ها در راه‌اندازی و برگزاری رویدادها و حراج‌های داخلی و منطقه‌ای و استفاده بهینه از دارایی ملی و نزد مردم.

و - عدم استفاده از ظرفیت تولید انبوه و فرآوری نیمه‌صنعتی و صنعتی گوهرسنگ‌های داخلی به منظور کسب جایگاه در بازارهای منطقه‌ای مانند اکو و غیره.

ز - عدم استفاده از ظرفیت کاربرد مضاعف گوهرسنگ‌ها در رفع نیازهای سایر صنایع من جمله

صنعت نفت و گاز در بلستینگ سطوح فلزی خطوط لوله و مخازن ذخیره نفت، خوردگی فلزات با استفاده از گارنت کرمان و غیره و در صنعت ساختمان کاربرد پنل‌های عقیق در دکوراسیون داخلی و نمای و غیره.

ح - عدم استفاده از ظرفیت‌های تهاتری گوهرسنگ‌ها با سایر انواع کالاها موردنیاز در شرایط تحریم عدم استفاده از ظرفیت‌های ترانزیتی گوهرسنگ‌ها در منطقه.

ط - عدم استفاده از ظرفیت دانش فنی بومی درحالی‌که دستاوردهای مراکز دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی دولتی و خصوصی در تولید یاقوت مصنوعی، بهسازی و تغییر رنگ گوهرها متضمن تحول در اقتصاد این بخش از صنعت بوده در صورت به‌روزرسانی جایگاه و نحوه ارائه خدمات آموزشی و حرفه‌ای در حوزه گوهرسنگ‌ها آن هم در غیاب رقبا امکان صدور و انحصار آموزش حرفه‌ای در منطقه امری دست‌یافتنی است.

ی - عدم استفاده از ظرفیت برندسازی سنگ راف داخلی (برخی از گوهرها و معادن کشور شهرت جهانی دارند؛ مانند فیروزه نیشابور، گارنت کرمان و غیره) به منظور جذب سرمایه خارجی در استخراج و فرآوری و تولید مشترک.

ک - عدم ایجاد پلتفرم سراسری اطلاعات و توانمندی فعالان و هنرمندان حوزه تولید، صادرات و سازندگان تجهیزات به منظور شناسایی امکانات، استعدادها، ظرفیت‌های کشور به خارجیان که متضمن فراهم‌شدن انجام پروژه‌های مشترک، انواع مشارکت‌ها، برون‌سپاری سفارش‌ها، شناخت سلاتق مشتریان و غیره می‌گردد.

ل - عدم استفاده کامل از ظرفیت صادراتی تجهیزات، دستگاه‌ها و لوازم تولید داخلی که به نحوه شایسته‌ای توسعه‌یافته است در صورت حمایت، قابلیت پاسخگویی به نیازهای منطقه‌ای را داراست.

م - عدم استفاده از انواع ظرفیت بیمه‌ای مانند بیمه ریسک تولید و صادرات، بیمه اصالت محصول، بیمه

صدمات و خسارات، بیمه سرقت، و غیره مضافاً ورود صنعت بیمه به گوهرسنگ‌ها متضمن رشد صنعت و افزایش اعتماد و سرمایه ملی و اشتغال‌آفرین است.

توجه به کاستی‌های بازاریابی و مارکتینگ چه داخلی و چه خارجی در حوزه صنعت گوهرسنگ‌ها امری ضروری است.

الف - استفاده بهینه از ظرفیت‌های دیپلماسی اقتصادی سفارتخانه و نمایندگی‌های بازرگانی به منظور شناسایی بازارهای جدید و منطقه‌ای و مذاکرات متقابل با تجار.

ب - استانداردسازی فضا و خدمات نمایشگاهی و برون‌سپاری برگزاری نمایشگاه‌های بین‌المللی به منظور جذب سرمایه‌گذاران و خریداران خارجی، تهاثر فضای نمایشگاهی داخلی با خارجی به منظور امکان حضور تولیدکنندگان واقعی در نمایشگاه‌های بین‌المللی داخلی.

ج - ارائه خدمات بانکی متناسب با نیازهای فعالان صنعت از جمله حساب‌های ارزی و امکان استفاده از کارت‌های اعتباری بین‌المللی برای صاحبان بنگاه‌های تولیدی، توزیعی، صادراتی و غیره.

با توجه به میزان اشتغال برنامه‌ریزی‌شده در سند ملی توسعه گوهرسنگ ایران تا ۱۴۱۰ به میزان ۷۰۰ هزار نفر و تعیین سقف تجارت گوهرسنگ‌ها تا ۱۰ میلیارد دلار، انواع ظرفیت‌های مستتر در صنعت گوهرسنگ اشاره شده در فوق، افزایش نرخ تورم و نرخ ارز خارجی و افزایش قیمت طلا و سکه، تداوم احتمالی تحریم‌های ناعادلانه، اهمیت تجارت در حوزه گوهرسنگ‌ها و فلزات گران‌بها که خاصیت مهارکنندگی ضد تورم دارند (به‌ویژه در کشورهایی که مستقیماً در حوزه جغرافیایی دلار و یورو قرار ندارند) از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. رفع قوانین مخل تولید، استفاده بهینه از ذخائر موجود داخلی، آن‌هم در صنعتی که وابستگی عمیق فناورانه ندارد، در کنار نیروی کار جوان و مستعد، در صورت بذل توجه و حمایت مسئولان، چشم‌انداز مقبول رشد توسعه مستمری را نوید می‌دهد.

سید جلال ابراهیمی

مدیر مرکز پژوهش و مطالعات ایران و ترکیه

سنگ گوشت پرز گوهر است ای ایران، سنگ هایت لعل

و در شن هایت مرجان ای ایران

قیمتی و نیمه قیمتی ایران که در زیورآلات زنان، آویزهای پهلوانان و قهرمانان، استفاده در برگستان اسبان، استفاده در دسته شمشیر، خنجر و ابزار جنگی و زره‌های جنگی و جواهردوئی و لباس‌های فاخر اشراف و درباریان از دیر زمان تاریخ در ایران و یونان، مصر باستان و روم مرسوم بوده است و تولید و تراش این زیور سنگ‌ها توسط گوهرشناسان و گوهرکاران جزء رده صنایع ظریف و هنری بوده و هست.

فیروزه:

این سنگ جزء سنگ‌های نیمه قیمتی است و در رنگ‌های آبی، سبز، زرد بسیار کم‌رنگ در معادن مختلفی مثل معدن نیشابور در ایران وجود دارد؛ البته به‌غیر از ایران (شهر نیشابور و دامغان) در کشورهای نظیر آمریکا، آریزونا، استرالیا و افغانستان نیز وجود دارد.

فیروزه نیشابور در دو نوع عجمی و شجری در ایران وجود دارد که از لحاظ کیفیت فیروزه رتبه بسیار بالایی در جهان دارد و در کشورهای مختلف جزء گران‌ترین نوع فیروزه محسوب می‌شود. هرچه این سنگ صاف در ابعاد بزرگ‌تر و بدون رگه باشد از ارزش بالاتری برخوردار است، به‌خصوص استخراج و نحوه عرضه و بازاریابی و بازاریابی آن به ظرافت های خاص نمود و از سوی عرضه‌کننده گوهر که

لزوماً باید در حوزه سنگ و استخراج و فرآوری آن نگاه علمی و زیباشناختی جدیدی معمول شود و سنگ‌های بومی از لحاظ ژئومورفولوژی و توپوگرافی زمین در استان‌های مختلف کشور بررسی، کانی یابی و شناسایی گردد که صد البته نیاز به ماشین آلات پیشرفته برای جلوگیری از تخریب در حین استخراج و برش‌های طولی و مقطعی و همچنین استفاده از خرده‌ریزهای سنگ‌های قیمتی در حوزه زیورآلات و گردن‌آویزها و مدالیون‌ها توسط جواهرسازها گردد و هدف ترویج صادرات غیرنفتی و رشد اقتصاد کشور از منابع معدنی کشف‌نشده و شناسایی‌شده و بهره‌برداری نشده است، باید در جست‌وجوی مزیت‌های اقتصادی حوزه سنگ‌های ساختمانی و قیمتی و نیمه قیمتی باشیم تا با سرمایه‌گذاری در چنین بخش‌هایی درآمدهای غیرنفتی را افزایش دهیم.

گردش مالی این صنعت در جهان ۶۰۰ تا ۹۰۰ میلیارد دلار برآورد شده است.

از جمله مهم‌ترین سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی می‌توان به سنگ عقیق، فیروزه، گارنت، آمیتیست، اوپال، ژاسپ، بریل، انواع کوارتز، اپیدوت و سبتین اشاره کرد که انواع سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی ایران را تشکیل می‌دهد.

به‌طور کلی استفاده از زیور سنگ‌ها و سنگ‌های

ایران از جمله کشورهای است که انواع سنگ‌های قیمتی و ارزشمند در نقاط مختلف آن یافت می‌شود تا جایی که بعضی از سنگ‌هایی که در ایران بهره‌برداری می‌شوند، شهرت جهانی دارند و بسیاری از افراد در سراسر جهان به دنبال خرید سنگ‌هایی هستند که مبدأ آن ایران باشد.

در بررسی‌های کانی‌شناسی که انجام شده در ۱۴ استان که در هر حوزه کانسارهای آن‌ها حدود ۱۰ محدوده سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی است در مجموعه‌ای بیش از ۱۵۰ محدوده سنگ‌های قیمتی کشف‌شده وجود دارد که گفته می‌شود تجارت جهانی سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی را در سطح جهان بیش از ۶۰ میلیارد دلار در سال است. در حالی که در کشورهای پیشرفته میلیاردها دلار صرف شناسایی کانسارها و اکتشاف، استخراج، فرآوری و بازاریابی این سنگ‌های قیمتی می‌شود. متأسفانه مطالعات گسترده، پی‌جویی برای اکتشافات جدید و یافتن این کانی‌ها طی سال‌های گذشته به‌طور جدی در ایران انجام نشده است. در شرایطی که گفته می‌شود بیش از نیمی از کانسارهای سنگ‌های قیمتی جهان در ایران قرار دارد و ایران به داشتن سنگ‌های فیروزه، بریل، گارنت، کوارتز سبز و کوارتز، رز کوارتز، توپاز مشهور است.

که گوهرشناس نامیده می‌شود بستگی دارد که گویند: قدر زر، زرگر شناسد، قدر گوهر گوهری

عقیق:

عقیق از خانواده کوارتز است و جزء سنگ‌های قیمتی محسوب می‌شود و در بعضی مواقع در میان این زیور سنگ بلورهای سنگ آمیتیست نیز یافت می‌شود.

عقیق نوعی سنگ شیشه‌ای نیمه شفاف است (عموماً به صورت مات یافت می‌شود) و به رنگ‌های مختلفی مثل سفید، خاکستری تیره، زرد، قرمز، سبز، آبی و سیاه وجود دارد. در میان جواهرها نیز جزء سنگ‌های مشهور است و بالاترین کیفیت این سنگ در رنگ‌های زرد، سفید و سرخ است. عموماً

معادن عقیق ایران در خراسان است. **سنگ عقیق خراسان را اگر فقط از لحاظ کیفیتی با نوع یمانی (به اصطلاح عقیق یمانی) آن مقایسه کنیم نه تنها هیچ تفاوتی ندارد؛ بلکه در برخی از مواقع سنگ عقیق خراسان از نوع یمانی کیفیتی به مراتب بالاتر داشته است.**

لزوماً باید در عرضه عقیق و فیروزه از تخصص‌های ویژه نمایشگاهی در دکوراسیون، نورپردازی، استفاده از مانکن‌های حوزه جواهر و همچنین نمایش دهندگان این نوع گران‌سنگ‌ها بهره گرفت.

کریزولا:

کریزولا «در اصل فیروزه نارس» شباهت‌های زیادی به فیروزه دارد. کریزولای موجود در دل سنگ‌ها و

و کوه‌ها، سال‌ها باید تحت فشار حرکات تکتونیک و سختی قرار بگیرد تا به سنگ فیروزه ارزشمند تبدیل شود. این گوهر در رده نیمه قیمتی دسته‌بندی می‌شود و در آمریکا، ایران، زامبیا، روسیه و انگلیس یافت می‌شود.

یشم (جید):

طی قرن‌های متمادی، جید به‌عنوان گوهری مجزا شناخته می‌شود که به دو سنگ شناخته شده جید و نفریت تقسیم شده است.

نفریت فراوان‌تر است؛ اما هر دو به‌خاطر طبع خوب و استحکام زیاد برای کنده‌کاری و تراش و صیقل مناسبند. **جید حاصل در آمیختن دانه‌های بلوری**

پیروکسن است و در طیف گسترده‌ای از رنگ‌ها

نظیر سبز، گل یاسی، سفید، صورتی، قهوه‌ای، قرمز،

آبی، سیاه، نارنجی و زرد وجود دارد. ارزشمندترین

آن جدید سلطنتی است که رنگ سبز زمردی در اثر وجود کروم شکل گرفته است. جید معمولاً روی سطح صیقلی خود، موج یا فرورفتگی دارد.

این کانی با ساختاری بسیار منحصربه‌فرد و پیچیده، سنگی بلوری را پدید آورده است که دارای رنگ‌های سبز، زرد، سفید، قرمز، خاکستری و نارنجی یافت می‌شود؛ ولی عمدتاً به رنگ سبز است. مهم‌ترین منبع یشم برمه است که از حدود ۲۰۰۰ سال قبل از جید سلطنتی که مورد مصرف چینی‌ها بوده است. از نگاه تاریخی (گواتمالا) مهم‌ترین منابع جید را در اختیار دارد که از آن جهت ساخت اجسام و اشیاء دکوری توسط سرخ‌پوستان آمریکای مرکزی

(کالیفرنیا) معادن جید وجود دارد که جزء اقلام صادراتی این مناطق است. از تولیدکنندگان و صادرکنندگان بزرگ این سنگ قیمتی می‌توان به کشورهای برمه، گواتمالا، چین، مکزیک، ژاپن و آمریکا اشاره کرد؛ البته جیدهای برمه از کیفیت بالاتری نسبت به دیگر کشورها برخوردار است و متأسفانه برای این کانسار قیمتی با مصرف جهانی در ایران کانی‌شناسی گسترده‌ای صورت نگرفته است.

از نکته‌های شاخص این کانی در مقایسه با دیگر کانی‌ها سختی بالای آن است. سختی آن به‌گونه‌ای است که در گذشته در ساخت تبر و تجهیزات نظامی از آن استفاده می‌کردند. این کانی زود گداز است و به شیشه نیمه شفاف تبدیل می‌شود، همچنین در مقابل ضربه، فشار و اسیدها مقاوم بوده و شفافیت آن را ترمیم (TREATMENT) می‌کنند.

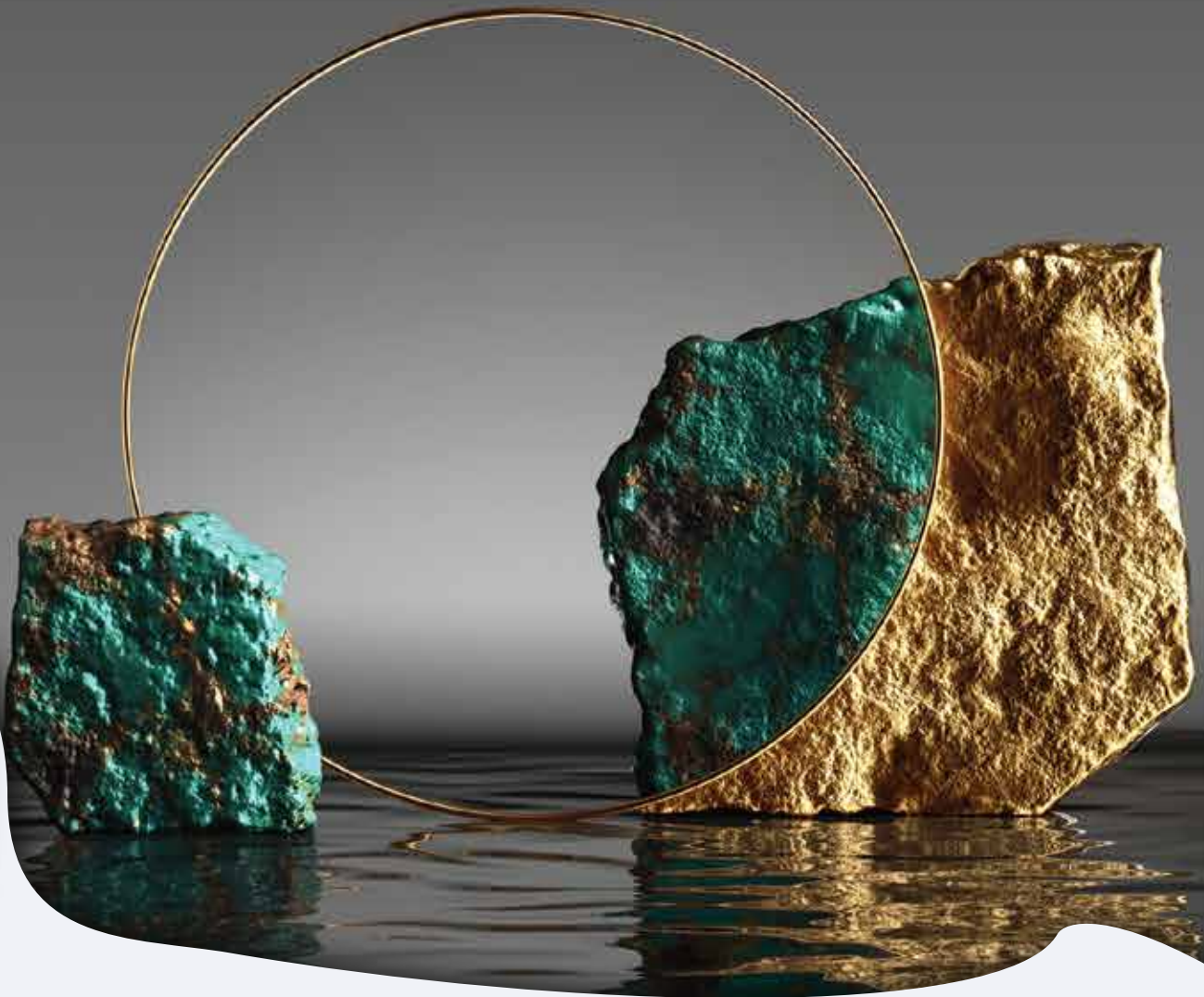
جید علاوه بر مصارف زینتی و تزئینی و به‌دلیل خاصیت دارویی آن در صنعت پزشکی نیز مورد استفاده است و در علم طب ایران نیز جایگاه خاص دارد.

در حال حاضر در بعضی مناطق مانند کرمان، سنگ یشم بهره‌برداری می‌شود؛ اما نسبت به بسیاری از سنگ‌های دیگر موجود در ایران کمتر در حوزه کانی‌شناسی و بهره‌برداری صادراتی آن استفاده شده و می‌شود.

توپاز:

نام این گوهر از جزیره (توپازبون) در دریای سرخ گرفته شده است. واژه توپاز با کلمه سانسکریت (تاپاس) به معنی آتش یا گرما است.

این سنگ سخت‌ترین کانی در بین گوهرسنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی است. توپاز در رنگ‌های زرد و یا طلایی و در ایران در جزیره هرمز به مقدار ارزشمندی وجود دارد؛ ولی آن‌چنان که باید و شاید از لحاظ استخراج، کانی‌سنجی روی این معادن کار نشده است؛ چون نیاز به ماشین‌آلات و بهره‌برداری تخصصی، ظرافت کار و تکنیکال است. از این سنگ قیمتی در مقیاس بزرگ در روسیه وجود دارد که سنگ‌هایی با بلورهای صورتی‌رنگ دارد و در اوکراین، برزیل، پاکستان و سریلانکا نیز معادن توپاز وجود دارد که بلورهای آن به رنگ آبی است.

لاجورد:

لاجورد در دسته‌بندی سنگ‌های نیمه قیمتی دسته‌بندی می‌شود. از مهم‌ترین معادن گوهرسنگ لاجورد معادن افغانستان است که از ۶۵۰۰ سال پیش تاکنون مورد استخراج و بهره‌برداری بوده است و همچنان غنی از لاجورد است و این سنگ وقتی در معرض آتش قرار می‌گیرد، شعله را به رنگ آبی تبدیل می‌کند و این سنگ خاصیت صیقل‌پذیری بسیار خوبی دارد.

سنگ لاجورد با رنگ آبی کم‌نظیری که دارد یکی از مهم‌ترین سنگ‌های قیمتی ایران باستان به حساب می‌آمده است که به‌ویژه در زمان ساسانیان از این سنگ بسیار استفاده می‌شد و در سایر دوران نیز این سنگ در ساخت انواع زیورآلات به کار می‌بردند.

گارنت:

گارنت به رنگ‌های قرمز، نارنجی، سبز و قهوه‌ای در ایران وجود دارد و رنگ سبز آن با ارزش‌تر و قیمتی‌تر است این سنگ در سطح جهانی با قیمت بسیار بالایی به فروش می‌رسد و ارزش صادراتی بالایی دارد با اینکه گارنت بعد از فیروزه نیشاپور از سنگ‌های پر فروش کشورمان است؛ اما در داخل کشور کمتر به آن توجه شده و می‌شود. گفته می‌شود طرح توسعه گوهرسنگ کشور با نظارت علمی، فنی ایمیدرو در حوزه پژوهش، اکتشاف امسال (۱۴۰۲) انجام می‌گیرد و استان‌های آذربایجان غربی، کرمان، قم، مرکزی، قزوین در اولویت یک مطالعاتی و پژوهشی قرار دارند و همچنین بررسی پتانسیل‌های اقتصادی با توجه به خصوصیات و ویژگی‌ها و ارزش‌های جهانی و

صادراتی آن‌ها در استان‌های همدان، سیستان و بلوچستان، خراسان به صورت طرح‌های مطالعاتی و تحقیقاتی دانشجویان انجام می‌شود. علاوه بر سنگ‌های قیمتی یاد شده انواع سنگ‌های کوارتز، رز کوارتز، بریل و ... نیز در ایران مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد که نیاز به مقاله‌های دیگر و مجالی دیگر برای ارزیابی و بازاریابی آن‌ها دارد. ایران سراسر گنج است و گنج شناس، گوهرسنگ و گوهرشناس باید این دیرمان‌های مانده از کهن روزگاران زمان و گوهران رنگین کوهساران البرز، پاتاق، بینالود و هزار مسجد، تفتان ارسباران، زاگرس، زردکوه و رشته گردن‌آویز خزر یعنی البرز را با دستانی به ظرافت خیال از دل کوهسار و کانسار خلق کند و صور اندیشه و نقش‌های رؤیایی غزل‌وار بر آن بزند که جهان در حسرت و در اشتیاق دیدن این گوهرها است.

بنا به یک ترانه آذری:

سنگ‌های لعل است و شن‌های مرجان
 زنده بمان، زنده بمان ایران
 هنر نزد ایرانیان است و بس.

مجدد پور مقدم

مشاور معاونت امور معادن و فراوری مواد وزارت صمت

عارضه‌یابی موانع و چالش‌های توسعه گوهرسنگ‌های ایران

Dr.poormoghdam@yahoo.com

۱- خلأ بانک اطلاعاتی گوهرسنگ‌های کشور از آمار دقیق ذخایر، استخراج، اشتغال، تعداد انواع ماشین‌آلات، تعداد واحدها، صادرات و واردات و جایگاه ایران در رنکینگ‌های جهانی.

۲- متولیان متعدد این بخش از وزارت صمت گرفته تا وزارت میراث فرهنگی و گردشگری و بخش مشاغل خانگی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان آموزش فنی حرفه‌ای، افزون بر مشکلات این بخش است.

۳- عدم آگاهی و اطلاع‌رسانی آحاد جامعه از قوانین و مقررات و نحوه صدور مجوزهای صنفی و صنعتی گوهرسنگ‌ها.

۴- بر اساس آمارهای به دست آمده اکثر خط تولید و ماشین‌آلات فرآوری گوهرسنگ‌های کشور فرسوده و مستهلک هستند که این امر تأثیر به‌سزایی در عدم افزایش تولید، اشتغال و صادرات خواهد داشت.

۵- شیوع بیماری کرونا و متوقف شدن فعالیت‌های این صنعت و ممنوعیت واردات سنگ‌های قیمتی و نحوه ارزش‌گذاری گوهرسنگ‌ها در صادرات.

۶- یکی از دغدغه‌های اصلی این صنعت، واردات بی‌رویه نگین‌های بی‌کیفیت و مصنوعی و بدون

افزوده بالا، حمل‌ونقل و ترانسپورت در زمینه مصارف داخلی و صادرات، آموزش‌های علمی و فنی آسان و وجود زنجیره ارزش این ماده معدنی دارای مزایای وافر است.

با عنایت به اینکه تعدادی از گوهرسنگ‌های ایران از نظر تنوع کیفیت (درخشندگی، زیبایی و مقاومت بالا) و ذخایر از شهرت جهانی برخوردار هستند و با توجه به آمارهای به دست آمده از اشتغال حدود ۱۰۰ هزار نفری در این صنعت؛ ولیکن عدم شناخت مردم، عدم اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی از مهم‌ترین مشکلات فعالان و متخصصان و تجار در این عرصه است که باعث شده صنعت گوهرسنگ‌شناسی با وجود برخورداری از انواع و ظرفیت‌های لازم و غنی، نتواند رونق بگیرد و همچنان در کشور مغفول گیرد؛ لذا اطلاع‌رسانی دقیق به آحاد جامعه در زمینه‌های زینتی، جواهرآلات و خواص درمانی و دیگر صنایع مرتبط مواد ارزشمند، تأثیرات به‌سزایی در جذب سرمایه‌گذاران این بخش در بر خواهد داشت.

عارضه‌یابی موانع و چالش‌های توسعه گوهرسنگ‌ها،

فهرست‌وار به شرح زیر هستند:

ایران یکی از غنی‌ترین کشورهای جهان از حیث انواع ذخایر گوهرسنگ‌ها محسوب می‌شود و در حال حاضر کشور عزیزمان، علی‌رغم برخورداری از ظرفیت‌های بالقوه و متنوع گوهرسنگ‌ها و همچنین قدمت و اصالت چندهزارساله این صنعت با کاربردهای فراوان (زینتی و جواهری، خواص درمانی، هنری و صنایع‌دستی، فضائل معنوی) در آغاز شکوفایی و توسعه این مواد معدنی ارزشمند و صنایع وابسته است.

در ایران می‌توان از دانشمندان شهیری همچون ابوعلی سینا که برای اولین بار از خواص سنگ‌های قیمتی برای درمان استفاده می‌کرد تا ابوریحان بیرونی و جابربن حیان را به‌عنوان بنیان‌گذاران علم گوهرسنگ‌شناسی در جهان نام برد.

گوهرسنگ‌ها در کشورمان به دلایل اشتغال‌زایی و تولید ثروت، کاربردهای فراوانی در حوزه‌های هنری، صنایع‌دستی، زینتی، ذخایر متنوع و بسیار غنی، بازارهای پر مصرف، وزن مخصوص کم (سبک‌وزن) و احجام کوچک، هزینه‌های حداقلی، احداث خط تولید و فرآوری، ارزش

شناسنامه است.

۷- عدم وجود زیرساخت‌های جاده‌های ارتباطی، فرهنگسراها، مهمان‌سرا و مراکز گردشگری و تشکیل موزه‌های معدنی در جوار معدنی که از شهرت جهانی برخوردار هستند.

پیش‌نهادهای راهکارهای توسعه گوه‌سنگ‌های

کشور:

۱- به لحاظ اصول فنی و مهندسی معدن معمولاً روش استخراج گوه‌سنگ‌ها علی‌رغم کمپکته بودن و تراکم و درجه سختی زیاد، باید از روش‌های غیر انفجاری معمول گردد؛ چون متعاقباً راندمان کیفیت تراش و تولید جواهری و ایجاد ارزش افزوده را افزایش می‌دهد.

۲- صدور شناسنامه برای گوه‌سنگ‌ها، مخصوصاً گوه‌سنگ‌های وارداتی که در صورت تحقق این فرآیند، مردم بتوانند گوه‌سنگ‌های مصنوعی و اصلی را از هم تشخیص دهند.

۳- ارائه تسهیلات به واحدهای صنفی و صنعتی گوه‌سنگ‌ها جهت تأمین ماشین‌آلات، خط تولید و ابزار باکیفیت که در صورت تحقق این امر به ارتقای آن در تولید و ایجاد ارزش افزوده گوه‌سنگ‌ها و ظرفیت‌های اشتغال منجر می‌گردد.

۴- برندسازی و ثبت ملی و جهانی گوه‌سنگ‌ها، با اهداف حفظ اصالت نام ایرانی، حرکت جدی در جهت معافیت‌های مالیاتی صادرات، بخشودگی هزینه‌های بیمه‌ای، ارائه تسهیلات بانکی و مشوق‌های صادراتی با توجه به اینکه سهم

برندسازی گوه‌سنگ‌ها نسبت به سایر مواد معدنی کشور اندک است.

۵- ایجاد رشته گوه‌شناسی در مراکز آموزش عالی با اهداف آموزش نیروهای متخصص این امر

۶- تشکیل بورس گوه‌سنگ‌ها

۷- بومی‌سازی دانش فنی خط تولید فرآوری گوه‌سنگ‌های کشور با همکاری دانشگاه‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان نهادینه و فرهنگ‌سازی گردد.

۸- ایجاد مرکز تحقیقات گوه‌سنگ‌های کشور با دریافت مجوز وزارت علوم و همکاری دستگاه‌های اجرایی مرتبط، ترجیحاً در شهرستان نیشابور در استان خراسان رضوی و یا شهرستان نمین در استان اردبیل با اهداف ذیل:

۱- تشکیل بانک اطلاعاتی گوه‌سنگ‌ها

۲- پایش و مانیتورینگ ورودی‌ها و خروجی‌های مرزهای زمینی، هوایی و دریایی کشور

۳- شناسایی ذخایر اکتشاف شده و میزان استخراج سالیانه و فرآوری شده

۴- آمار تعداد ماشین‌آلات و خط تولید

۵ آمار تعداد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم معدن تا خط تول، فرآوری

۶- آمار تعداد واحدهای صنفی و صنعتی

۷- محاسبه دقیق ارزآوری و تعیین شاخص تولید و حقوق دولتی گوه‌سنگ‌های استخراجی

۸- محاسبه میزان قاچاق صادرات و واردات

۹- شناسایی میزان برداشت‌های غیرمجاز

۱۰- شناسایی موارد مصرف

۱۱- تسهیل در صادرات (ارائه راهکار)

۱۲- کنترل کیفی گوه‌سنگ‌های وارداتی

۱۳- شناسایی و معرفی ظرفیت‌های توسعه‌ای

۱۴- جانمایی و امکان‌سنجی تشکیل موزه‌های گوه‌سنگ، نمایشگاه‌های دائمی و بازارچه‌های

گوه‌سنگ‌ها در مناطق گردشگری کشور

۱۵- برگزاری دوره‌های آموزش تخصصی

گوه‌سنگ‌ها و تربیت کارشناسان متخصص

۱۶- امکان‌سنجی و جانمایی کلینیک‌های سنگ درمانی

۱۷- راهکارهای توسعه ژئوتوریسم این صنعت

۱۸- بررسی و راهکارهای روش‌های استانداردسازی تراش و تولید جواهر

۱۹- توافق‌نامه با دستگاه‌های اجرایی مرتبط و بهره‌گیری از ظرفیت‌های متقابل جهت ایجاد

شغل در صنایع‌دستی از گوه‌سنگ‌ها

۲۰- شناسایی مواد اولیه گوه‌سنگ‌ها و ارائه راهکار بازیافت باطله‌های مواد معدنی پلی متال

کشور که مملو از ذخایر گوه‌سنگ‌ها هستند.

۲۱- بررسی مشکلات حقوقی گوه‌سنگ‌ها و بازنگری و تغییر قوانین تجاری مربوطه

۲۲- بررسی و همکاری در دستورالعمل ارزش‌گذاری گوه‌سنگ‌ها با نظارت وزارت صمت توسط

گمرک

۲۳- راهکارهای استراتژی مراحل بازاریابی (از تولید و عرضه تا رکود) داخلی و خارجی

فریده باقري

عضو هيئت مديره كميته گوهرسنگ خانه معدن ايران

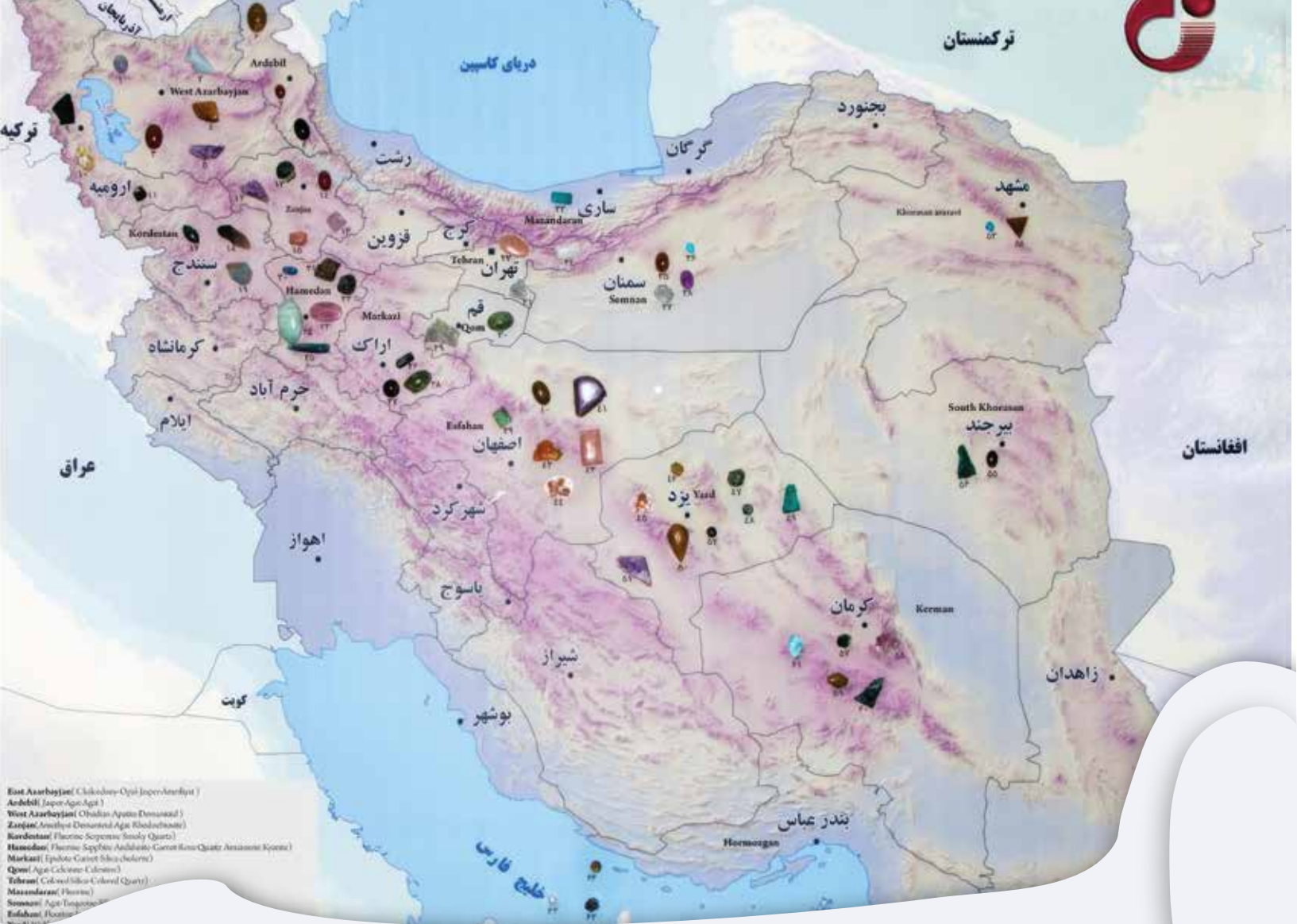
گوهرسنگ‌ها و چالش‌های حقوقی و مزیت‌های نهفته در این

صنعت خاص

صدور شناسنامه توسط آنها
 • یکپارچه‌سازی تنظیم شناسنامه در کشور با
 کدهای رهگیری قابل ارجاع و پیگیری
 • درجه‌بندی کارشناسان گوهرهای رنگی و
 الماس
 • الصاق کد استاندارد گوهر بر روی بدنه جواهر به
 منظور کاهش تقلبات در فروش
 پس از اصلاح چالش‌های فنی و حقوقی از
 مهم‌ترین مزیت‌های نهفته این صنعت، هم‌جواری
 ایران و افغانستان و استفاده از سنگ‌های گوهری
 این کشور است. (در شکل مشخص است)
 با فعال شدن یک بخش بازار بین‌المللی متمرکز
 در ایران مطابق با استانداردهای جهانی، اشتغال
 پایدار، افزایش تولید، ارزآوری و ارزش افزوده بیش
 از ۲۰۰ الی ۳۰۰ درصدی محقق می‌شود.
 به دنبال این مسئله تولیدکنندگان زیورآلات طلا
 و نقره نیز از نگی‌های ساخت داخل استفاده
 می‌نمایند. مزیت دیگر، فعال شدن بخش‌های
 معدنی و استخراج گوهرسنگ‌های موجود در
 کشور است که سهم مؤثری در بازار داخلی و
 بین‌المللی دارد. (در شکل مشخص است)

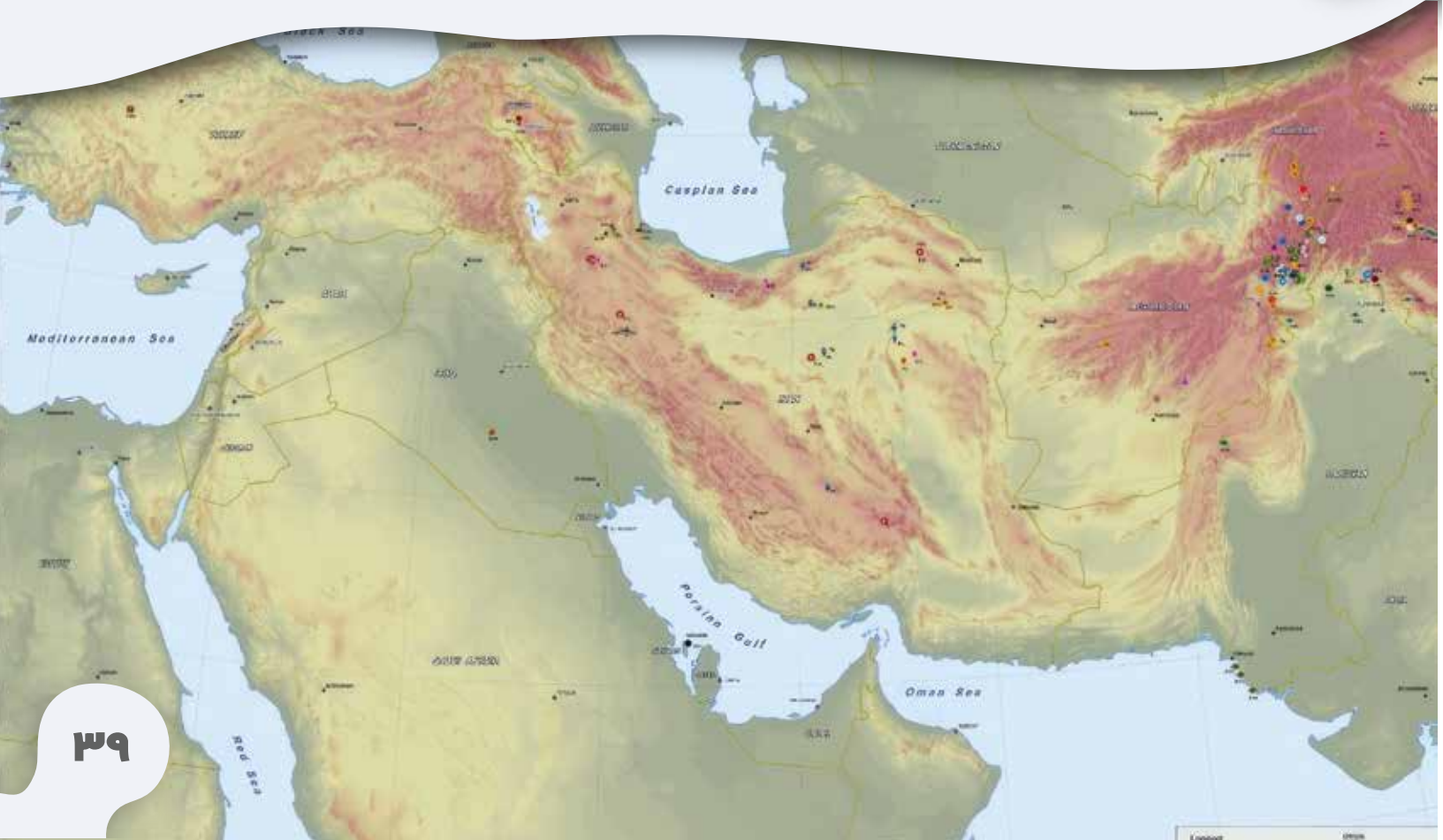
با اصلاح این چالش، به‌صورت ایجاد یک مرکز
 تراش متمرکز، مطابق با استانداردهای بین‌المللی،
 بیشترین ارزش افزوده را ایجاد نموده است و امکان
 دستیابی به تجارت داخلی و بین‌المللی فراهم
 می‌گردد. همگام با اصلاح بخش تراش مهندسی و
 ساینز تراشی، اصلاح بنیادین دیگر چالش‌های
 حقوقی این هنر - صنعت میسر خواهد شد. نظر به
 این که در این صنعت استفاده از سنگ‌های خاص
 گوهر با منابع معدنی، غیرمعدنی و یا تولید
 مصنوعی، بخش عمده‌ای از بازار مصرف و تولید را
 دربرگرفته است؛ از جمله چالش‌های حقوقی که
 می‌تواند در این زمینه باعث تضعیف یا
 به هم ریختگی و مشکل در شبکه تولید و توزیع
 شود، وجود آزمایشگاه‌ها و کارشناسی‌های
 غیرتخصصی و در نهایت صدور شناسنامه‌های
 غیرواقعی است که سبب فریب و سوءاستفاده
 متقاضیان می‌گردد که برخی از مهم‌ترین اقدامات
 در زمینه استانداردسازی موارد زیر است:
 • احداث آزمایشگاه‌های گوهرشناسی در قالب ایزو
 ۱۷۰۲۵ بین‌المللی و نظارت بر حسن اجرای آن
 • نظارت بر آزمایشگاه‌های موجود و تصحیح روند

**سنگ‌های گوهری از دیرباز با داشتن ویژگی‌هایی
 چون زیبایی، رنگ، شفافیت و درخشش، کمیابی،
 قابلیت تراش‌پذیری و استحکام ارزشمند بوده‌اند. با
 گذر زمان و انجام عمل فراوری (تراش مهندسی و
 بهسازی)، سبب ایجاد رشد ارزش افزوده و
 سودآوری مؤسسات، شرکت‌ها، آزمایشگاه‌ها و دیگر
 مراکز تجاری مرتبط در جهان شده است. این مراکز
 معتبر با به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی در
 زمینه فعالیت‌های تخصصی، این هنر صنعت را
 جاودان ساخته‌اند؛ اما متأسفانه در کشور ایران به
 دلیل تفکر سلیقه‌ای در هر بخش از این صنعت
 (آموزش، آزمایشگاه، اکتشاف و معدن،
 استانداردها، هنر صنعت و غیره تا تجارت) چالش
 های فنی و حقوقی زیادی به وجود آمده است. این
 مسئله تمامی زنجیره از معدن تا بازار فروش را در
 بر دارد. مهم‌ترین و حساس‌ترین چالش فنی در
 بخش صنعت، تراش مهندسی و ساینز تراشی است
 که مشکل بزرگی را در جذب بازارهای مصرف
 داخل به وجود آورده است.**

شکل بالا پراکندگی برخی از گوهرسنگ‌ها در ایران

شکل پایین پراکندگی سنگ‌های گوهری خاورمیانه (بیشترین فراوانی گوهرسنگ‌ها در کشور افغانستان)

عبدالرشید آسوده

رئیس خانه معدن سیستان و بلوچستان

سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی

بر اساس تحقیقات انجام شده، هر سنگ انرژی ظریفی همراه خود دارد که آن را به زندگی کسانی که از آن استفاده می‌کنند سخاوتمندانه هدیه می‌کند، سنگ‌درمانی علم جدیدی نیست و از زمان باستان تاکنون نقش مؤثری در زندگی بشر داشته است، در ایران، چین، هند و روم باستان طبیبان از خواص درمانی سنگ‌ها مطلع بوده‌اند.

در ایران نیز برخی از دانشمندان طب از جمله ابن سینا از خواص سنگ‌های قیمتی برای درمان استفاده می‌کردند؛ اما امروزه متأسفانه عده‌ای با راه انداختن کسب‌وکار، تعبیر و تفسیر متفاوتی در مورد خواص درمانی سنگ‌ها و گوهرها راه انداخته‌اند که با خواص گفته شده آن در مطالعات علمی، مغایرت دارد.

پراکندگی سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی در ایران

کشور ایران دارای منابع طبیعی غنی به‌ویژه معادن است؛ به‌طوری‌که گرچه ۱ درصد وسعت دنیا و ۱ درصد جمعیت دنیا را دارد؛ اما بیش از ۷ درصد منابع معدنی جهان در ایران قرار دارد که

می‌توان گفت الماس به‌دلیل تک عنصری بودن که از فشرده‌شدن کربن در طی میلیون‌ها سال به وجود می‌آید با ارزش‌ترین سنگ قیمتی است. سایر سنگ‌های قیمت‌دار که جزء چهار سنگ قیمتی فوق‌نباشند در رده سنگ‌های نیمه قیمتی قرار می‌گیرند که برخی از معروف‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از آکوامارین، تورمالین، عقیق، الکساندریت، آمیتیست، رز کوارتز، فیروزه، لاجورد، توپاز، گارنت و غیره.

از دیرباز سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی در صنعت جواهرسازی مورد استفاده قرار گرفته و توجه انسان‌ها را به خود جلب کرده است. الماس به‌عنوان ارزشمندترین و گران‌قیمت‌ترین مواد موجود در زمین است که در صنعت جواهرسازی جایگاه ویژه‌ای دارد و اغلب به‌عنوان نگین انگشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد، سایر سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی نیز در صنعت جواهرسازی کاربرد فراوانی دارند.

سنگ درمانی (Gem Therapy)

از آنجائی که در هسته زمین بیشتر عناصر به صورت مذاب هستند گاهی اوقات فلزاتی همچون طلا، آهن، مس، نقره و غیره که قابلیت ذوب مجدد دارند با فعالیت آتشفشان‌ها به سطح زمین می‌آیند؛ برخی دیگر از عناصر توسط ماگما جدا شده و تبدیل به سنگ می‌گردند، این سنگ‌ها با عناصر دیگری مانند سیلیس، منیزیم، گوگرد، کروم و آلومینیوم ترکیب شده و در قالب رنگ‌های جذاب درمی‌آیند که به دو گروه سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی تقسیم‌بندی می‌شوند، این تقسیم‌بندی مبنای تجاری دارد، سنگ‌هایی که نادر و کمیاب هستند به‌عنوان سنگ‌های قیمتی طبقه‌بندی می‌گردند که مهم‌ترین آن‌ها الماس، زرد، یاقوت سرخ و یاقوت کبود است. فاکتورهای زیادی هستند که باعث ارزشمند شدن یک سنگ قیمتی می‌گردند که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از درجه سختی، شفافیت، رنگ، در صد پراکندگی و تعداد عناصر تشکیل‌دهنده، هرچه تعداد عناصر یک سنگ کمتر باشد، تبلور بیشتری یافته و محکم‌تر شده و قیمتی‌تر است.

در این میان گوهرسنگ‌ها نیز سهم بسزایی از مواد معدنی را به خود اختصاص داده‌اند.

از دانشمندان ایران باستان ابوریحان بیرونی کتابی به نام الجواهر فی الجواهر در سه فصل نوشت که فصل اول آن به بررسی گوهرسنگ‌ها و در فصل‌های بعد به بررسی درباره فلزات و آلیاژها پرداخته است.

مهم‌ترین گوهرسنگ‌های یافت شده در ایران که از دیرباز مورد استفاده قرار گرفته است، عبارت‌اند از فیروزه، عقیق، جاسپر، گارنت، آمیتیست، توپاز، بریل، تورمالین و فلوریت.

فیروزه

فیروزه در ایران قدمتی قریب به ۷ هزار سال دارد که به دو شکل شجری یا رگه‌دار و عجمی یا صاف وجود دارد و در ایران نوع عجمی یا صاف طرفداران بیشتری دارد. معدن فیروزه نیشابور یکی از بزرگ‌ترین معادن فیروزه جهان است، سنگ فیروزه در اطراف دامغان نیز یافت می‌شود.

به‌طور کلی سنگ فیروزه هم در ایران و هم در سطح جهانی از معروفیت بالایی برخوردار است.

عقیق

دومین گوهرسنگ معروف ایران عقیق است که به رنگ‌های مختلف از جمله سفید، زرد و قرمز که در خراسان جنوبی، کرمان و اخیراً سیستان و بلوچستان شناسایی شده است. سنگ عقیق آگات نیز نامیده می‌شود که مشخصه برجسته این سنگ ریزدانه بودن و روشنی رنگ آن است. مرغوب‌ترین نوع عقیق رنگ‌های قرمز، زرد و سفید است. معدن بمروند تنها تأمین‌کننده مواد اولیه کارگاه‌های تراش عقیق در خراسان جنوبی است. توسعه فعالیت در امر شناسایی، استخراج و پردازش سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی با توسعه گردشگری رونق می‌گیرد. متأسفانه به دلیل کم‌توجهی به صنعت گردشگری که در نظام اقتصادی دنیا بعد از نفت و اتومبیل‌سازی سومین جایگاه در آمدی را دارد، صنعت گوهرسنگ‌های

ایرانی نیز رونق قابل‌توجهی نداشته؛ اما با حرکت جدیدی که به ابتکار خانه معدن ایران و ایجاد کمیته گوهرسنگ و گردهمایی‌هایی که در خصوص گوهرسنگ‌ها برگزار می‌گردد، امید است در آینده‌ای نه‌چندان دور، گوهرسنگ‌های ایران جایگاه خود را در بازارهای جهانی پیدا نمایند.

گارنت

گارنت یا همان دمانتوید دارای رنگ‌های مختلفی است که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از قرمز، سبز، عسلی و قهوه‌ای. در میان گارنت‌ها، رنگ سبز تیره ارزش بیشتری دارد که در منطقه باغ برج کرمان یافت شده و در بازارهای جهانی با قیمت نسبتاً بالایی بفروش می‌رسد. گارنت قرمز یا اناری نیز در استان سیستان و بلوچستان و به‌ویژه اطراف آتشفشان بزمان، تفتان و در شمال زاهدان (کوه لار) به‌وفور یافت می‌شود، این رنگ گارنت نیز پس از تراش جلوه خاصی داشته و دارای ارزش اقتصادی قابل‌توجهی است.

آریوبرزن مافی

نایب‌رئیس خانه معدن خراسان رضوی دبیر کمیته گوهرسنگ

خراسان رضوی

گوهرسنگ‌ها، چالش‌های حقوقی و مزیت‌های نهفته در این

صنعت خاص

تاریخ استفاده از زیورها و سنگ‌های قیمتی به اندازه تاریخ پیدایش بشر قدمتی هفت هزار ساله دارد. در زمان‌های قدیم و پیش از آنکه بشر وسائلی آماده کند یا مهارتی در سنگ‌تراشی کسب نماید که بتواند سنگ‌های سخت را شکل داده و حک کند، سنگ‌های قیمتی علاوه بر ارزش مادی بیشتر جنبه سحر و جادو داشته و به‌عنوان طلسم برای صاحبانشان محسوب می‌شدند و به‌علت بعضی اعتقادات و افکار مرموز که نسبت به تأثیرات مخفی سنگ‌های رنگین داشتند، آن‌ها را مورد ستایش و مصرف قرار می‌دادند.

دنیای گوهرها، دنیای زیبا و رنگارنگ مملو از سنگ‌های قیمتی ارزشمندی است که هر یک با توجه به کمیابی در طبیعت و درخواست زیاد، شرایط خاص زمین‌شناسی را برای خویش طلب کرده است. آنچه در این زمینه باید مورد توجه قرار گیرد این است که یک زمین‌شناس بایستی از دید گوهرشناسی به هر سنگی که پیش روی خود و در اطراف خود می‌بیند، نظر داشته باشد تا ارزش واقعی بسیاری از گوهرها را که شاید بی‌توجهی بارها از کنار آن گذشته است، دریابد. هزاران کانی مثل اپیدوت، دیو سپید، اوپال و گارنت، آندالوزیت،

امروزه از ارزش فوق‌العاده بالایی در علم گوهرشناسی برخوردارند؛ درحالی‌که بسیاری از زمین‌شناسان ما مثل دیگر مردم تنها گوهرهای الماس، فیروزه و یاقوت را ارزشمند دانسته و بدون اعتنا از کنار سایر گوهرها در این بهشت زمین شناسی (ایران) عبور می‌کنند.

شناخت این علم در جوامع علمی ما به حدی ضعیف است که ما حتی در تعریف آن دچار مشکل هستیم؛ به‌طوری‌که آنچه به‌طور معمول متداول است، گوهرشناسی و جواهرشناسی را مترادف و هم‌معنی می‌دانند؛ درحالی‌که گوهرشناسی، شناخت سنگ‌های قیمتی آن هم از دیدگاه خاصی است که به آن پرداخته خواهد شد و در مقابل جواهرشناسی، استفاده از سنگ‌های قیمتی بر روی فلزات گران‌بها مثل طلا و نقره و غیره است و بیشتر مربوط به صنف جواهرفروشان است. ارزش واقعی گوهرها وقتی برای یک زمین‌شناس یا فرد عادی ملموس‌تر خواهد بود که بداند اگر به‌طور مثال فرض کنیم یک گرم طلا دو میلیون تومان قیمت دارد و قیمت دو گرم آن چهار میلیون تومان است، این قیمت‌گذاری برای الماس و دیگر سنگ‌های قیمتی به‌طور تصاعدی است؛ یعنی اگر یک گرم گوهر طبیعی ارزشمند پانصد هزار تومان باشد، قیمت دو گرم آن

سه میلیون تومان خواهد بود. بر طبق قانون تاورنیه: قیمت قیراط $\times 2$ (وزن) = قیمت گوهر Tavernier's law در ضمن علاوه بر وزن مواردی چون زیبایی (Beauty)، استقامت (Durability)، کمیابی (Rarity)، مد روز بودن (Fashion) و قابل‌حمل بودن (portability) نیز در ارزش‌گذاری تعیین‌کننده هستند.

برای صدور شناسنامه برای یک سنگ قیمتی که البته این مورد نیز ارتباط مستقیم با قیمت‌گذاری دارد، سه بخش اصلی مورد توجه قرار می‌گیرد:

۱ - خصوصیات رنگ، شامل رنگ اصلی (Hue)، غلظت (Saturation)، تیرگی و روشنی (Tone)

۲ - پاکی (پاک بودن از ناخالصی داخلی، خراش و پریدگی و غیره)

۳ - برش و درجه‌بندی آن (تناسب و تقارن، صیقل و اتمام کار)

مبانی علم گوهرشناسی اگرچه در مواردی بسیار مشابه با کانی‌شناسی است؛ اما باید دانست در روش‌های شناخت یک گوهر از آنجایی‌که استفاده از آزمایش‌های تخریبی مثل درجه سختی، سطح شکستگی، خاکه گرفتن، استفاده از اسید و سایر مواردی که به گوهر صدمه وارد می‌نماید، ممنوع است و در عوض آزمایش‌هایی چون گرفتن ضریب

گواه این مورد توجه خاص دانشمندان بزرگ شرق ایران نظیر ابوعلی سینا، خواجه نصیرالدین طوسی و ابوریحان بیرونی است که نه تنها از خواص سنگ‌ها آگاه بودند؛ بلکه برای درمان از آن‌ها استفاده می‌کردند؛ ولی امروز کشور ما در تجارت جهانی چند هزار میلیارد دلاری آن هیچ جایگاهی ندارد.

بخشی از آن قوانین اشتباه و دست و پاگیر در تجارت این کالا در گمرک است و باعث شده تقریباً تمام تجارت این کالا چمدانی و بدون ثبت رسمی باشد؛ از سوی دیگر ترسیم نقشه راه، اصلاح قوانین، هموارسازی دسترسی به منابع اولیه در کشور همسایه (افغانستان)، فراوری و بهینه‌سازی با توجه به استانداردهای جهانی و صد البته تقاضای بازار در نهایت هدف‌گذاری در بازارهای جهانی علی‌الخصوص بازار مصرف کشورهای عربی حاشیه خلیج همیشه فارس در این راهبرد ضرورت دارد. در نهایت ضروری است همگام با پیشرفت این علم در دنیای امروز و توسعه تجارت جهانی، اطلاعات خویش را به‌روز نماییم که در این رابطه شناخت درست مبانی و منابع اطلاعاتی این علم و تشکیل یک بخش گوهرشناسی جهت اکتشاف و استحصال این سنگ‌ها و تدریس آن در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی می‌تواند گامی مؤثر باشد.

است که سنگ درمان گران و گوهر شناسان بر علم ریشه‌شناسی، طبقه‌بندی و خواص درمانی سنگ‌ها گذاشته‌اند. سنگ درمانی ریشه‌ای شش‌هزارساله دارد. منابع مکتوب زیادی از سابقه آن در دست نیست و عالمان اصلی این علم که کاهنان مصری و دانشمندان هندی و چینی بوده‌اند.

از ترس آنکه مبدا نسخه‌های جادویی این روش درمانی به‌دست اغیار بیفتد و حق انحصاری آن‌ها از بین برود، منابع مکتوب را از میان برده‌اند. اکنون به غیر از اطلاعاتی مبهم، تکه‌تکه و ناقص از این رشته درمانی چیز بیشتری در دست نیست؛ اما بسیاری به این علم رو آورده‌اند تا آن را از نو بشناسند. این علم امروزه تحت نام «GEM THERAPY» به‌عنوان یکی از رشته‌های طب مکمل معرفی و طبقه‌بندی می‌شود.

با پیشرفت علم فیزیک این علم بیش از پیش مورد توجه و شناخت قرار گرفته است و از صنعت تا درمان از آن استفاده می‌شود؛ همچنین در بسیاری از روش‌های طبیعت‌درمانی و انرژی‌درمانی مانند ریکی (reiki) و پرانا از سنگ‌ها و کریستال استفاده می‌شود.

در ایران زمین، این گاهواره تمدن، وجود گوهرسنگ‌ها از دیرباز شناخته شده و مورد استفاده بوده است و گوهرسنگ‌های خراسان بزرگ همچون فیروزه، زمرد، لاجورد، لعل و یاقوت شناخته شده بودند و از اقلام مهم تجاری در این خطه محسوب می‌گردیدند.

شکست، طیف نوری، وزن مخصوص، مشاهدات میکروسکوپی و خواص نوری، شناخت ناخالصی‌های درونی و غیره مهم هستند.

دغدغه اولیه حقوقی یک گوهرشناس یا تاجر گوهرسنگ در درجه اول شناخت گوهرسنگ‌های اصلی از سنتز شده است؛ در حال حاضر (به‌علت پیشرفت این علم و ساخت انواع غیرطبیعی و استفاده از انواع مشابه) شناخت گوهر و استفاده از آن در جایگاه واقعی‌اش است؛ زیرا امروزه گوهرها انواع مختلفی دارند:

- ۱ - طبیعی (Natural) - سنگ‌هایی که در طبیعت وجود دارند و در طبیعت ساخته شده‌اند.
- ۲ - مصنوعی (Synthetic) - سنگ‌هایی که در لابراتوار ساخته می‌شوند و مانند نمونه طبیعی هستند.
- ۳ - جایگزین (Imitations) - سنگ‌هایی که می‌توانند هم طبیعی باشند و هم مصنوعی که دارای ارزش کمی هستند و به‌جای سنگ ارزشمند استفاده می‌شوند؛ مثل گارنت به‌جای یاقوت (Ruby).
- ۴ - ساخته بشر (Man Made) - این نوع جزء گروه مصنوعی (Synthetic) محسوب نمی‌شوند؛ زیرا این سنگ‌ها در طبیعت وجود ندارند و تنها به دست بشر ساخته شده‌اند؛ مثل Gallium (G.G.G) (Gadolinium Garnet) که یک نوع شبه الماس است. از منظر دیگر موضوع خواص جانبی و خاص گوهرسنگ‌ها مطرح می‌شود. علم گمشده نامی

سعید قاسمی

دانشجوی دکتری حقوق خصوصی

دانشگاه آزاد تهران مرکزی

منابع قانونی و مبانی حقوقی معادن و صنعت گوهرسنگ در ایران

برخورد می‌شود در گزارش‌ها ذخایر معادن آن‌ها به واحد تن گزارش می‌شود؛ درحالی‌که گوهرسنگ‌ها، ماده معدنی خاص و گران‌بها هستند و نیاز است گزارش‌های آن‌ها به واحدهای کوچک‌تر مثل کیلوگرم تغییر یابد؛ با توجه به اینکه استخراج گوهرسنگ‌ها در شرایط کنونی، عموماً به شیوه آتشباری انجام می‌شود نیاز به شیوه‌نامه‌های اختصاصی معادن گوهرسنگ است که در آن بر اساس هر گوهرسنگ، روش‌های مناسب استخراج هر کدام از گوهرسنگ‌ها ارائه شود و گوهرسنگ‌ها در معادن با کمترین میزان هدررفت، برداشت شود؛ به همین منظور سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) با همکاری مرکز رشد تحقیقات و فناوری خود (ایمینو) در حال نگارش و تدوین شیوه‌نامه مجزا و اختصاصی برای استخراج در معادن گوهرسنگ ایران است و این کار هنوز در مرحله مطالعاتی و پژوهشی خود است و به مرحله نتیجه‌نهایی و ابلاغ نرسیده است و تدوین این شیوه‌نامه تخصصی برای معادن گوهرسنگ می‌تواند یک اقدام مثبت در حل چالش‌های حقوقی و قانونی بهره‌برداران معدنی در معادن گوهرسنگ محسوب شود.

حقوق دولتی بهره‌برداری معادن گوهرسنگ در

ایران

رسول خدا است و در زمان غیبت و نبود آن‌ها بر عهده امام و نایب امام (ولی فقیه) است. اکنون این وظیفه به نایب امام (ولی فقیه) تفویض شده است که ولی فقیه نیز طبق قانون معادن، این تکلیف خود را به دولت و دولت نیز به طور اختصاصی به وزارت صمت واگذار نموده است.

وزارت صمت نیز در معیت شورای عالی معادن، متولیان اصلی قانون‌گذاری، نظارت و حکمرانی در حوزه معادن ایران هستند و با توجه به اینکه متولی قانونی خاصی برای معادن گوهرسنگ وجود ندارد، این موارد تحت مدیریت و حاکمیت وزارت صمت و شورای عالی معادن قرار می‌گیرند و علاوه بر این نهادها، بانک مرکزی ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و سازمان میراث‌فرهنگی ایران نیز تلاش‌ها و کوشش‌هایی برای ایجاد انسجام قانونی و توسعه حقوقی معادن گوهرسنگ ایران، انجام داده‌اند.

شیوه‌نامه اختصاصی استخراج و بهره‌برداری معادن

گوهرسنگ

با توجه به اینکه معادن گوهرسنگ در ایران تحت شمول قانون معادن و آیین‌نامه اجرایی آن بوده‌اند و یکی از مشکلات اساسی معادن گوهرسنگ‌ها همواره این بوده است که در طبقه دوم مواد معدنی قرار می‌گیرند و مثل مواد معدنی عمومی با آن‌ها

گوهرسنگ‌ها در قانون معادن ایران

معادن گوهرسنگ در ایران تحت شمول قانون معادن و آیین‌نامه اجرایی قانون معادن ایران بوده است و قانون یا آیین‌نامه اجرایی اختصاصی و ویژه برای این معادن، وجود ندارد. مطابق جزء ۴ بند ب ماده ۳ اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲ قانون معادن ایران:

«سنگ‌ها و کانی‌های قیمتی و نیمه قیمتی مانند

الماس، زمرد، یاقوت، یشم، فیروزه، انواع عقیق و

امثال آن‌ها» در طبقه دوم مواد معدنی، طبقه‌بندی

می‌گردند. کل مصوبه قانونی که در مورد معادن گوهرسنگ در قانون معادن ایران وجود دارد در حد همین یک خط است و با توجه به ویژگی‌ها، ارزش اقتصادی بالا، شرایط خاص و حساسیتی که معادن گوهرسنگ و صنعت گوهرسنگ‌ها دارد، این نیاز احساس می‌شود که یا یک قانون اختصاصی و ویژه و یا یک آیین‌نامه اجرایی اختصاصی برای استخراج، فرآوری و بهره‌برداری از معادن گوهرسنگ در ایران تدوین و تصویب شود.

متولیان قانونی معادن گوهرسنگ در ایران

طبق اصل ۴۵ قانون اساسی ایران، مالکیت معادن و ذخایر معدنی ایران، تحت شمول انفال و ثروت‌های عمومی است که مدیریت و حاکمیت آن‌ها طبق نص صریح سوره انفال قرآن، در ابتدا بر عهده خدا و

سند ملی توسعه صنعت گهرسنگ کشور، با همت ایمیدرو در هفت فصل تهیه و توسط وزارت صمت مصوب و به سازمان‌های ذی‌ربط، ابلاغ شده است. ایمیدرو، مسئول دبیرخانه ستاد و شورای راهبری صنعت گهرسنگ کشور معرفی شده است. این سند استراتژی شامل سرفصل‌های «مطالعه محیط درونی صنعت و تعیین نقاط قوت و ضعف آن»، «مطالعه محیط بیرونی صنعت و تعیین فرصت‌ها و تهدیدهای آن»، «تحلیل ماتریس SWOT به‌منظور تعیین استراتژی‌ها در حوزه‌های مختلف صنعت»، «تدوین وضعیت مطلوب یا قابل‌دستیابی»، «تدوین اهداف ضمن رعایت SMART بودن آن‌ها»، «تدوین برنامه‌ها و اقدامات عملی برای دستیابی به اهداف در هر حوزه» و «امتیازدهی و اولویت‌بندی استراتژی‌ها و برنامه‌ها» است.

با توجه به سند ملی مذکور به‌عنوان منبع راهبردهای قانونی صنعت گهرسنگ کشور، بعد از وزارت صمت و شورای عالی معادن، سازمان ایمیدرو را می‌توان متولی سوم در حوزه مدیریت قانونی و نظارت در معادن گهرسنگ کشور دانست.

تصویب بخشنامه اختصاصی برای آن‌ها است.

قوانین گمرکی ایران برای واردات و صادرات

گهرسنگ

کامبود و نبود قوانین و مقررات گمرکی اختصاصی برای گهرسنگ‌ها و همچنین بستن تعرفه گمرکی و مالیات بر ارزش‌افزوده جهت واردات گهرسنگ‌های خام به کشور باعث می‌شود اکثر واردات و صادرات گهرسنگ‌ها به کشور به صورت چمدانی و پستی یا از مبادی غیررسمی و قاچاق باشد و آمار و اطلاعات درست و دقیقی از میزان صادرات و واردات واقعی گهرسنگ‌ها در کشور موجود نیست؛ علاوه بر آن تجارت بین‌المللی گهرسنگ‌ها به‌راحتی قابل‌مدیریت و نظارت و تعرفه‌گذاری گمرکی نیست؛ ولی برای استخراج بهره‌برداری و فرآوری معادن گهرسنگ می‌توان قوانین و مقررات اختصاصی تدوین و تصویب کرد و نظارت و مدیریت درستی بر معادن آن داشت.

سند ملی توسعه گهرسنگ‌ها و نقش ایمیدرو در

معادن گهرسنگ

با توجه به اینکه طبق اصل ۴۵ قانون اساسی ایران، مالکیت تمام معادن و ذخایر معدنی ایران در اختیار دولت است؛ در نتیجه کلیه بهره‌برداران معدنی از جمله بهره‌برداران معادن گهرسنگ، جهت تملک ماده معدنی، می‌بایست پس از استخراج گهرسنگ و در سر معدن، سهم دولت یا همان حقوق دولتی ماده معدنی را پرداخت نمایند که با توجه به اینکه قیمت پایه مواد معدنی جهت تعیین حقوق دولتی آن به طور سالیانه توسط شورای عالی معادن تصویب می‌شود و در جداول سالیانه تعیین قیمت پایه مواد معدنی شورای عالی معادن، گهرسنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی بیشتر تحت سه عنوان کلی: گارنت صنعتی، عقیق (انواع سیلیس زینتی) و فیروزه طبقه‌بندی می‌شود و از ۶ درصد تا ۱۲ درصد بهای سر معدن ماده معدنی، بر حسب کیلوگرم، حقوق دولتی از گهرسنگ‌های ایران دریافت می‌شود؛ بنابراین این گونه طبقه‌بندی، بسیار کلی و مبهم است و نیاز به اصلاح قوانین و مقررات مربوط به حقوق دولتی گهرسنگ‌ها و

صمتا

موسسه مشاوره و داوری معدن و صنایع معدنی

صمتا اولین موسسه ایرانی ارائه‌دهنده‌ی خدمات متنوع مشاوره فنی، داوری و اقتصادی در حوزه فعالیت‌های معدن‌کاری و صنایع معدنی، برای اتباع ایرانی و خارجی می‌باشد.

با توجه به اینکه در کشور عزیزمان ایران اسلامی، تاکنون هیچ مجموعه منسجمی در زمینه‌ی ارائه خدمات کلینیکی معدن و صنایع معدنی وجود نداشته است، نخبگان معدنی بر آن شدند تا اولین بار در مجموعه ی «صمتا» تمامی علاقمندان و اشخاص نیازمند به دریافت خدمات فنی، حقوقی و داوری را همراهی و پشتیبانی نموده و در قالب مشاوره، داوری و حکمیت اختلافات معدن‌کاران و موضوعات معدنی، معرفی و کلای خبره معدنی و دادگستری جامعه هدف را یاری نماییم.

لذا از تمامی فعالین معدنی ایرانی و غیر ایرانی دعوت به عمل می‌آید تا در صورت نیاز و ضرورت بهره بردن، پشتیبانی «صمتا» را تجربه نمایند.

نشانی شبکه‌های اجتماعی

موسسه مشاوره و داوری حقوقی داخلی و بین‌المللی صمتا:

 samtaadvocacy.ir

 [@iran.samt](https://www.instagram.com/iran.samt)

 info@samtaadvocacy.ir

 [@samt_iran](https://www.t.me/samt_iran)

فرم اشتراک

اشخاص حقوقی

نام سازمان:

زمینه فعالیت:

تعداد نسخ مورد نیاز:

تلفن شرکت:

تلفن همراه:

نشانی:

کد پستی:

اشخاص حقیقی

نام:

نام خانوادگی:

تلفن:

آدرس:

تعرفه انواع اشتراک ماهنامه معدن و حقوق معادن

نوع اشتراک	تعداد اشتراک	هزینه اشتراک (برای یک عدد)	تخفیف
ماهانه	یک	۳۰۰/۰۰۰ تومان	-
شش ماهه	شش	۲۹۰/۰۰۰ تومان	٪۱۰
سالانه	دوازده	۲۷۰/۰۰۰ تومان	٪۲۰

راهنمای اشتراک

پرداخت مبلغ حق اشتراک به شماره حساب بانک تجارت:

۱۳۴۰۱۶۹۵۷ به نام موسسه داوری و مشاوره معدن و صنایع معدنی صمنا

و حساب بانک پاسارگاد به شماره:

۳۶۴۱۱۰۱۴۳۱۵۹۲۴۱ به نام موسسه داوری و مشاوره حقوقی معدن و صنایع معدنی صمنا

ارسال فیش بانکی به شماره فکس: ۰۲۱-۸۸۸۳۱۶۰۵

خواهشمند است کپی فیش واریزی را تا پایان مدت اشتراک نزد خود نگه دارید، پس از ارسال فرم، از طریق تماس تلفنی از دریافت آن توسط نشریه و برقراری اشتراک خود اطمینان یابید.

شماره های تماس:

۰۹۹۹۹۹۴۸۴۱۲

۰۲۱-۸۸۸۱۲۵۰۴

۰۲۱-۸۸۸۱۲۷۰۲

صمتا

موسسه مشاوره و داورى معدن
و صنايع معدنى صمتا

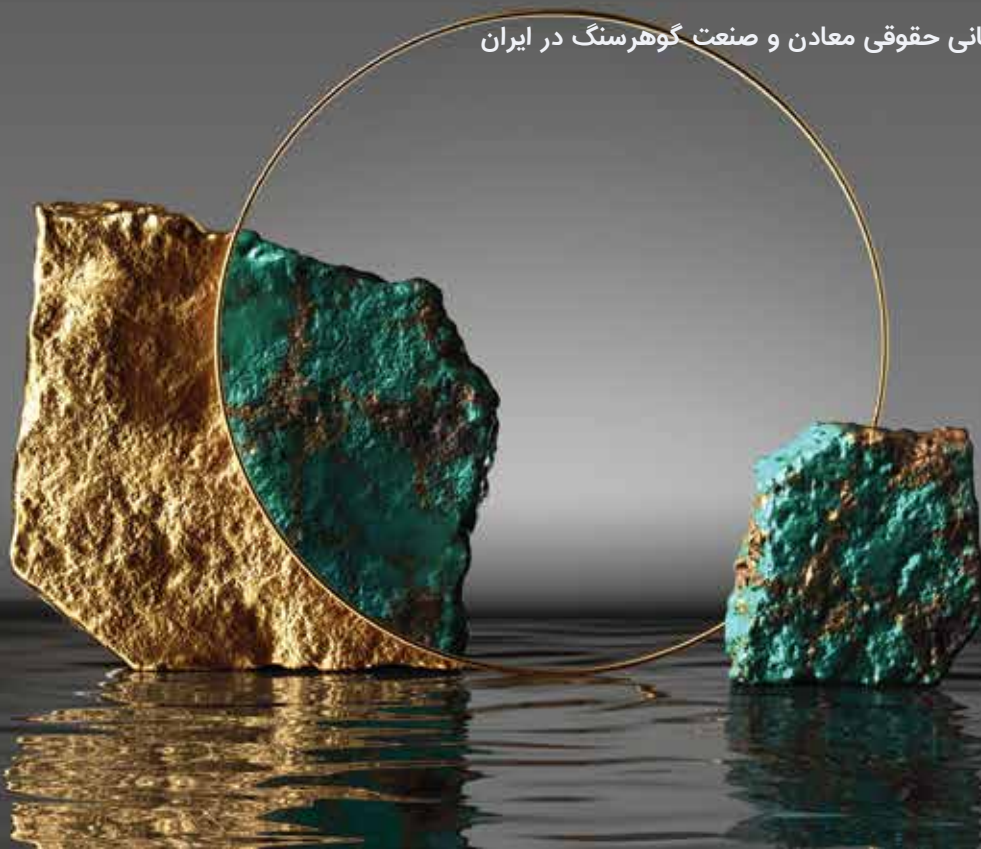
سند و مقوقا سادان

MINE AND MINING LAW

■ شماره هفتم ■ ماهنامه حقوقی ■ مدير مسئول: محمدرضا بهرامن ■ سردبیر: عباسعلی دریانی ■ قیمت: ۳۰۰ هزار تومان

ساماندهی صنعت گوهرسنگ‌ها

- قانون معادن و صیانت از حقوق معدن‌داران
- نگاهی اجمالی به مقررات تطبیقی مربوط به فعالیت‌های معدنی و منابع طبیعی (جنگل‌ها و مراتع)
- نگرشی بر صنعت گوهرسنگ‌های کشور
- میزگرد بررسی چالش‌های مبتلا به تولید با نگاه به صادرات در صنعت گوهرسنگ‌ها
- آنالیز مواد معدنی و صحت و دقت آن چگونه تأیید می‌شود و در صورت تخلف در ارائه داده‌ها، مرجع رسیدگی‌کننده کجاست؟
- استراتژی صنعت گوهرسنگ ایران
- معاذیر قانونی تولید، واردات و صادرات سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی
- منابع قانونی و مبانی حقوقی معادن و صنعت گوهرسنگ در ایران
- گوهرسنگ‌ها، چالش‌های حقوقی و مزیت‌های نهفته در این صنعت
- سنگ کوهت پر ز گوهر است ای ایران، سنگ‌های لعل و در شن‌های مرجان ای ایران
- عارضه‌یابی موانع و چالش‌های توسعه گوهرسنگ‌های ایران
- مقدمه‌ای برای گوهرسنگ‌ها
- گوهرسنگ‌ها و چالش‌های حقوقی و مزیت‌های نهفته در این صنعت خاص
- گوهرسنگ‌ها، چالش‌های حقوقی و مزیت‌های نهفته در این صنعت خاص
- منابع قانونی و مبانی حقوقی معادن و صنعت گوهرسنگ در ایران

فاندهوسدنايران
IRAN MINE HOUSE

Saba Behpar

شرکت صبا بهپار ایرانیان

تولید کننده پودر میکرونیوز کربنات کلسیم و سایر پودرهای معدنی

۰۲۱ - ۷۷۵۱۲۰۳۶

۰۹۳۶ - ۳۰۶۵۲۱۶

شرکت همیار تجارت فرتاک همیار معادن ایران

GOODYEAR

BKT

CATERPILLAR

SOTRAS

KOMATSU

BYG QUALITY WEAR PARTS

شرکت همیار تجارت فرتاک (سهامی خاص)
Hamyar Tejarat Fartak (private held co.)

بزرگترین واردکننده انواع قطعات
ماشین آلات راهسازی و معدنی
نماینده لاستیک های معدنی گودیر در ایران

واحد فروش قطعات: ۰۲۱ - ۵۴۴۸۱
واحد فروش فیلتر: ۰۲۱ - ۵۵۴۰۰۱۹

دفتر مرکزی: تهران، میدان قزوین، خیابان قزوین، شماره ۴۷۱
دفتر فروش: خیابان قزوین، روبروی درب دخانیات، پلاک ۵۲۴